

Hõimulõim
Indigoga värvimine
Tähedisaini töötuba
Arvo Pärile pühendatud autorikõited
Eesti ja Jaapani ühine üksildus
Kuum klaas ja toit
Ars Electronica
LAETUS
Geriljareklaam Raadio 2-le
Klaas-stikls: leitud tõlkes
Roadtrip surma veerele
Inimene + algoritm

deka

Finisage
TASE 25
Nahakunstnikust rändur Volker Koch
Kassandra kohtumine Arachnega
Saviste kätega digitaalses padrikus ekseldes
Textile future scenarios
Suvepraktika Narvas
Jürgen Sinnep
Sissejuhatustootedisaini
Betonist prinditud linnamööbel
Värvibingo

Graafiline disain:
Markus Laanisto

Koostajad ja toimetajad:
Else Lagerspetz, Kaja Altvee,
Piret Hirv, Andra Jõgis, Ott
Kagovere, Erle Kivilo, Björn
Koop, Kelian Luisk, Ruth-Helene
Mellioranski, Kristjan Mändmaa,
Piret Puppert, Kerstin Raidma,
Carol Tikerperi, Piret Valk

Keeletoimetaja:
Kristel Ress, Päevakera

Kaane illustatsioon:
Nelli Viisimaa

Kirjatüüp: Ladna
Trükkikoda: Printall
Tiraaž: 2000

Väljaandja:
Eesti Kunstiakadeemia
disainiteaduskond
Põhja pst 7, 10412 Tallinn

IG: [ekadisain](#)
FB: [EKA disain](#)

Disaini õppima!

Disainiteaduskonna dekaan
Kristjan Mändmaa

Disain ei tähenda ainult ilusaid asju
või häid ideid paberil. See on viis
vaadata maailma teise nurga alt,
märgata probleeme ja proovida neid
päriselt lahendada.

Disainerid mõtlevad kaasa selles,
kuidas me elame, liigume, suht-
leme ja otsuseid langetame.
Eesti Kunstiakadeemia disaini-
teaduskonnas sünnivad ideed,
mis ei maundu mitte sahtlisse,
vaid hakkavad tööle – inimese,
keskkonna, kultuuri ja ettevõtluse
heaks.

EKA disainiõpe on olemuselt rahvus-
vaheline. Siin õpivad ja õpetavad
inimesed eri maadest, igaühel oma
taust, kogemused ja vaatenurk.
See teeb arutelud huvitavamaks ja
mõtlemise avaramaks.

Paljud meie tudengid õpivad mõnda
aega välismaal, enamasti „Erasmus+“

õpirändeprogrammi kaudu. Nii saavad
nad juurde enesekindlust ning toovad
kaasa uusi oskusi ja häid kontakte.

EKA disainitudeng ei jää ootama, et
keegi ütleks, mida teha. Ta on hakkaja,
võtab ise initsiatiivi, paneb asjad
liikuma. Noor disainer leiab lahenduse
ka siis, kui kõik ei lähe plaani järgi.

Meie õpe on praktiline: lisaks loengu-
tele ja tööle klassiruumis tehakse
projekte päris tellijatele, lahendatakse
reaalseid probleeme. Katsetatakse
ideid, mis peavad ka päriseluse
toimima.

Õpingute jooksul kujuneb tudengist
mitmekülgne tegija. Disainiteaduskond
on EKA suurim ja võimalusterohkeim.
Eri valdkonnad teevad omavahel
tihedalt koostööd. Nii saab tudeng
proovida EKA laborites ja töökodades
erinevaid materjale, tööriistu ja
tehnikaid.

Üliõpilastel on vabadus ringi vaadata,
katsetada ja oma tee leida. EKAs
on alati väärtustatud käelisi oskusi
ja materjalitunnetust. Samal ajal on
õppes tähtsal kohal teoreetilised
arutelud, uus tehnoloogia ja tehisar,
mis avavad loometöös täiesti uusi
võimalusi.

Oluline on ka see, et EKA üliõpilane
hoolib. Ta on ühiskonna- ja keskkonna-
tundlik ning küsib, kellele ja milleks
ta midagi loob. Oskus protsesse ja
süsteeme otsustavalt suunata paneb
disainitegijatele suure vastutuse
tuleviku eest.

Kui tunned, et tahad muuta maailma
disaini abil, siis on EKA disainiteadus-
kond just õige koht, kus seda tee-
konda alustada!

Uudista, avasta, külasta, vaata, kuula

- Ajalehe deka esimene number
- [Disainimõtte podcast](#)
- Leida ajakiri ([leida.artun.ee](#))
- Eesti Tarbekunsti- ja Disainimuuseumi [loengusari „Millaal on disain“ YouTube’is](#)
- [Eesti Disainikeskus YouTube’is](#)

EKA kirjastuse disainiraamatud

- Leida lugemik: viisteist valitud artiklit. EKA 2025
- Tööstuskunstist tootedisainini. Artikleid 1934–2018. EKA 2018
- Artikleid graafilisest disainist. EKA 2011
- Graafiline disain, ülevaatlilik ajalugu, Richard Holis. EKA 2007
- Disain tegelikule maailmale: inimökoloogia ja sotsiaalne muutus, Victor Papanek. EKA 2023
- Nägemise viisid, John Berger. EKA 2021
- Vastutustundlik ese, Marjanne van Helvert. EKA 2022
- Disain, kui kõik disainivad, Ezio Manzini. EKA 2019
- Taidur, Richard Sennett. EKA 2021

Podcast’id (inglise k)

- + [Purple Code](#)
- × [Behavioural Grooves Podcast](#)
- × [Scratching the Surface](#)
- × [Roman Mars. 99% Invisible](#)
- + [Grant Gibson. Material Matters](#)

Soovituste miniankeet

Vastab ajakirja Leida peatoimetaja
Taavi Hallimäe

Mis on Leida ja milliseid tekste selles ilmub?

Leida on ainus eestikeelne disainiteooriale
pühendatud ajakiri. Selles tutvustame disaini
jaoks olulisi teemasid ja autoreid ning kirjeldame,
kuidas disainerid oma tööprotsesse mõtestavad.
Ajakirja eesmärk on avardada arusaama disainist,
näidates selle seoseid ja mõju kultuurile ning
ühiskonnale. Leida on veebiajakiri ja tasuta kõigile
kättesaadav aadressil [leida.artun.ee](#).

Miks on disainist kirjutamine oluline?

Disainist kirjutamine on oluline, et mõista, miks me
disainime nii, nagu me seda teeme. See muudab
meid oma valikutest teadlikumaks ja aitab paremini
tunnetada nii konteksti, kuhu töö asetub, kui ka
sihtrühma, kellega suhestutakse.

Palun soovita noorele disainihuvilisele mõnda Leidas ilmunud artiklit, millest lugemist alustada!

Soovitaksin alustada Leida kõige värskemast
numbrist Näitusele!. Selle külastajatoimetaja on Sandra
Nuut ning number keskendub disaini kureerimise

Graafilise disaini huvilistele

- Walker Art Center. Insight Design Lectures
- [Suva Type Foundry](#) ([suvatypfoundry.ee](#))
- [Futuess](#) ([futuess.org](#))
- [Dear Friend](#) ([igd.artun.ee/dearfriend](#))

Digitootedisaini huvilistele

- [AIGA Eye on Design](#) ([eyeondesign.aiga.org](#))
- [A List Apart](#) ([alistapart.com](#))
- [MIT Media Lab](#) ([media.mit.edu](#))
- [It's Nice That](#) ([itsnicethat.com](#))

Külasta

- [EKA lõputööde festival TASE](#) ([tase.artun.ee](#))
- [EKA eelakadeemia ja kursused](#)
- [ERKI Moeshow](#)
- Eesti Tarbekunsti- ja Disainimuuseum
- Kumu kunstimuuseum
- ARSi kunstilinnak
- Hop galerii
- Eest Kaasaegse Kunsti Muuseum
- KAI Kunstikeskus
- Katariina Gildi avatud stuudiod ja galeriid
- Fotografiska
- Adamson-Ericu muuseum
- Okapi galerii
- A-galerii
- PoCo popkunsti muuseum
- Disainiöö

eripäralt ja muutustele. Heaks sissejuhatuseks
Eesti disaininäitustega seonduvasse sobib Sandra
veetud vestlusring Karin Pauluse, Karin Vicente ja
Kai Lobjakasega. Neile, kes eelistavad lugeda paberil
ja tahaksid Leida oma koduses raamatuliulil näha,
soovitan eelmisel aastal ilmunud kogumikku „Leida
lugemik. Viisteist valitud artiklit“. See koondab
artikleid ajakirja neljast esimesest numbrist.

Soovituste miniankeet

Vastab Eesti Tarbekunsti- ja Disainimuuseumi
vestlus- ja loengusarja „Millaal on disain?“ üks
kuraatoritest Sandra Nuut

Kes loengusarjas „Millaal on disain?“ kõnelevad ja millest nad räägivad?

Eesti Tarbekunsti- ja Disainimuuseumi loengusarjas
osalevad nii kohalikud disainerid, kes räägivad
disainiajaloo, kui ka inimesed, kes tutvustavad
nüüdisaegseid disainipraktikaid. Loengus räägibki
disainer oma tööst ning tutvustab projektide ja
näidete kaudu, milline võib disain olla. Sarjas
kõnelevad disainerid, kes on kujundanud tähti,
plakateid, mööblit, süsteeme, teekondi, rõivaid,
tekstiile, visuaalseid lahendusi üritustele ja
institutsioonidele, aga ka näiteks autosid. Meie
disainimaastik on kirju ja seda peegeldab ka sarjas
osalevate disainerite mitmekesisus.

Moe-, tekstiili- ja aksessuaaridisaini huvilistele

- Fashion Work 1993–2019. 25 Years of Art in Fashion, Jeppe Ugelvig. DAMIANI 2020
- The World Is on Fire But We're Still Buying Shoes, Alec Leach. 2022
- Eesti moe 100 aastat, Anu Ojavee, Piret Puppert. Post Factum 2019
- MANIA GRANDIOSA, Karl Joonas Alamaa, Lisette Sivard. Fair Enough Art Books 2025
- [Ajakiri Vestoj](#)
- [1 Granary](#) ([tgranary.com](#))
- [Viscose Journal](#)

Klaasi, keraamika, ehte ja sepise huvilistele

- [Crafts Council](#) ([craftscouncil.org.uk](#))
- [BeCraft](#) ([becraft.org](#))
- [Art Aurea](#) ([artaurea.com](#))
- [Ceramics Now](#) ([ceramicsnow.org](#))
- [New Glass Review](#)
- [Klimt O2](#) ([klimt02.net](#))
- [Art Jewelry Forum](#) ([artjewelryforum.org](#))
- „Blown Away“ Netflixis

Tootedisaini huvilistele

- [CLOT Magazine](#) ([clotmag.com](#))
- [Core77](#) ([core77.com](#))
- [Critical Playground](#) ([criticalplayground.org](#))
- [Designboom](#) ([designboom.com](#))
- [Dezeen](#) ([dezeen.com](#))
- [DLX Design Lab](#) ([designlab.ac](#))
- [Yanko Design](#) ([yankodesign.com](#))

Miks on disaini üle arutamine oluline?

Sari lähtub disaini mõiste pidevast laienemisest,
piiritlemisest, hägustumisest ja sõnastamisest vastand-
likest protsessidest. Nende loengute abil on meil
võimalik kuulda ja mõista, kes ja kuidas kujundavad
ning mõtestavad meie ümbritsevat keskkonda.

Palun soovita mõnd sarja loengut, millest kuulamist alustada!

Iga loeng on omaette tervik, seega võib alustada
just sellest loengust, mis tundub põnev. Kui on välja
kujunenud huvi mõne valdkonna vastu, siis saab
vaadata näiteks just selle ala esindajate loenguid.

Sarjas kõneleb praktikuid, kes tegutsesid
aastakümnete eest (näiteks Aarne Mesikäpp,
Heikki Zoova ja Ruth Huimerind), ning neid kuulates
on võimalik tundma õppida meie enda disaini-
ajalugu, aga ka disainereid, kes tegutsesid praegu
(näiteks Laura Pappa, Marit Ilison ja Björn Koop).

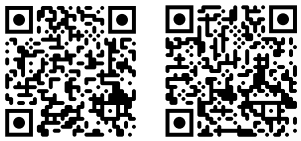
Aga võib ka lihtsalt alustada mõnest tuttavast nimest
või tööst, mille kohta soovid rohkem kuulda. Iga
videosalvestise juures on esineja lühike biograafia,
mis on ehk loengut valides abiks.

Fotod: Tõnu Tunnel, Raul Mee, Pelle Kalmo

Hõimulõim

Moedisaini eriala villistlane ja
aksessuaaridisaini magistrant
Sandra Luks

Fotod: Jelizaveta Gross

Eesti Kunstiakadeemia moehariduse tahavaate-
peegel näitab pilti kuni aastani 1947, mil Leida Kalus
pälvis siin esimese moe kõrgharidust tõestava
auväärst lõpudiplomi numbriga 1. Poliitilisi olusid
arvestades tõlkis see kiiduväärt töö just etno-
graafilist materjali ja sellest ajast õpetatakse sama-
sisulist ainet ka moedisaini üliõpilastele.

Teadmine, et pärimus ei ole pelgalt minevik, vaid
väärtuslik loomeressurss, on just see, mis tuli
kaunilt ja kunstiliselt kokku näitusel „Hõimulõim“.
Väljapanek oli avatud EKA Narva kunstiresidentuuris
16.10.2025–11.01.2026.

Pole juhus, et paljud sel näitusel osalenud kunstnikud
on EKA villistlased ja mitu eksponeeritud tööd
valmisid osana sealsetest õpingutest. „Pärandi
tõlgendamine on meil järjepidev, põlvkondi ühendav
praktika,“ ütleb Piret Puppert, EKA moedisaini
osakonna juhataja ja näituse kuraator.

Kas traditsioon saab olla nüüdisaegne?

Näitus „Hõimulõim“ tõi kokku üheksa rahva
esindajate loomingut. Selle taustal rullusid lahti
lood nii nende rõivaste mitmekihilisest tähendus-
väljast ja eetilistest valikutest kui ka sellest, mida
täheb olla soome-ugri rahvusest disainer
21. sajandil. Kuidas põimida oma traditsioon

tänapäevasesse vormi ja mida selle mitmekihilisest
tähendusväljast maailmale jutustada?

Kangaste ja lõigete sisse olid kootud lood pere-
dest ja kodupaikadest, rännakutest ja kaotustest,
pühalistest hetkedest ja argipäevast. Teosed avasid
ka eetilisi valikuid teemal, millist materjali kasutada
ja kuidas hoida kohalikke oskusi. Vaatluse all oli
seegi, kuidas jutustada oma rahva lugu nii, et see
looks dialoogi, mis on mõistetav ka nende jaoks,
kes pole sellesse kultuuriruumi sündinud.

Kantud üle piiride

Soome-ugri juurtel on disaini- ja kunstimaailmas
laiem rahvusvaheline haare, kui arvata võiks.
Näiteks komide kompassimuster on leidnud tee
Kandinsky maalidesse, udmurdi viisid Tšaikovski
muusikasse ja isuri juurtega autor on riietanud
Eesti olümpiasportlasi Ateenas.

Alles hiljuti pärjati karjala juurtega disainer Diesel
Design Awardiga ja Adidase jalanõusid kandes
võib tunda udmurdi südametukset. Mari rahvuse
esindaja seisib aga aastaid Eesti legendaarse
brändi Mosaic kudumikollektsioonide taga.

Need põimumised kinnitavad, et hõimurahvastega
seotud looming ei ole pelgalt kohaliku tähtsusega,

vaid sellel on üleilmnes ja poliitiliselt laetud
maailmas märgiline tähendus.

Iga uus tõlgendus, iga seeme, mis külvatakse
noorema põlvkonna südamesse, on vastumürk
hääbumisohule. See on viis öelda, et meie keel,
meie laul ja meie muster on elus ning nad jäävad
elama ka homme.

Pärandi hoidmine kui tuleviku loomine

EKAs on graafik Kaljo Põllu juhtimisel alates
1970. aastate lõpust käidud soome-ugri rahvaste
juures ekspeditsioonidel. „Hõimulõim“ oli püüd
anda praegu katkenud ekspitsidele uus keham
ning näidata, kui olulised on hõimurahvaste
sidemed EKA-le.

Näitus „Hõimulõim“ kutsus märkama, et pärandi ja
kultuuri hoidmine ei ole ainult mineviku säilitamine
ja arhiivi materjali kogumine, vaid ka tuleviku
loomine läbi loova ja elava praktika.

See on kutse kanda oma pärandit – olgu see ehe,
ese või ornament – iga päev ning mõista, et tradit-
sioon saab elada ainult siis, kui teda edasi kanda.
See tugevdab lõimesidet, mis ühendab meid üle
piiride ja ajastute.

Moedisaini näitus Inspireeritud soome-ugri rahvaste pärandist	Kuraator Piret Puppert	Ramona Salo, Stella Tükia, vainio.seitsonen (Johanna Vainio & Merja Seitsonen) ning Lana Vakhovska
16.10.2025–11.01.2026	Kunstnikud Karl Joonas Alamaa, Dina Andreeva, Eneken Johanson, Antrea Kantakoski, Nadežda Kasatkina, Kertu Kivisik, Sigrid Kuusk, Kaia Kuusmann, Darali Leli, Natalja Lill, Alyona Movko-Mägi, Zsófia Papp, Hanna-Tiina Pekk, Piret Puppert, Anneliis Reili, Maria Roosiaas,	Toetajad Eesti Kunstiakadeemia, hõimurahvaste programm, Eesti Kultuurkapital, MTÜ Fennougria, Eesti Kunstiakadeemia Narva kunstiresidentuur (NART), Narva kultuuripealinn
Eesti Kunstiakadeemia Narva kunstiresidentuur, Joala 18, Narva		

Indigo – see ei ole imelihtne, see on ime! Indigoga värvimise töötoad Jaipuris ja Mäliveres

Tekstiiliosakonna dotsent
Piret Valk

Indigo on ainus looduslik sinine ja püsivaks peetud tekstiilvärv. Seda on võimalik saada taimedest, mis sisaldavad indigo lähteaineid. Värvimine saab võimalikuks tänu bakteriaalsetele, keemilistele ja aeganõudvatele protsessidele. Indigoga seotud sümboltähenduste ja päranduskustega seoses on sellel väga oluline roll paljudes kultuuritraditsioonides. Kõike seda uurisid Eesti Kunstiakadeemia moe-, tekstiili- ja aksessuaaridisaini õppekava tudengid kahes indigoga värvimise töötoas.

Moedisaini teise kursuse tudengid osalesid Indias Jaipuri disainistuudios Nila House 26. märtsil 2025 toimunud indigo meistriklassis. Akshita Gangvali juhendamisel õpiti *dabu* reservrüki tehnikat ja puuvillase kanga indigoga värvimist. Õppereisi korraldasid Marta Kononov ja Piret Puppert.

Indias valmistatakse indigovärvi värvi-indigopõõsa *Indigofera tinctoria* lehtedest. Neid leotatakse ja fermenteeritakse mitme nädala jooksul bakterite abil, kes aitavad taimedes sisalduvad indigo lähteained vees lahustuvaks muuta. Traditsioonilise

meetodi puhul toidetakse baktereid glükoosi, fruktoosi või isegi meega.

Muster trükiti kangale trükipaku abil mudast ja teistest looduslikest ainetest valmistatud reservrükipastaga. Kohalikud meistrid aitasid trükitud kanga värvida sügavates maa sisse kaevatud värviaukudes ning tulemuseks saadi indigosinisel taustal valge reservmuster.

Raplamaal Mälivere külas toimus 5. septembril 2025 indigoga värvimise töötuba „Tekstiili-osakond läks loodusesse ja sai siniseks“. Tekstiilidisaini tudengid katsetasid indigo saamist Eestis kasvatatud indigo-kirbutatrast *Persicaria tinctoria*, mis on traditsiooniline indigo allikas Jaapanis. Ildseid indigo fermenteerimise protsesse, mis kestavad kuid, valdab isegi Jaapanis ainult loetud arv meistreid.

Seekordses meistriklassis tutvustas juhendaja Piret Valk indigo-kirbutatra kasvatamise kogemusi Eestis ja katsetati Aki Takeshita taimedest värvi saamise viiepäevast kiirmeetodit. Saadi kogemus kogu protsessist alates taimede

kogumisest kuni siidräitiku värvimiseni Jaapani *shibori* reservtehnikaates.

Indigo on ainus taimne küüpvärv. See tähendab, et värvimiseks pole lahust vaja keeta ega kangast värvi kinnitamiseks peitsida, kuid värviühendid tuleb muuta vees lahustuvaks. Seda tehakse lehtedes sisalduvate ensüümide, tekkivate bakterite ja lisatavate kemikaalide abil.

Hapnikuga õhustamise, sobiva temperatuuri ja kemikaalide abil luuakse bakterite paljunemiseks ja toimeks vajalik keskkond, neile soodsat happesuse taset kontrollitakse pidevalt pH-testri abil. Värvühendite redutseerumisel sündiv metamorfoos on nähtav sinise tekkiva vahu ja lahuse rohelisest kollaseks muutuva värvusena.

Kangasse imbuv värv on alguses kollakas-roheline, kuid õhu käes oksüdeerudes muutub see siniseks. Värvimise pidevalt muutuv protsess on kaasahaarav. See aitab mõista mikroorganismide kaasabil sündivaid imesid ja saada osa indigo värvimaagiast.

Foto: Hannah Karlotta Bentz

Indigo-kirbutatra lehtede korjamine. Foto: Hannah Karlotta Bentz

Foto: Piret Puppert

Foto: Piret Puppert

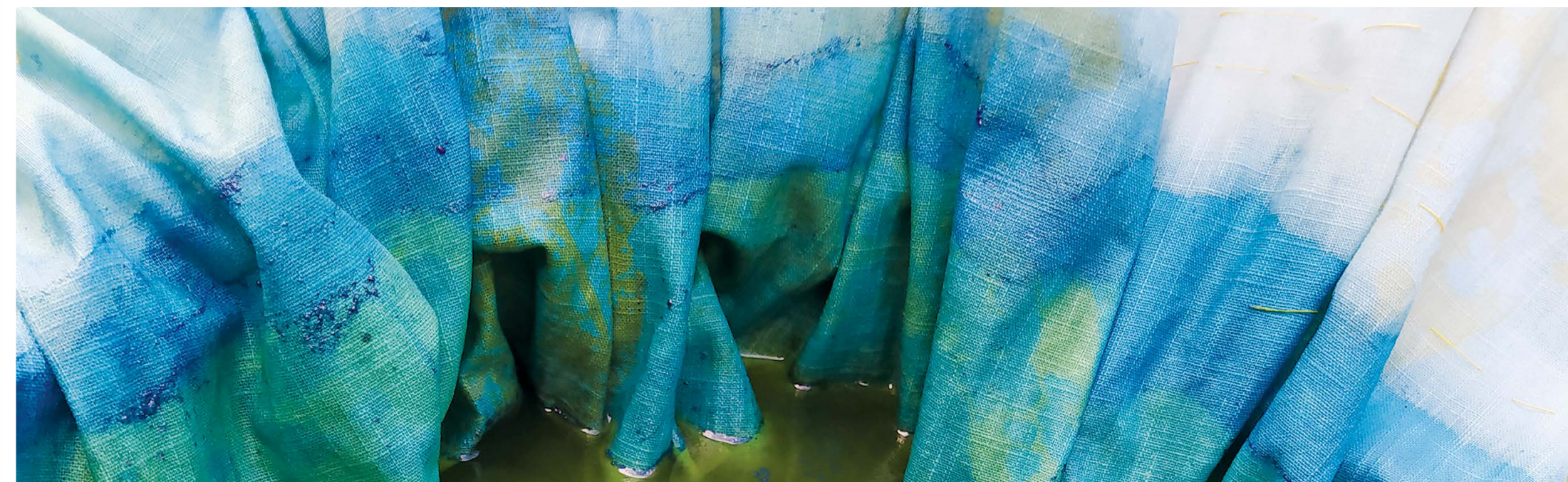
Foto: Piret Valk

Foto: Piret Valk

Indigo-kirbutatra lehtede fermenteerimine. Foto: Piret Valk

Kanga värvimine. Foto: Piret Valk

Haldjad, klaasikillud ja Hanikatsi saar

Kõrvallehekülje ülesande koostas
Ott Kagovere

Eesti Kunstiakadeemia graafilise disaini osakonnas on tavaks, et teise kursuse kevadsemestril toimub tähedisaini ühenädalane töötuba. Viimastel aastatel on olnud selle juhendaja Hollandis elav tähedisainer Celine Hurka (vt lähemalt: celine-hurka.com).

Aastal 2025 valmistasid üliõpilased töötoas nädala jooksul lõbusad, aga toimivad kirjatüübid. Leiad need tasuta kasutamiseks veebilehelt suvatyfoundry.ee.

1. Daria Kadushkina
„Merirand on dekoratiivne suurtähtedega kirjatüüp. Kirjavormid on tugeva kontrastiga ning neil on voolavad ornamentaalsed ehiskeerud. Iga täht järgib kalligraafilist skeletti, aga on ehitud vabavormiliste, kunstiliste kaunistustega. Need annavad tähesiluettidele merekarbi keerde ja voogavaid laineid meenu-tava orgaanilisuse. Kirjatüüp on õrn ja voolav, ent rafineeritud. See on kujundatud dekoratiivsete peal-kirjade, monogrammide ja kunstiliste komposit-sioonide jaoks.“

2. Grittel Kastan
„Kirjatüüp Shattered on konstrueeritud purunenud klaasikildudest, otsides sealjuures uusi vorme. Kirjatüübi olemus püüab näidata, et kõike, mis on katki, ei peagi parandama.“

3. Teele Kiisk
„Dahlia on kõigepealt käsitsi kirjutatud ja seejärel digitaliseeritud kalligraafiline font. Seda saab täht-haaval juppideks jaotada, et luua illustratiivseid kujundusi ning kasutada dekoratiivse kirjana. Nimi viitab fondi elegantsusele, ilule ja loomingu-lisusele.“

4. Martin Kislõi
„Kykeon on rasvane pealkirjafont, mille isikupärased süvenditega tähevormid on inspireeritud kreeka tähest epsilonist.“

5. Mark Kokotov
„Sens on voolava vormiga kirjatüüp. Sellega saab luua mustreid, millesse peita salastatud sõnumeid. Disain põhineb poolringidel ja nende väiksematel osadel. Kui kohandada tähevahesid, saab seda kirjatüüpi peale mustrite loomise ka pealkirjafondina kasutada.“

6. Kelli Kütt
„Lopsakas on rasvane käsitsi tehtud ilmekas kirjatüüp, mis on inspireeritud loodusvormidest. Tähed on liialdatult kurvikad, nende joon on heldelt paks ning neis on voolav, orgaaniline liikumine. Kirjatüüp sobib täiuslikult silmapaistva pealkirja, kunstilise brändi või mistahes muu iseloomuka disaini jaoks.“

7. Stella Maris Liiva
„Kirjatüüp Lots of Air and No Headaches on inspireeritud luuletusest, mis räägib igatsusest ruumi, rahu ja ärevusest hetke järele.“

8. Brit Maripuu
„Fairtype on looklev ja haldjalik font, mille inspirat-sioon pärineb loodusest. See väljendab rahu, mida annab looduses viibimine.“

9. Anna Elisabeth Rummel
„Apleo on orgaaniliste vormidega käekirjaliku stiiliga font. See on inspireeritud puukooremustritest ja Hanikatsi saare loodusest – omasoodu kulgeva elu rütmist. Apleo → Õunasaar.“

10. Riko Smirnov
„Sumo esitab harjumuspärasele fontidele väljakutse: see on teadlikult enigmaatiline ja raskesti mõistetav. Kirjatüüp on mõeldud kasutamiseks pealkirjades ja kujunduselemendina. Kogu disain põhineb lihtsal ringil, mille sisse on tähed asetatud sirgjoonelise, kuid efektiivse süsteemi alusel.“

11. Richard Vainola
„Fontenstein on grafitist inspireeritud lõbus pealkirjakiri.“

Fondi kujundamise ülesanne

Leia kaks juhuslikku eset ja joonista nende põhjal neli tähte: D, E, K, ja A. Võid rakendada neid esemeid šabloonina või lihtsalt kasutada inspiratsioonina tähevormide joonistamisel. Postita oma joonistus Instagrami ning lisa teemaviited #ekadisain ja #ekagd.

Kui tuled sisseastumiskatsetele, siis võta oma kavand julgelt kaasa.

Arvo Pärdile pühendatud autorikõited

Aksessuaari- ja kõitestuudio juhataja, külalislektor Eve Kaaret

Eesti Kunstiakadeemia aksessuaari eriala bakalaureuseõppe kuus tudengit osalesid 2025. aasta sügisel rahvusvahelisel kõite-kunstinäitusel „Scripta manent VII. *In principio*. Sõna Arvo Pärdi muusikas“.

Näitus oli pühendatud Arvo Pärdi 90. sünnipäevale ja eesti raamatu aastale. Osales 151 kunstnikku 148 kõitega 19 riigist. Näitus toimus

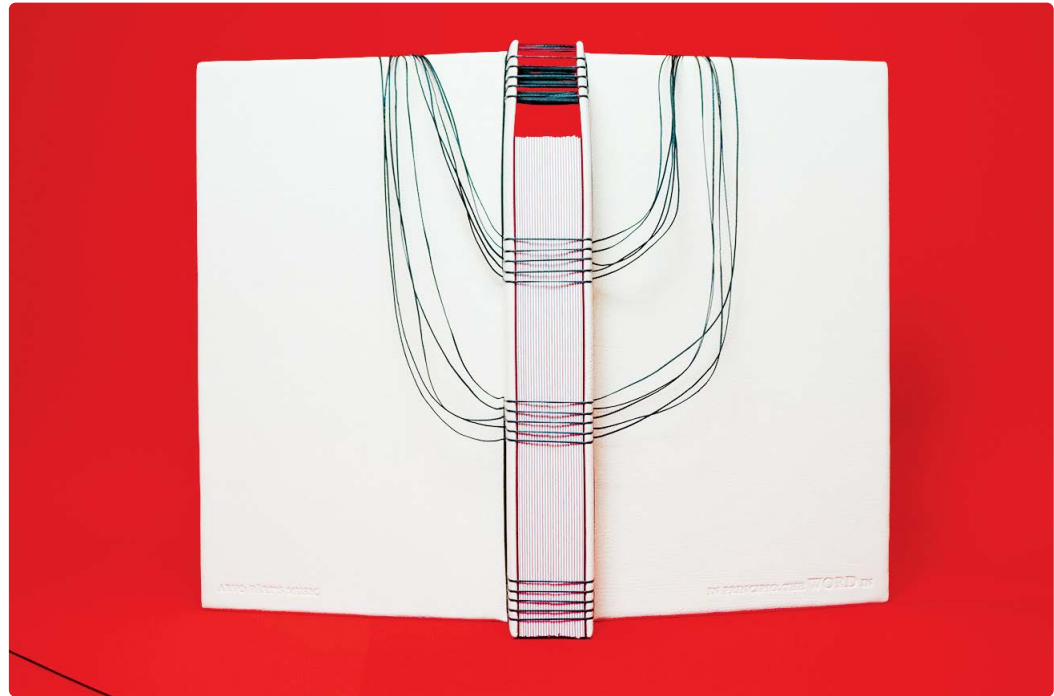
Eesti Ajaloomuuseumi Suurgildi hoones Tallinnas. Kuuest näitusel osalenud EKA tudengist kolm pälvisid rahvusvahelise žürii tähelepanu: üliõpilastöö peaauehinna „Tudengi kuldraamat“ sai Katriin Raudsepp ning ergutusauhinnaga tõsteti esile Rita Lenore Viitkari ja Anete Aurelie Aasa kõited. Näitusetööd valmisid kursusetööna. Juhendasid Külli Grünbach-Sein ja meister Eve Kaaret.

Professionaalsel tasemel pälvis žürii ergutuspreemia EKA aksessuaari- ja kõitestuudio meister Merle Visak.

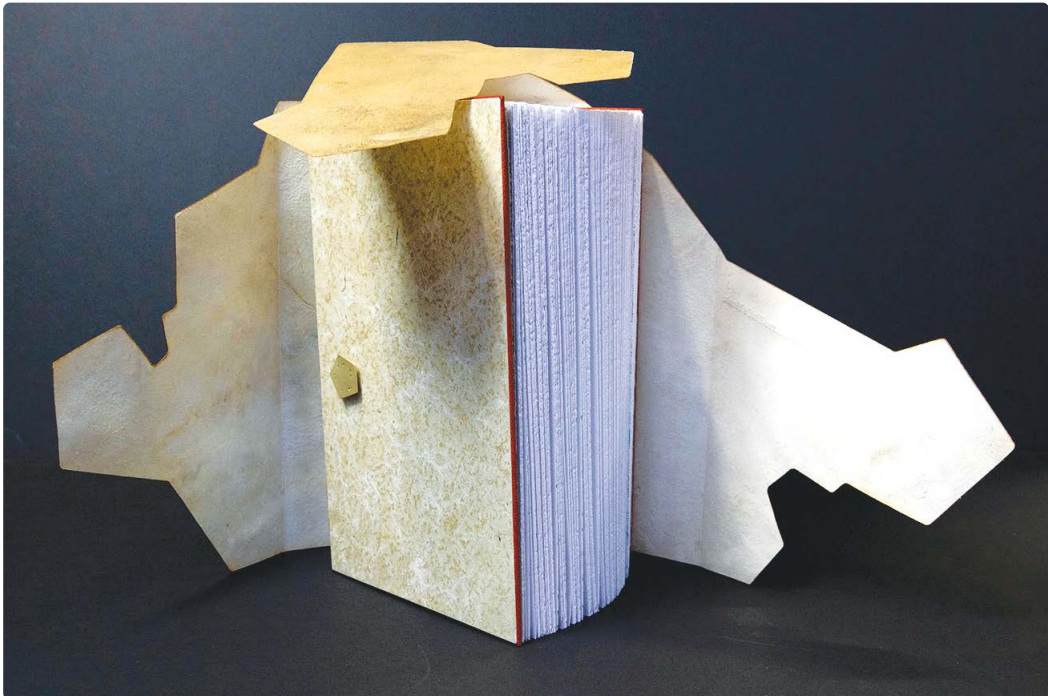
Alates 2025. aastast ei ole EKA aksessuaari erialale sisse astunud tudengite õppekavas enam kõiteaineid. Kõitedisaini saab siin õppida kõrvalerialana või mikrokraadiõppes.

Lisainfo

Autor, foto: Rita Lenore Viitkar

Autor, foto: Anete Aurelie Aas

Autor, foto: Katriin Raudsepp

Autor, foto: Anete Aurelie Aas

Eesti ja Jaapani ühine üksildus

Teadur Ruth-Helene Melloranski, sotsiaalse disaini õppekava juht, külalisdotsent Daniel Kotsjuba

Kas tuleb tuttav ette hetk, mil sul on käes telefon, kus on sadu kontakte ja suhtlusäppe, kuid ometi on tunne, et oled kuidagi nii ükski? Mitte lihtsalt see hetk, kui keegi parasjagu ei helista ega kirjuta, vaid sügavam tunnetus, et sa justkui ei kuulu kuhugi, või kartus, et keegi sinust päriselt ei hooligi?

Just selliste momentide kurblik paljusus ühiskonnas andis tõuke Eesti Kunstiakadeemia ja Jaapani Kyushu Ülikooli koostöökursusele „Designing Connections – Designing Relationships“. Kursusel uuriti, kuidas võiks disain aidata üksildusega toime tulla ühiskonnas, mis on korraga üliühendatud ja ometi nii eraldatud.

Üksildusest räägitakse üha sagedamini kui ohtlikust üleilmsest pandeemiast. Suurbritannia oli maailmas teerajaja, defineerides juba 2018. aastal üksilduse üheks suurimaks tänapäeva ühiskonna terviseprobleemiks ning luues riikliku strateegia sellega tegelemiseks.¹ Aastal 2021 alustas Jaapanis tööd spetsiaalne üksildus- ja isolatsiooniminister, kelle ülesanne on sotsiaalset eraldatust vähendada.

See kõlab suure poliitikana, aga üksildus on samas väga isiklik. See algab hetkedel, kui tunned isegi rahvarohkes paigas, et keegi sind päriselt ei märkagi.

Üksildust defineeritakse kui ebakõla selles, milline on inimese sotsiaalsete suhete hulk ja kvaliteet võrreldes sellega, milliseid suhteid ta soovib omada. Seega on tegemist väga subjektiivse tajuga. Keegi ei saa sinu eest otsustada, kas oled ükski või mitte.

Tähtis on arvestada, et üksildus ei ole lihtsalt ajutine halb tuju, mis inimestega kohtudes kindlasti üle läheb. Uuringud on näidanud, et pikaajaline sotsiaalne eraldatus võib olla tervisele sama laastav kui rasvumine või 15 sigareti suitsetamine päevas.² Sellega peab tegelema, sest pikaajalisel üksildusel on otsene mõju tervisele ja ühiskondlikule heaolule laiemalt.

Kui disain jätab üksi

Modernne maailm, millega koos on arenenud ka disain, on inimkonnale toonud väga palju hüvesid alates elusid päästvast meditsiinist ja tuima tööd tegevast tehnoloogiast kuni teadmistele ligipääsu tagavast haridussüsteemist. Sama modernsus on kaasa toonud järjest rohkemate inimeste üksi elamise, kogukondadest kaugenemise ja üleüldise võõrandumise.

Kui varem oli näiteks toit seotud terve elutsükliga – kasvatamine, valmistamine, rituaalid ja koosolemine –, siis nüüd on see osa kiirest majandusest, kus fookuses on tõhusus ja tempo. Tervislikkus ja kvaliteet on jäänud varju.

Samad suundumused on esil peaaegu kõikjal, näiteks linnaruumis, tervishoius ja koolis. Nii on saanud peamiseks eesmärgiks jõuda teha võimalikult palju võimalikult kiiresti. Inimlik suhtlus, aeg ja ruum teineteisele on jäänud tagaplaanile.

Esmapilgul võib tunduda, et üksildus on igaühe enda, sisemine probleem ning disain tegeleb ainult välise iluga, ent tegelikkuses ilmneb see väline ilu sisemise funktsioneerimise kaudu. Ja disain on üks peamisi viise, kuidas tänapäeva ühiskond ennast korraldab.

Disain kujundab seda, kuidas kooli- ja tööpäevad on struktureeritud, kuidas toimivad haigla vastuvõturuumid ning kuidas ja kes saab kasutada sotsiaalmeedia platvorme. Kõik see, mis suunab inimesi kas suuremasse eraldatusse või kaasab neid rohkem ühistesse aruteludesse ja kohal olemisse, on seotud disainiga.

Pikalt on disaini fookuses olnud eelkõige efektiivsus ja kasutajasõbralikkus: on olnud vaja, et inimene liiguks võimalikult vähese vaevaga õigest uksest sisse, vajutaks kiiresti vajalikule nupule ega esitaks liigseid küsimusi. Nüüdseks oleme jõudnud olukorda, kus efektiivsusest on saanud üksiolek ja tähenduslikud suhted on järjest kiiremini kadumas.

Seepärast uurime disaineritena järjest sagedamini, kuidas disainida sel viisil, et inimesed ei oleks mugavate ja atraktiivsete asjade vahel nii ükski.

Eesti-Jaapani koostöökursus

EKA ja Kyushu Ülikooli ühiskursus tõstiski üksilduse esile kui disainiprobleemi. Tudengid ei joonistanud ainult ilusaid plakateid üksildusest, vaid käisid väljasõitudel nii maakohtades, riigipiiril, pühapaikades kui ka mujal. Nad uurisid konkreetseid olukordi, kuidas üksildus sünnib, ja kuidas võiks eri olukordades sellega toime tulla.

Kursus algas otsingutest: kuidas saaks disain aidata luua rohkem hetki ja kohti, kus inimene tunneb, et ta on oodatud, märgatud ja teistega seotud?

Ühe mõõtmena tõime kursusele sisse religioosse üksiolemise, teadliku üksinduses olemise. Sellesse süvenemiseks külastasime Eestis Kuremäe kloostrit ja Jaapanis Yakabeis Rakanji vana templit. Nii pöördus fookus hoopis teistsugusele ühisolemise kogemusele: meditatsioonile, vaikusele, rituaalidele ja ruumile, mille eesmärk on toetada sügavat kontakti iseendaga. Ka see on üks üksinduse tahk, mille puhul küsimus ei ole pelgalt kaaslaste otsimises, vaid ka selles, kuidas leida ennast ja olla iseendaga rahu, et sellele saaks rajada suhteid.

Kursuse esimene osa toimus veebis. Seejärel, septembri alguses tulid Jaapani tudengid Eestisse, ja oktoobris käisime EKA tudengitega Jaapanis. Välitöödel külastasime Yakabeid. Soovisime näha, kuidas kohalikud püüavad kogukonda arendada kohas, kust noored kolivad ära suurtesse linnadesse, kust poed ja kohtumispaidad kaovad ning alles jäävad peamiselt vanemad elanikud.

Lisainfo

Foto: Ruth-Helene Melloranski

¹ HM Government (2018, October 15). *A connected society: A strategy for tackling loneliness – laying the foundations for change*. Department for Culture, Media and Sport; Prime Minister's Office; Department for Digital, Culture, Media & Sport. GOV.UK.

² J. Holt-Lunstad, T. B. Smith, J. B. Layton (2010). *Social relationships and mortality risk: a meta-analytic review*. Public Library of Science Medicine, 7(7), e1000316. <https://doi.org/10.1371/journal.pmed.1000316>.

Fotod: Tanel Kärp, Ruth-Helene Melloranski

³ Autorid Minahall Afzaal, Sakuma Chikara, Eva Pogoretski, Mina Shamohammadi, Yasunari Soraoka, Luiza Stibe ja Jorven Viilik.

⁴ Autorid Shi Lin, Mizuki Minami, Aika Miura, Salme Neeme ja Kaitlin Maria Safka.

⁵ Autorid Siyu Han, Sofija Jakobsone, Kristiina Laapas, Ezgi Okka, Kaileen Palmsaar ja Kaori Takaesu.

Oma elukogemuste ja huvide põhjal hakkasid Eesti ja Jaapani tudengid segarühmades kujundama oma uurimisküsimusi. Iga tiim valis ühe sihtrühma või olukorra, kus üksildus kerkib suurema tõenäosusega esile nii Eestis, Jaapanis kui ka mujal ilmas: välistudengid teise riiki kolides, üksinda elavad vanurid, hooldusperedesse sattuvad lapsed või ilma lasteta abielupaarid.

Kuidas tunneb end rahvusvaheline üliõpilane, kelle identiteet hakkab uues kultuuris hajuma? Kuidas tunneb end laps, kes liigub kasuperest bioloogilisse perre ja tagasi, ilma et keegi aitaks tal seda segast maailma mõtestada? Kuidas peaks toime tulema teismeline, kelle vanemad ei oska või ei jõua teda koolitöodes aidata? Kuidas tunneb end pere, kus armastus on olemas, aga sisulised jutuajamised jäävad kogu aeg katki või keerulisi teemasid omavahelises suhtluses lausa välditakse?

Kõigis neis olukordades ei ole üksildus juhus, vaid midagi, mida ühiskonnakorraldus kas võimendab või leevendab. Ja just nendes küsimustes muutus üksildus valusaks disainiprobleemiks.

Rahvusvaheline tudeng kui rütmide kaotaja ³

Üks tudengimeeskond keskendus välisüliõpilastele, kes kolivad üksi uude riiki. Paberil on neil kõik hästi: nad on saanud sisse mainekasse ülikooli välismaal, nende ümber on palju inimesi, ülikool pakub neile infot ja sisseelamisüritusi. Ometi kirjeldasid paljud neist tunnet, et uue eluga kohanemise käigus kaob neil ära taju sellest, kes nad tegelikult on.

Tänapäeva ülikool on nagu hästi õlitatud masin: tunniplaanid, ainepunktid, maailmareitingud ... Selline korraldus eeldab, et tudeng kohaneb kiiresti, kõik on ju ratsionaalne ja efektiivne. Probleem on aga selles, et kui me painutame end kogu aeg süsteemi järgi, siis võib kuluda hulk aega, enne kui küsime: milline on minu oma rütm, mis mind tegelikult hoiab?

Sellele äratundmisele tuginedes pakkusid disainitudengid välja programmi „Tuning into a way of being“, mis aitab tudengil oma loomulikud rütmid ja rituaalid teadvustada, neid hoida ja ülikoolieluga siduda. See lähenemine ei suru peale üht õiget kohanemismudelit, vaid loob turvalise raami, kus iga tudeng saab ise tähenduse anda sellele, kuidas end uues kohas hästi tunda.

See on ülbarmõtestatud *onboarding*-programm, mis ei alusta küsimusest „kuidas sa meie süsteemi sobitud“, vaid küsimusest „kuidas meie süsteem saab sind kanda nii, et sa inimesena ellu jääd ja arened“. Selline lähenemine on otsene vastus praegusaja ülikooli ratsionaliseeritud loogikale. See, mis tundub süsteemi seisukohast pisiasi – kas tudeng julgeb oma rütmi kuulata –, on üksilduse seisukohast keskne.

Laps kahe pere vahel ⁴

Teine tudengirühm pööras pilgu peresuhetele, mis on eriti haprad. Neil olid tähelepanu keskmes olukorrad, kus laps liigub bioloogilise pere ja hooldusperede vahel.

Ametlikult on süsteem loodud selleks, et laps oleks kaitstud ja turvalises keskkonnas. Praktikas kogevad paljud, et kasuvanemad ja bioloogilised

Eesti ja Jaapani ühine üksildus

vanemad tajuvad teineteist ohuna, laps on pingete keskel ning sotsiaaltöötaja püüab seda kõike kuidagi hallata. Lapse heaolu kipub selles segaduses jääma tagaplaanile.

Tudengid pakkusid välja uudse lähenemise „Foster Care 2050“: metafoorse kasuvanaema-kasuvanaisa rolli. Need kaks inimest on lisakihina turvaline ja stabiilne täiskasvanute paar, kes toetab last igapäevaelus. Neid koolitatakse, nad on omavahel võrgustatud ja nende kõrval tegutseb sotsiaaltöötaja, kes samal ajal toetab bioloogilist vanemat.

Sellises mudelis ei ole ajutine hooldus mitte läbikukkumine, vaid väärtuslik etapp. Üleminekud – toe lisandumine, ajutine hooldus, lapse tagasi-pöördumine – ei sünni šokina. Kõik on läbimõeldud ja juhitud. Lapse ümber tekib ühine pere- ja tugiring, seal ei ole vastasleere. Kõik asjaosalised saavad tunda, et neil on selge roll, tugi ja juhendus.

See töö on väga hea näide sellest, kuidas disain ei piirdu jooniste või logodega. Tudengid keskendusid rollidele, suhetele ja protsessidele. Küsimus on: kuidas korraldada hooldussüsteem nii, et kõik tunneks end hoitu ja armastatuna, mitte üksi ega süüdlasena?

Kõnelevad hommikusöögihelbed ⁵

Kolmas projekt võttis uurida pered, kus bioloogilised sidemed on püsivad ja inimesed armastavad üksteist, aga neil napib oskusi, kuidas käsitleda keerulisi teemasid.

Üliõpilaste kogutud juhtumid Eestist kippusid lõppema haiget saamise või solvumisega, Jaapanis aga püütakse keerulisi vestlusi vältida ehk valitakse vaikimine. Sellisel kipub ka kõige armastavam suhe taanduma kohusetundele ja logistika korraldamisele.

Siin tuleb mängu ratsionaliseeritud argipäev. Hommikusöök on midagi, mis tuleb lihtsalt kiiresti ära teha. Toidupakendid on kujundatud selleks, et poeriulil silma hakata ja müüki toetada. Kõik on suunatud kiirusele ja efektiivsusele.

Tudengite töö „Conversation Cereals“ keerab selle loogika veidi pea peale. Kujutlege toidupakendit, mille peal ei ole ainult turundusloosungid, vaid ka küsimused ja väikesed vestlusvihjed. Need ei ole teravad „räägime nüüd tõsisest asjast“ tüüpi algused, vaid õrnad kutsed jagada midagi endast. Mis sind sel nädalal üllatas? Millal sa viimati tundsid, et sind päriselt kuulati? Mis on üks asi, milles sa tahaksid rohkem tuge?

Need vihjed võiksid aidata pereliikmetel turvaliselt jagada oma tundeid, vajadusi ja ootusi ning pöörata argised hetked väikesteks võimalusteks üksteist paremini kuulata ja mõista.

Mõte on, et sellised pakendid sünnivad vaimse tervise valdkonna eestvedajate ning avaliku ja erasektori koostöös. Üksik pakend ei ravi kellegi depressiooni, aga see võib olla väike disainitud pragu kiires maailmas, kust saab valgus sisse tulla. See on katse kasutada sedasama tööstuslikku toidukeskkonda, mis meie elu kiirustab, et tuua tagasi killuke aeglust ja kohalolu.

Eesti ja Jaapani ühine üksildus

Üksildus kui ühine disainiküsimus

Disainil on väga suur mõju sellele, kuidas me oma igapäevaelu elada saame: millistes ruumides me viibime, kuidas teenuseid kasutame ja milliste digiplatvormide kaudu suhtleme. Kui teenus on liiga keeruline, ruum külm või digitaalne kesk-kond toksiline, siis on üksi olemine palju lihtsam kui päriselt kohale jõudmine.

Paljudele seostub disain eelkõige esemete, plakatite, logode ja interjööoriga. Sellel kursusel oli fookus aga suhtel: uuriti, kuidas disain saab kaasa aidata üksilduse leevendamisele ja tähenduslike suhete arengule.

EKA ja Kyushu Ülikooli koostöökursus näitas, et üksildust saab käsitleda põneva ja olulise disainiprobleemina. On tähtis, milliseid suhteid, rolle, ruume ja rütme saame ümber kujundada nii, et inimesed ei kaotaks üksteise jaoks tähendust. Ja veel nägime, et kuigi eesti ja jaapani kultuuris on palju erinevusi, on modernsuse mõju inimsuhetele väga sarnane.

Ükski neist tudengiprojektidest ei luba üksildust maailmast täielikult kaotada. See on ja jääb osaks inimkogemusest. Küll aga saab disain mõjutada seda, kas üksildus tundub nagu lõputu pime kuristik või pigem hetk, kust on võimalik samm-sammult taas teiste poole liikuda.

See ongi sotsiaalne ja interaktsioonidisain EKA mõistes: mitte ainult ilus lõpptulemus, vaid protsess, milles õpime nägema süsteeme ja suhteid, mida muidu ei märkaks, kuid mis aitavad meil kõigil elada tähenduslikumat elu.

Projekti osalesid EKA sotsiaalse ja interaktsiooni-disaini tudengid Sofija Katerina Jakobsone, Carola Kanarbiq, Kristiina Laapas, Marion Martin, Salme Neeme, Ezgi Okka, Kaileen Palmsaar, Kristiina Pilvet-Petrov, Eva Pogoretski, Kaitlin Maria Safka, Klaarika Sinimeri, Luiza Stibe, Rebecca Ulp, Jorven Viilik ja Beyza Yılmaž.

Projekti „Designing Connections – Designing Relationships“ juhendasid Ruth-Helene Melloranski, Tanel Kärp, Daniel Kotsjuba, Yanfang Zhang, Melanie Sarantou, Tokushu Inamura, Heloisa Flores ja Yasuyuki Hira.

Fotod: Tanel Kärp, Ruth-Helene Melloranski

Kuum klaas ja toit

Klaasieriala dotsent ja osakonnajuhataja
Andra Jõgis

Eesti Kunstiakadeemia klaasiosakonnal on oma näoline traditsioon: kord semestris kogunetakse puhumisahju juurde, et üheskoos kuumal sula-klaasil süüa valmistada.

Ahjust välja tõstetud klaasmassi temperatuur on umbes 1160 kraadi. Kuigi mass jahtub õhu käes kiiresti, võimaldab kuumus lühikese ajaga tõhusat kiirküpsetamist.

Näiteks paberisse mässitud juurviljad saab katta kuuma klaasikihiga ja klaasi jahtudes küpsevad need seal omas auras. Umbes kümne minuti pärast saab tahenenud klaasikihi haamriga purustada, klaasi ettevaatlikult eemaldada ja juurviljad kaitsva paberikihi alt välja tõsta.

Samuti võib toidu asetada küpsema otse kuumale klaasile: peekonitükid, vahukommid või mokakannutäis kohvi valmivad nii tavalisest tunduvalt kiiremini.

Tõsi, toit kipub vahel kergelt kõrbema ja mõni amps saab oodatust tahmasem, ent keegi ei lase end sellest häirida. Vaatemäng ja sõbralik melu kaaluvad kõik üles.

Klaasil kokkamine sulatab lisaks materjalile ka kogukonna – jagatud kogemus toob osakonna inimesed veelgi enam kokku.

Fotod: Elle Lepik, Rait Lõhmus, Bianca Toots

Tootedisaini tudengid vallutasid Ars Electronica

Tööstustoodetudisaini tudeng Erik Lond, digitootedisaini tudeng Mia-Mai Roosberg, digitootedisaini erialajuht ja külalisdtsent Carol Tikerperi

Tootedisain? Skulptuurne tugitool, interaktiivne liikumiskaaslane ja Apple'i tootealtar? Jah, kõik need, aga ka nii palju enamat.

Eesti Kunstiakadeemia tootedisaini stuudio ruum on pidevas liikumises töötuba, kus katsetatakse tehnoloogia ja ühiskonna piire ning otsitakse uusi vorme ja tähendusi disainile. Just siin sünnivad projektid, mis ei jää ainult kooliseinte vahele, vaid jõuavad ka maailma tippfestivalide auhinnalavadele.

EKA tööstus- ja digitootedisaini bakalaureuse-tudengid koos interaktsioonidisaini magistrantidega ehitasid 2025. aasta suvel installatsiooni, sidudes kokku tootedisaini erinevad vaatenurgad. Tulemuseks oli teos, mis kõnetas nii publikut kui ka professionaale. Edu kulmineerus festivali Ars Electronica Campus näituse peaauphinnaga Linzis Austrias.

Tänavuse festivali teema oli „PANIC – yes/no“. See tähendas, et paanika muutus tudengite jaoks omamoodi loovmaterjaliks. Teema puudutas just neid kohti, kus tehnoloogia ja ühiskond libisevad märkamatu kontrolli alt.

See suunas mõtlema olukordadele, kus tehnoloogia, ühiskond ja inimeseühika põimuvad nii tihedalt, et üksainus koodijupp võib käivitada üleilmse reaktsiooniahela. Projekt tõestas, et disain ei ole pelgalt objektide tootmine, vaid viis maailma mõtestada ja kujundada isegi siis, kui see maailm pulbitseb segadusest ja paanikast.

Mis juhtub, kui piiripunkt muutub eksperimendiks sinu identiteediga?

Valminud installatsioon „Threshold State“ on spekulatiivne piiripunkt, mis uurib tehnoloogia ja automatiseerimise mõju inimeste vabadusele ja

identiteedile. Projekti keskmes on interaktiivne prototüüp, mis hindab iga potentsiaalse „turisti“ profiili ning annab vastavalt kas heakskiitva või tagasilükkava vastuse.

Teos mitte ei idealiseeri tehnoloogia arengut, vaid esitab kriitilisi küsimusi tehisiaru mõju, automatiseeritud süsteemide, eetilise vastutuse, turvalisuse ja privaatsuse kohta. Samuti ärgitab see juurdlema, kuidas neid kogemusi kujundavad meie ümber toimuvad maailmavaatelised ja poliitilised nihked ning milline võiks olla lähitulevikus suhe bürokraatlike süsteemidega.

Füüsiline struktuur tööstusdisaini tudengitelt

Tööstusdisaini tudengite ülesanne oli anda „paanikale“ keha ehk luua installatsiooni füüsiline struktuur. Stuudios valmisid metallist ja puidust moodulid, mille sees peitusid andurid ja valgussüsteemid.

Lisainfo

Füüsilise vormi otsimine algas lennukate ideede hulgalisest visandamisest pliitsiga paberile. Samuti said tudengid õpingute jooksul omandatud oskusi rakendada erinevate materjalidega make-terimises: kasutusel olid paber, kartong, laine-papp, Lego ja muidugi lõpuks ka puit.

Töö abstraktsemate 3D-vormidega jätkus arvutis mudeldamisega. Alustati vabavormide digitaalsest visandamisest, millele järgnes täpselt lahendatud 3D-mudeli läbimõtlemine. Seejärel valiti tiimiga ühiselt viimistlusmaterjalid, mis andsid vormile tunnetusliku mõõtme.

Tänu põhjalikule planeerimisele ja EKAs omandatud oskustele valmis installatsioon materjali raiskamata ja maksimaalse modulaarsusega. Nii saab teost liigutada näituselt näitusele. Installatsiooni vorm on piisavalt vaba, et lubada igal külastajal luua sellega oma seosed, kuid viimistlus suunas tema tõlgenduse siiski teadusfiktsiooni poole.

Meekärjest inspireeritud vormi sisenemise järel eraldus külastaja keskkonnast. Tänu sellele oli tal

võimalus täielikult keskenduda interaktsioonile, mis teda ees ootas.

Kasutajaliides digitootedisaini tudengitelt

Digitootedisaini tudengite töö kulges samal ajal füüsilise installatsiooni valmimisega. Nende ülesanne oli luua kasutajaliides, mis kannaks installatsiooni idee edasi mõjusaks ja terviklikuks kogemuseks.

Tudengite roll ei piirdunud üksnes ekraanigraafika kujundamisega, vaid hõlmas kogu interaktsiooni läbimõtet: kuidas külastaja siseneb olukorda, kuidas info avaneb ning kuidas töötab kogemus nii emotsionaalselt kui ka visuaalselt? Kuna siht-rühmas olid erineva taustaga kunstinaütuse külastajad, tuli lahendus kujundada intuiitiivne ja kõigile mõistetav.

Iga „turist“ sai täidetud ankeedi põhjal isikliku tagasiside. Selle põhjendused avanesid installatsiooni sees ekraanil, samal ajal kui teised külastajad nägid otsuse tulemust valguslahenduse kaudu.

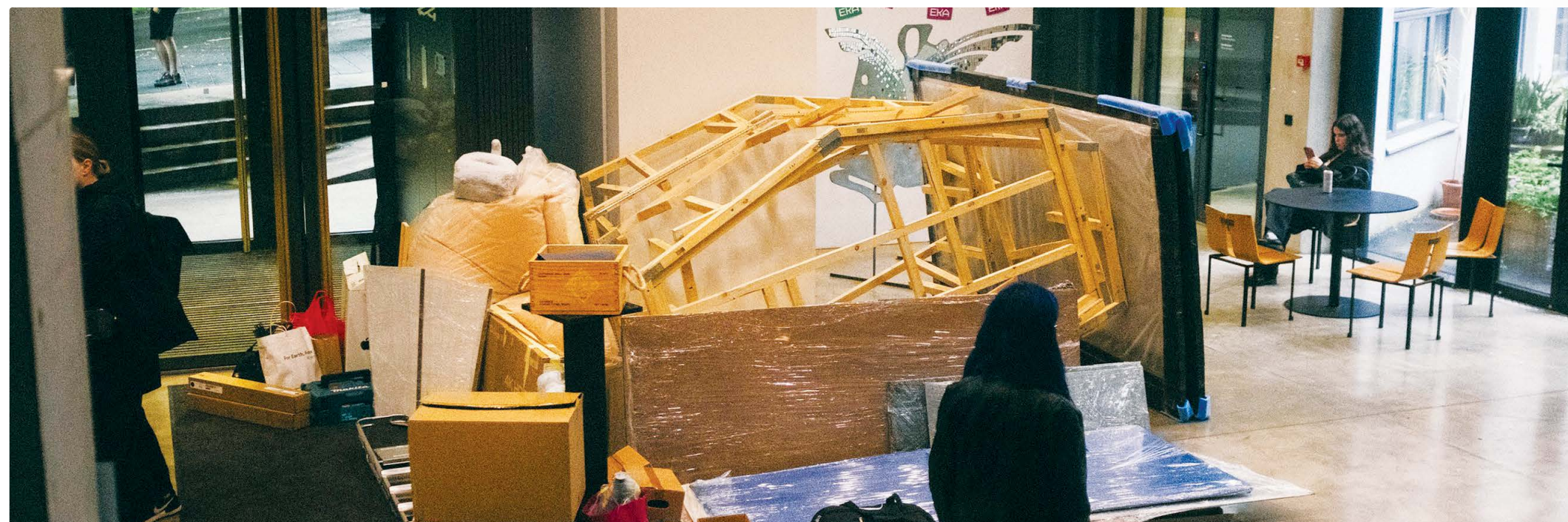
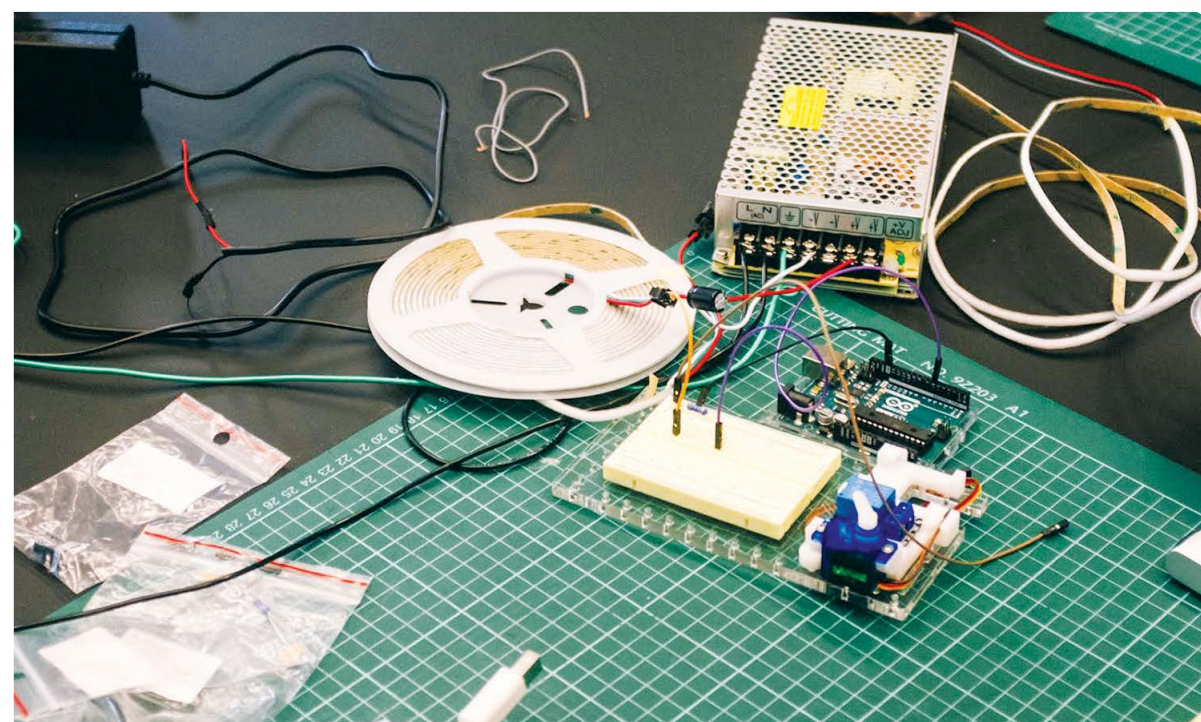
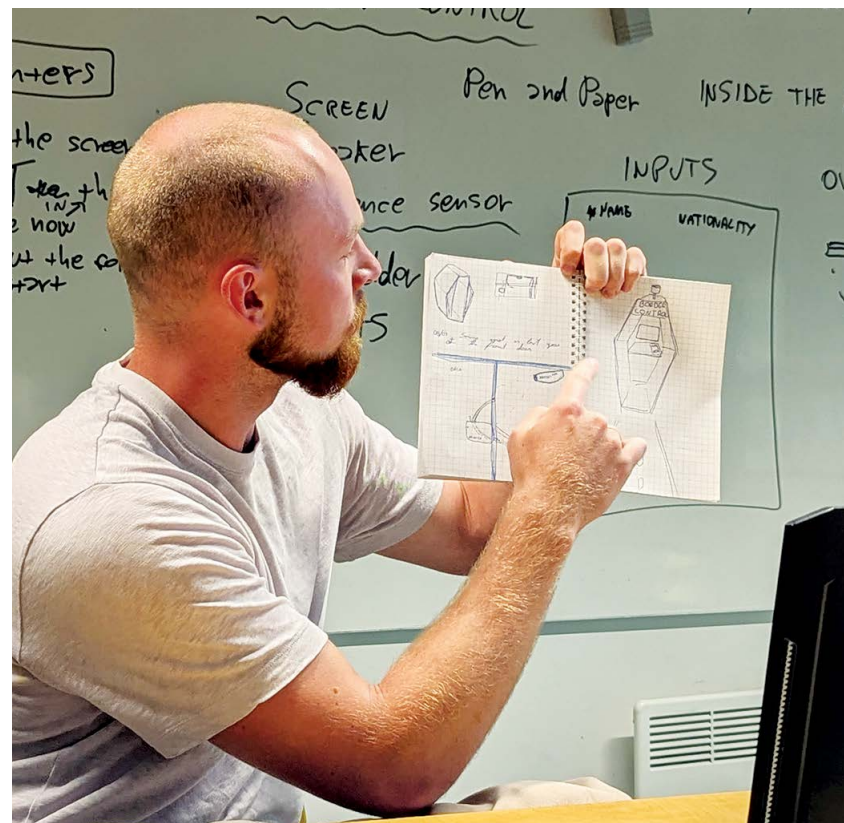
Kokku kujunes kogemus, mis sidus individuaalse ja ruumiülese narratiivi tervikuks.

Tootedisainiharidus, mis kasvatab mõtlemaid loojaid

Ars Electronica kogemus näitab hästi, mida EKA tootedisaini õpe tegelikult tähendab. See ei ole ainult visandamine ja prototüüpimine, vaid võime mõelda vormi ja interaktsiooni kaudu ning jutustada lugusid, mis päriselt kõnetavad. Üliõpilased ühendavad loovuse, tehnoloogia ja kriitilise mõtlemise, et luua lahendusi, mis peegeldavad meie maailma kihilisust.

Sama lai on selles valdkonnas tegutsejate tulevane karjäär. Täna tudengid võivad homme olla tootedisainerid, interaktsioonidisainerid, installatsiooni-kunstnikud või täiesti uute disainilaborite rajajad.

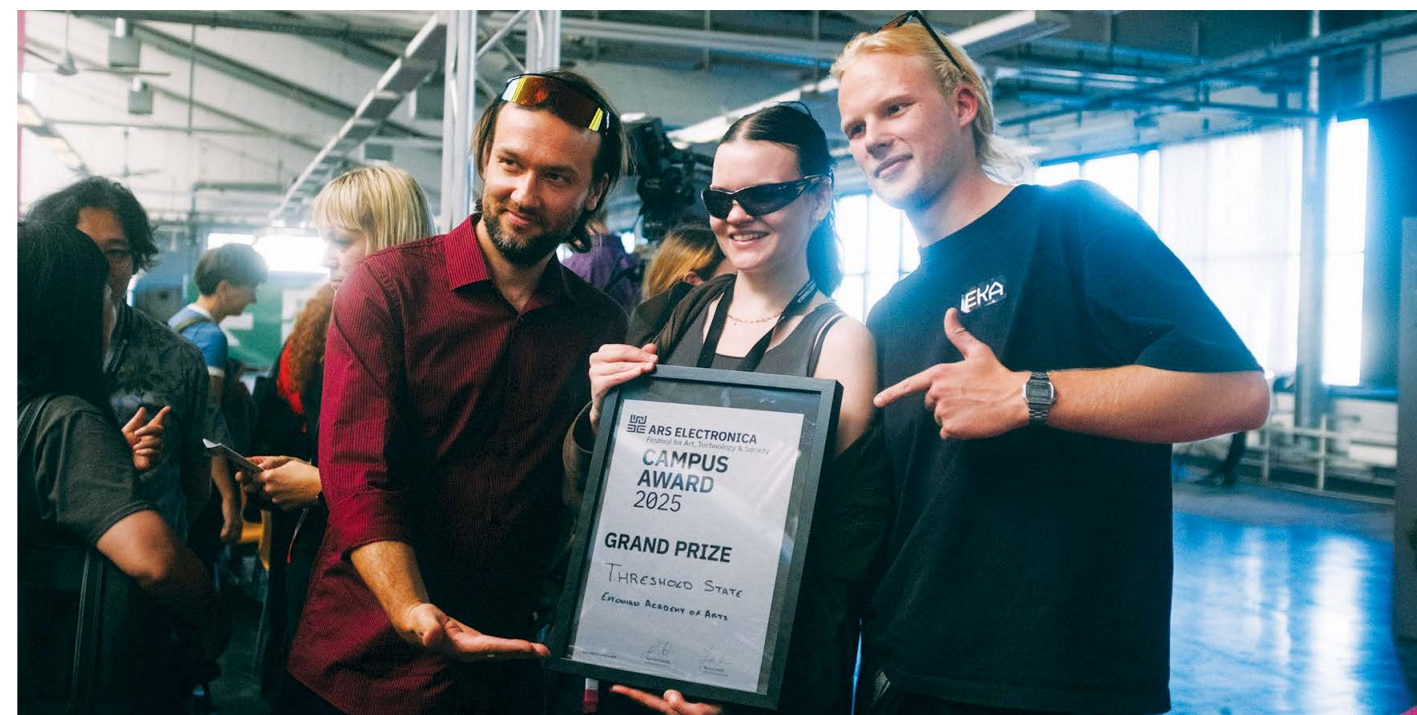
Kui sul tekkis nüüd kuskil sisemuses kerge sähvatus, et tahaksid samuti luua midagi, mis paneb ruumi või ekraani elama, siis astu sisse. EKA tootedisaini osakond ootab. Ideed on siin suured, auhinnad on reas ja uutele võitudele on alati ruumi.

Fotod: Tõnis Bender

Installatsiooni autorid:
EKA tööstus- ja digitootedisaini tudengid Karl-Alder Kuivijõgi, Erik Lond, Paul Pank ja Mia-Mai Roosberg ning interaktsioonidisaini tudengid Tõnis Bender, Ezgi Okka ja Luiza Stibe

Juhendajad: Ottavio Cambieri, Carol Tikerperi, Björn Koop ja Tanel Kärp

Kas disainer on muutuste juhtija või vahendaja?

Teadus- ja arendusosakonna teadmussilrde spetsialist, endine ettevõtluskoostööprogrammi LAETUS programmijuht Erle Kivilo

EKA LAETUS on ettevõtluskoostöö õppeplatvorm, kus tudengimeeskonnad loovad lahendusi, mis vastavad kehtlikkuse ja funktsionaalsuse kriteeriumile. See ei ole mitte kooliharjutus, vaid päris koostöö: välitöö ja tehasetunnetus kohtuvad paralleeltestimisega, nii et idee tõlgitakse tootmisprotsessi keelde. Just selles rollinihkes (muutuste juhtija ↔ muutuste vahendaja) peitub LAETUSE eripära ja see viib prototüübid partnerite juures peagi kasutusse. Alljärgnev arutelu kahe LAETUSE projektides osalenud Eesti Kunstiakadeemia tudengiga näitab, millal see nihe tekib ja mis seda toetab.

Kes sa oled?

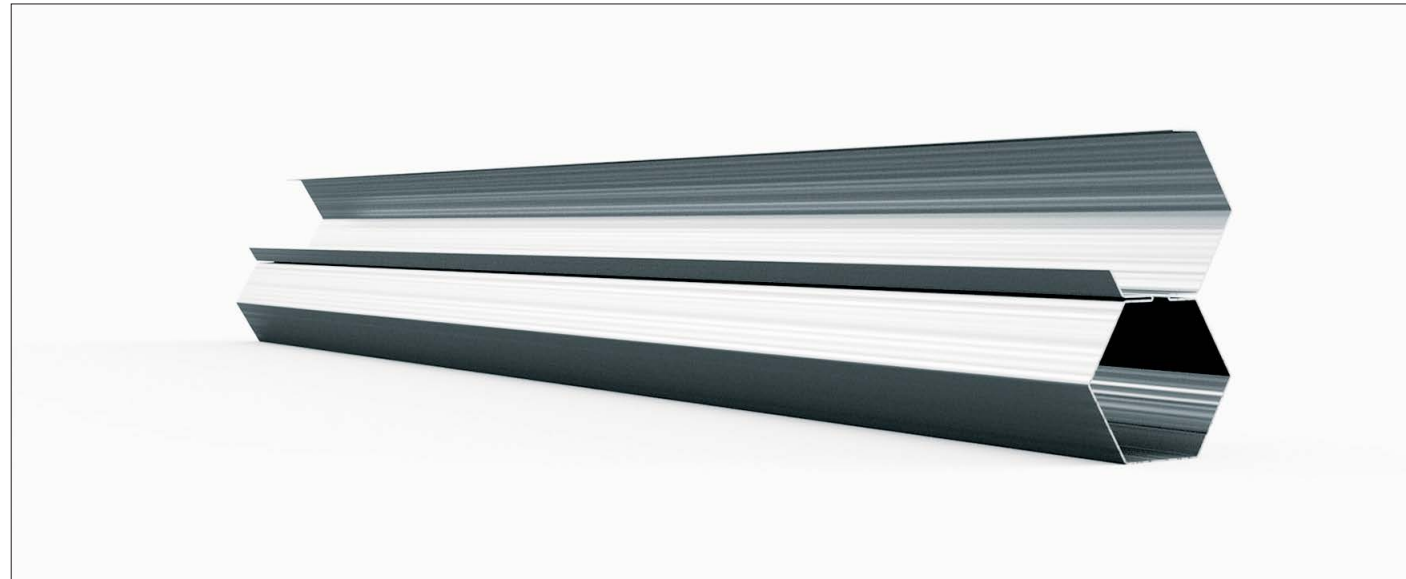
Mariann Hendrikson
Olen EKA ringdisaini teise kursuse magistrant ja tööstusdisaini bakalaureuseõppe vilistlane. Disainerina huvitavad mind kasutajakesksed lahendused, unustamata samal ajal toodete keskkonnamõju.

Erkki Pung
Olen EKA visuaalse kommunikatsiooni bakalareuseõppe neljanda kursuse tudeng. Huvitun värvist, tüpograafiast ja pildikeelest ning nende rakendustest.

Mis motiveeris sind osalema mitmes LAETUSE koostööprojektis?

Mariann Hendrikson
Mitu LAETUSE projekti jõudis minuni õppekavasse kuuluvate erialaste kursuste kaudu ja mõnda projekti kaasati mind minu tausta tõttu, et gruppi mitmekesisust tuua. LAETUSE projektide puhul on motivaatoriks alati võimalus teha koostööd päris ettevõtetega, lootuses, et mõni lahendus jõuab tootmisse.

Erkki Pung
Tee LAETUSesse on käänuline. Sinna jõuab õppeaine või erialaülese projekti kaudu, vahel ka valikainena. Oluline on päris projekt: idee, arendus ja kaitsmine. Teooria seda ei asenda.

Autor, foto: Mariann Hendrikson

Kuidas hindaksid, kes sa olid enne LAETUSE projektides osalemist, kas pigem muutuste juhtija või vahendaja? Miks?

Mariann Hendrikson
Enne LAETUST nägin end pigem muutuste juhina – olin tänu tugevale tööstusdisaini bakalaureusele harjunud ideid algatama ja suurelt mõtlema. LAETUS seab tehnilised ja ressursipiirangud ning disainerist saab vahendaja loovuse ja tegelikkuse vahel.

Erkki Pung
Klassikaline tudengi roll on sageli soov olla orienteeritud muutustele, nii minulgi. Pärast ligi 20 aastat disainivaldkonnas tegutsemist näen endal kahe rolli kooslust. Mõju on minu jaoks eesmärk. Samas eeldavad tänapäevased kompleksed lahendused, et hea disainer vahendab eri suundi ja koondab need tervikuks.

Too paar näidet, kuidas sa ühes projektis eelistasid partneri ootusi, teises kasutaja vajadust.

Mariann Hendrikson
Kivist kõõgitasapindu tootva ettevõttega Granitop koostööd tehes olid esikohal partneri ootused. Tehasekülastus selgitas jäägid ja mõõdud, alles siis hakkasin disaini suunda valima. Katuseid tootva ettevõtte Ruukki Products projektis oli esikohal kasutaja: arvestasime partneri ootusi, kuid lähtusime olemasolevast kliendist ja loodavast lisandväärtusest.

Erkki Pung
Eesti Panga projektis oli tarvis luua meenemündile karp*, mis kaitseb kapslis münti, on ajas kestev, valmistatav taastoodetavatest materjalidest, lisab esteetilist väärtust, jutustab lugu ja püsib eelarves. Kaheksaliikmelise grupiga pakkusime eri suundadega lahendusi. Mäletan selgelt panga esindaja positiivselt üllatunud ilmet juba pärast esimest esitlust – võimalusterohkus avaldas muljet. Visuaalse kommunikatsiooni kolmanda kursuse tudengitega lõime multilingua keeltekooliile identiteedivärskenduse. Algne suund oli ebaselge, raamikis jäid väärtused ja põhielementide säilitamine. Protsessi

käigus täpsustasime suuna ja partneri poolt valituks osutus Laura Armi rahulik, pisidetailidega viimistletud visuaalne tervik, mida partner juba kasutab.

Millised olid „päris mõju“ äratundmise hetked kahes projektis? Mis seda tõendas ja mille poolest need hetked erinesid?

Mariann Hendrikson
Esimene käik tootmisse tekitab tehasetunnetuse: mastaap ja piirangud muutuvad käegakatsutavaks. Kui Granitopi projekti lõpuks valiti kolme projekti hulka ka minu disainitud kuusejalga, mis tähendas, et ettevõtte soovib sellega edasi liikuda, siis kujutasin juba vaimusilmas ette, kuidas kõõgitasapindade ja aknalaudade vahel freesitakse marmorist kuusejala seibe. See hetk kinnitas, et idee oli tõlgitav tootmisprotsessi keelde. Ringdisainis oodatakse tihti lahendust jääkidest, kuid me aitame partneril näha, et mõju võib olla laiem ja tulevikku suunatud, mitte üksnes „kohe nüüd“.

Erkki Pung
Olles disainimaailmas igapäevaselt tegev, märkas, et LAETUS on koostööpartneritele hea viis katsetada ja testida – agentuuritöö seda alati ei paku. See on sisuliselt semestripikkune disainisprint, kus paralleeltestimine muudab valiku tõendus põhiseks.

Millised töövõtted toimisid kahes eri projektis kõige paremini ja kuidas need viisid erinevate lahenduste või muudatusteni?

Mariann Hendrikson
Olulisim on maketeerimine ja prototüüpimine. Kui tooted üks ühele kasvõi paberist valmis meisterdada, näeb juba palju vigu, mida enne päris materjali juurde minemist muuta. Katsetused liiguvad mõõdust ja vormist toonide ning servaraadiusteni.

Erkki Pung
Sprint, välivaatlus, intervjuu – koos pideva suhtlusega – on võtmevõtted. Rehvid Plussi uue kontseptsiooni loomisel kaasasime gruppidesse

Briifi „väänamine“ (ingl <i>brief reframing</i>) – lähteülesande ümbermõtestamine uute uurimistulemuste põhjal, et avada ootamatu, suurema mõjuuga suund
Paralleeltestimine (ingl <i>parallel prototyping</i>) – mitme lahenduse samaaegne proovimine, et otsus põhineks tulemustel, mitte eelistustel
Rollinihe (ingl <i>role shift</i>) – sihipärane liikumine muutuste juhust vahendajaks (ja vastupidi) vastavalt projekti faasile, ootustele ja piirangutele
Tehasetunnetus (ingl <i>shop-floor immersion</i>) – kohapealne kogemus, mis annab mõõtkava, jääkide profilli ja töötsükli taju, millest saavad disaini algseaded
Tootmisprotsessi keel (ingl <i>design for manufacturing, DfM</i>) – idee muutmine tootmiskõlblikuks kirjelduseks: materjal, mõõdud ja tolerantsid, tehnoloogia ja ühikukulu

Lisainfo

Koostööprojekt „Ravimijäätmete kogumise moodulid apteekidesse“, autorid Mariann Hendrikson, Mart Maide ja (in memoriam) Maarja Mõtus. Koostööpartnerid Sotsiaalministeerium, Ravimiamet, Kliimaministeerium, Ragn-Sells Estonia, Eesti Provisorapteekide Liit ja Pärnu linn.

Kuuenädalase pilootprojekti jooksul koguti Pärnu apteekides kokku 382 kg ehk nädala kohta umbes 64 kg ravimijäätmekuid. 2024. aastal oli nädala keskmine 12 kg.

Projekt pälvis jaanuaris 2026 EKA disainiteaduskonna iga-aastaselt tähtsündmusel EKA Design Showcase žürii auhinna kategoorias „Sotsiaalselt laetud disain“. See auhind antakse olulise ühiskondliku mõjuga lahendusele.

Autor, foto: Mariann Hendrikson

visuaalse kommunikatsiooni, ruumi- ja tootedisaini tudengid, koostööpartneri ja juhendaja. Praegu töös olevas projektis „Meal In Hand“, kus valmistame toidupakendit, tegime teadliku briifi „väänamise“ (positsioneerimine, turu kaardistus). See selgitas toote ja tugevdas tulemust.

Kirjelda kaht ebaõnnestunud prototüüpi või tekkinud piirangut. Mida neist õppisid ja kuidas järgmistes töödes teisiti läheneksid?

Mariann Hendrikson
Granitopi tehasest olid just saabunud värskest kivist lõigatud seibid kuusejala lõpliku prototüübi jaoks, mis pidid ideaalselt metallist sisu ümber mahtuma. Selgus, et avad olid paar millimeetrit liiga väikesed – minu vale kalkulatsioon. Isegi kui üheksa korda mõõta, võib äpardusi juhtuda. Järgmine kord mõõdan kümme korda. Ruukki Productsi projektis said nii mõnegi idee puhul otsustavaks just tehnilised piirangud: mida saab tehases toota, mida mitte. Varajane tehniliste piirangute kaardistus jätab loovusele ruumi, hiline avastamine kahandab valikuid.

Erkki Pung
Otseseid ebaõnnestumisi polnud, küll aga oli tagasilööke, mis sundisid lahendust kohendama. Eesti Panga värvitud kihtidega vineerist meenemündikarbi puhul said materjal ja tootja varakult paika ning vorme sai testitud koos. Prototüübi ja tootmise vahel tegime mitmel korral karpi ringi. Nelja kuu hinnatõus surus projekti eelarvest välja, mistõttu kohandasime konstruktsiooni ja viimistlust. Pakendidisainis on see tavaline: küsid, testid

* Kursuse lõpuks valis koostööpartner tootmiseks just Erkki Pungi lahenduse. Lilli Suburgile pühendatud meenemünt (2025) on nüüd pakendatud kursuse raames disainitud karpi.

Maarja Mõtus, Mariann Hendrikson, Mart Maide ja tootja Riko Saarmets. Foto: Lilli Lumera

Autor: Erkki Pung. Foto: Eesti Pank

Millist üht töövõtet või hoiakut soovitaksid LAETUSE uutele tudengitele, tuginedes oma projektide kogemusele, ja miks?

Mariann Hendrikson
Tavaliselt on partneril, kes programmi tuleb, juba mingid ootused või eeldused, mis projekti tulemusena sünnib. Küsi tema ootusi kohe alguses ja julge üllatada nende piiridest väljapoole.

Erle Kivilo
Võta programmist kaasa päris koostöökogemus. Töötamine partneriga, kohanduv briif, oma idee kaitsmine – portfoolios on see päris klienditöö.

Kas mitmes projektis osalemise järel on su vastus küsimusele „Muutuste juhtija või vahendaja?“ nüüd teistsugune? Milline kogemus su vastust muutis?

Mariann Hendrikson
Esimenes LAETUSE projektides olin kindlasti rohkem partneri ootustes ja lähteülesandes kinni – rohkem vahendaja rollis. Mida rohkem projekte, seda paindlikumalt tõlgendan briifi ja roll nihkub muutuste juhi poole.

Erle Kivilo
Kindlasti tahaksin end määratleda muutuste algatajana, läbiviijana ja rakendajana. Visuaalse kommunikatsiooni õppekava ühendab graafilise disaini, tüpograafia, värviopetuse, animatsiooni, illustatsiooni ja copy. See annab eneseväljendusele selgroo ja julgustab piire nihutama. LAETUS kinnistab selle päris koostöös ning toob esimesed kontaktid.

Lõpusemestri geriljareklaam Raadio 2-le

Visuaalse kommunikatsiooni eriala vilistlane
Kert Väljak

Reklaamikursus oli meie Eesti Kunstiakadeemia visuaalse kommunikatsiooni õpingute üks viimaseid tõsisemaid proovikive. Ülesanne oli lihtne ainult sõnas-tuse poolest: luua Raadio 2-le geriljareklaam. Tegelikult tähendas see aga elevust, parajat ärevust ja tunnet, et nüüd tuleb kogu nelja aasta jooksul õpitust päriselt midagi välja võluda. Projekt algas veebruaris ja sai ametliku lõpu augustis, kus-juures lõplik lahendus tuli sootuks teistsugune, kui olime plaani võtnud.

Tutvumine ja idee väljavalimine

Projekti alguspunktiks võib pidada esimest loengut, mil meile tuli külla Raadio 2 esindaja Bert Järvet. Üsnagi elevall toonil kõneles ta raadiokanali olemusest, selle kunagistest kuldsetest aegadest, mil eksperimenteerimisega end tagasi ei hoitud, ja ka praegustest väljavaadetest.

Põhiline rõhuasetus oli noorema kuulajaskonna vähesusel. Ega tött-õelda ei olnud enamik meie kursusestki just igapäevased raadiokuulajad. Niisiis oli meil esmane sisend käes. Järgnenud nädalad möödusid klapid peas Raadio 2 kuulates, ideid genereerides ja aruteludega loengutes.

Esimeseks vaheetapiks oli ideede tutvustamine, milleks kutsusime tagasi Berdi. Lavale sai kümneid väikeseid ja suuri mõtteid, mille hulgast valiti välja Siim Villido idee pealkirjaga „Pihiputka“. Pihiputka tähendas loosungiga „Meie küsime, inimesed

vastavad“ telefoniputkat, mis on mustaks värvitud ja kannab Raadio 2 logo ning ootab möödujaid jagama oma *secret pleasure*-lugusid. Salvestised läheksid hiljem eetrisse. Nii muutuks raadio plat-vormiks, kus kuulajad saavad päriselt kaasa rääkida – sõna otseses mõttes.

Tudengid kui loovagentuur

Niisiis algas meie päris töö: lülitasime end tudengi-test ümber väikseks loovagentuuriks. Meil oli vaja leida päris telefoniputka, mõelda läbi tehniline pool, leida asukohad, sõnastada reklaamsõnumid ja mahtuda eelarvesse. Selle kõigega tegeledes möödus mõni tempokas nädal.

Ent lõpuks jõudis Raadio 2 otsusele, et meie ambitsioonikas projekt ei saa rohelist tuld. Ilmselt võis see olla tudengiprojekti jaoks liiga riskantne.

Bändisärgipäev

Et leida lihtsamini teostatav lahendus, tuhnisime seejärel läbi muid projekti käigus tekkinud kampaaniaideid, ehkki sisimas olime juba Raadio 2 projektist edasi liikunud.

Järsku ilmus kuskilt plaan, mis jäi kõlama ja paistis olevat teostatav: kujundada Raadio 2 popu-laarsetele saadetele T-särgid ning siduda need bändisärgipäevaga. Raadiokanalile idee meeldis.

Autor: Greta Ruga. Foto: Vadim Bullo

Autor: Kristi Markov. Foto: Allan Matsov

Foto: Raadio 2 Facebook

Autor: Kert Väljak. Foto: Regina Mets

Lisainfo

Sellisel saigi meie kursuse viimaseks loovtöök T-särkide kujunduste loomine: iga tudeng kujundas ühele Raadio 2 saatele särgi.

Raadio 2 iga-aastane bändisärgipäev toimus augustis ja kujutas sel korral endast peitusemängu. Valisime Tallinnas välja mõne paiga, kuhu T-särgid peita, ning Raadio 2 saates „Draiv“ anti kuulajale vihjeid, kust neid leida. Sama päeva hommikul kajastati meie üritust ETV „Terevisiooni“ saates.

Särkide otsimine edenes mängijatel sujuvalt ja kõik peale ühe suudeti võrdlemisi kiiresti üles leida. Saateag oli juba läbi saamas, kui leiti ka viimane, PoCo kunstimuseumisse peidetud särk.

Lõpp hea, kõik hea

Võib öelda, et lõpp hea, kõik hea! Projekt tegi küll ootamatu pöörde, kuid tänu sellele saimegi omal nahal kogeda, et loovtöös tuleb sellisteks asjadeks valmis olla. Alati ei lähe kõik plaanipäraselt.

Igal juhul oli meil võimalus enne EKA lõpetamist veel ühiselt pingutada. Ja mine sa tea, ehk saame kunagi üllatuda, kui meile mõni meie kujundatud T-särki kandev tegelane tänaval vastu astub.

Koostööprojekt „klaas-stikls: leitud tõlkes“

Taidestuudiumi magistriõppekava vilistlane, disainiteaduskonna koosseisuväline õppejõud
Alyona Movko-Mägi

Fotod: Alyona Movko-Mägi

On paiku, mille struktuur ei koosne ainult maja-dest ja tänavatest, vaid kihistustest, mille on ladestanud tootmine, materjal ja inimkäsi. Lätis asub Līvāni on üks neist. Klaas on selles linnas kujundanud rohkem kui üksnes esemeid. See on andnud kuju linna identiteedile, tööharjumustele, kogukondlikele mälu kihtidele.

Umbes 200 kilomeetri kaugusel Riistast Valgevene suunas asub Līvāni paikneb sügaval perifeerias. Tee sinna kulgeb mööda kitsaid maanteid.

Lätis elab ligi kolmandik rahvastikust pealinnas, mistõttu on elu- ja töö võimalused koondunud tugevasti sinna. Sellises olukorras omandavad väiksemad linnad teistsuguse kaalu. Need hoiavad alles seda, mis suurlinnas hajub: oskusi, materiaalsust ja kohaspetsiifilist aega.

Koos Eesti Kunstiakadeemia klaasiosakonna juhataja Andra Jõgisega jõudisime 2025. aasta hilissügisel vana diislerongiga Līvānissi. Meie eesmärk oli kohtuda Läti Kunstiakadeemia magistriõppekava „POST“ esindajate ja kohaliku klaasikeskuse inimestega. See oli meie esimene kokkupuude Līvāniga, sissejuhatus, mille kaudu avanes võimalus ühiselt hakata uurima klaasi-pärandi kihistusi, jagatud materjalitunnetust ja tulevase koostöövorme.

Õhk oli sel õhtul jahe, valgus hajus aeglaselt Nõukogude-aegsete hoonete vahele. Tänavad olid vaiksed, ent mitte tühjad. Need kandsid

endas rütmi, mis ei olnud enam seotud tootmisega, küll aga selle järglastega.

Jalutuskäik juhatas meid läbi areneva linna. Uute teede ja sildade kõrval seisis vana ruumikiht, mis kandis aeglasema aja jälge. Līvāni asub kahe jõe – Daugava ja Dubna – kohtumiskohas, kus jõgede liitumine annab linnale tugeva maastikulise telje. Linnaservades laiuvad endised tootmisalad, mille vahele on jäänud killuke kunagist tehaseelu.

Hämaras oli tunda, et seal, kus nüüd sirutub rohi läbi betooni, oli kunagi olnud hõõguv kuumus, liikumine ja heli. Meie esimesed vestlused Läti Kunstiakadeemia esindajatega keerlesidki selle ümber, kuidas võiks klaasitootmise mälu kiht hakata taas tähendusi kandma.

Küsimused ei suundu mitte taastootmis- se, vaid tõlgendusse: millist rolli kannavad jäägid, millise tähenduse saavad vormid, mille esialgne eesmärk on lakanud?

Kohtumise taustal kerkis esile ka praegune Līvāni. See on linn, kus endise klaasitehase eksperimentaaltehhni baasil on tekkinud kaks tipptehnoloogia ettevõtet: Ceram Optics ja Light Guide International.

Uued ettevõtted annavad tööd suurele osale linnaelanikest ja avavad klaasile uue trajek-toori: sellise, mis liigub teaduse, meditsiini ja tipptööstuse poole. Just see kihistus – ühelt

poolt hääbunud tootmine, teiselt poolt kasvav tulevikupotentsiaal – muudab Līvāni tähendusli-kuks kohaks, kus saab vaadata materjali sisse ja ajaga kaasa.

Sarnased mustrid joonistuvad Eesti pinnal. Tarbeklaasi tehas lõpetas tegevuse 2007. aastal – vahetult enne Līvāni oma. Järvakandis tegutseb Eesti klaasimuseum ja on säilinud viimane töö-susliku klaasitootmise paik. Seal on siiani olemas nii oskused kui ka materjalikiht, mis pärineb varasematest ajastutest.

Eesti ja Läti jagavad mitmekihilist klaasilugu, mille juured ulatuvad Vene impeeriumi ning hiljem Nõu-kogude Liidu tööstuspoliitikasse. Need ajastud tõid kaasa ulatusliku tootmisvõrgu ja kujundasid visuaalse keskkonna, kus klaasitehased toimisid kultuuritootmise märgiliste sõlmpunktidena.

Aastakümneid hiljem on tootmisega seotud mälu kiht jäänud alles. Need ei ole taandunud üksnes nostalgiks. Tootmise rütm, selle aine line kohalolu ja töökultuur loovad pinnase, millest saab kasvada uusi tõlgendusi: materiaalseid, kontseptuaalseid ja kogukondlikke.

Vaatan Peeter Brambati kunstifilmi „Mare Vitreum“ (1991), mille aluseks on Ameerika matemaatiku ja teadusajaloolase Marjorie Lee Senechali kirjutatud lugu „Theory of Patterns“ tema ja George Flecki raamatust „Patterns of Symmetry“ (1977). Filmis liigub noor õpilane

Lisainfo

õpetaja poole – mitte läbi kujutluspildi, vaid üle tõelise klaasmäe. See mägi asub Järvakandis.

Filmikaamera liigub mööda tööstusmaastikku, millele on astunud Eesti klaasikunsti olulised figuurid: Ivo Lill, Vello Soa ja Eve Koha. Evega tekib mul võimalus rääkida nendest mägedest, nende ainelisest kihistusest ja tähendusest, aga ka sellest, millist rolli mängivad tehasekeskkond ja materjali kogemus kunstniku kujunemisel.

Millisena sa mäletad Järvakandi klaasimägesid?

Eve Koha
See oli ikka õudsalt muljetavaldav, või noh, nii äge. Terve mägi. Alguses koosnes see rohkem klaasikamakatest, hiljem oli rohkem lehtklaasi jääke. Kolmekesi olime seal mäel: mina, Vello Soa ja Ivo Lill. Me käisime tudengitega varem siin endile ja õppetöö jaoks materjali otsimas. Klaasikamakad olid lihtsalt olemas – ja keegi ei keelanud neid kasutada. Mõni töö saigi alguse nendest tükkidest. Oleme neid leide hiljemgi kasutanud.

Näiteks Ivo Lille skulptuur „Õigus lootusele“ on pühendatud meie klaasikunstnikust sõbrale Vello Soale. Selle skulptuuri alumiseks osaks oli üks Järvakandi mägedelt pärit kamakas.

Kui tehas Tarbeklaas oma vannahje likvideeris, saime ka sealt vannahjudesse hangunud klaasi-tükke. 1970. aastate teisel poolel õppimise ajal oli sügisene Tarbeklaasi praktika väga eriline aeg. Meil lasti seal olla. Anti oma kapp, anti tööriistad, anti lihtsalt võimalus liikuda ja teha. Mäletan, et korjasime jääke, saime proovida lihvimist, lõikamist, isegi siiditrükki tegime. Mõned asjad õnnestusid, mõned mitte, aga keegi ei öelnud, et ära tee. Oli tunne, et meid usaldati.

Me lasime seal puuvorme teha ja palusime klaasi-puhujaid puhuda. Tegime näiteks silindervorme, kandilisi vorme, igasuguseid katseid. Osa töid, mis seal sündisid, on siiani alles – EKA muuseumis või mul kodus. Trükkisime siiditrükitehnikas joogiklaase enda väljamõeldud mustriga.

Ma tahtsin teha võrkmustrit, mitte pildiga kaunist klaasi, vaid sellist, mis mähib ümber vormi. Üks tehase töötaja aitas isegi – see kõik oli nii teistmoodi kui koolis.

Mis sa arvad, mis kadus koos tehase kadumisega?

Eve Koha
See märk kadus. Kadus mingi maapunkt, mingi side kohaga. Minu jaoks olid need tehased nagu märgid – mitte ainult tootmisüksused, vaid kohad, kus oli olemas mingi vool, mingi kohalolu. Ja kui see kaob, siis kaob koos sellega ka midagi nähtamatut, mitte ainult klaasitootmine, vaid tunne, et oled osa mingist suuremast ahelast.

Milline on sinu suhe taaskasutatud klaasiga? Kas see on pigem esteetiline, eetiline või praktiline küsimus?

Eve Koha
Eks ta on ikka eetiline ka, kindlasti. Klaas on ju iseenesest taaskasutatav materjal. Aga ma ei vali klaasi sellepärast, et see on taaskasutus. See sõltub alati ideest. Kui mõte nõuab just seda, kui see sobib, siis ma võtan. Aga ainult taaskasutuse pärast ma ei tee.

Minu jaoks on hästi oluline läbipaistvus. See on midagi, mis määrab mu otsuseid. Kui kamakas on läbipaistev ja tal on see optiline kvaliteet olemas, siis ma väga hea meelega kasutan. See läbipaistvus – see, kuidas valgus liigub, kuidas ta klaasi sees mängib – see on minu jaoks põhiline. Mõnikord leiad tüki, mis on just õige. Siis ei loe enam, kust ta täpselt pärit on – loeb see, mida ta teeb.

Meil olid klaaskulptuuri ülesandeid õppetöös, kus tehastest saadud klaasikamakatest valmisid kala-, linnu- või loomaskulptuurid. Vahel aga tehastega koostöö ei sujunud nii hästi. Kord saime tehasega kokkuleppe klaasivaluks. Valmistasime põletatud šamotist klaasi valamiseks suured vormid, mis pidid mitmeks päevaks sealsesse ahju aeglaselt maha jahtuma jääma, aga juhtus nii, et pärast klaasivalu lülitati jahutusahi välja juba järgmisel päeval. Kõik, mis sees oli, läks lihtsalt puruks. Siis pidime uuesti otsima, kuidas oma idee teostada. Mõnikord leidsime tüki, mis inspireeris rohkem kui esialgne mõte. See kõik õpetas kannatlikkust. Materjal peab ise rääkima kaasa.

Mida võiks anda EKA klaasitudengite ja Läti nüüdiskunsti magistrantide koostöö?

Eve Koha
Alati on see võõras või teine nurk huvitav. Mulle meeldib siin ka, kui tulevad näiteks maalitudengid meie osakonda, või „Erasmuse“ tudengid. Need rikastavad. Muidu läheb liiga ... üheülbaliseks. Nad annavad mõõtu juurde, nagu need tehased andsid.

Millist rolli võiks klaas või klaasikunst mängida tulevikus, kui tootmine hajub ja keskkonnamatemaatika teravnevad?

Eve Koha
Noh, mis on? Ikka teeme! See on nüüd ka minu ja meie emeritprofessori Maie-Ann Rauni lause. Kui tulevad igasugused takistused või mingid asjad ... ikka teeme.

Kas see projekt, mille kallal me praegu töötame, võiks sinu meelest luua mingi uue vaate tööstuspärandile, midagi, mis ei seisne ainult nostalgiatundes?

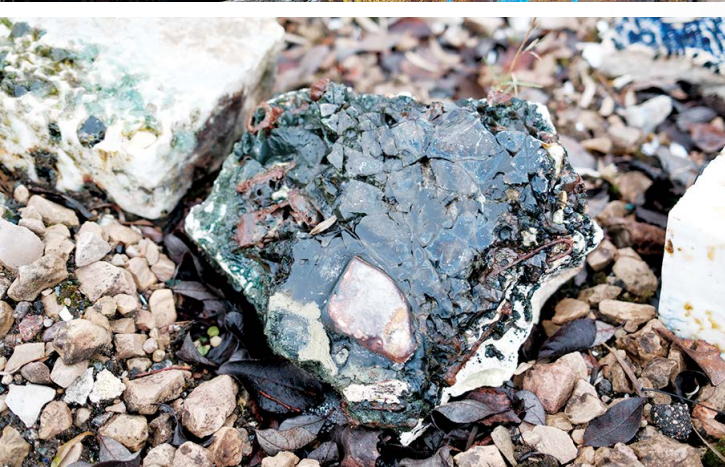
Eve Koha
Kui te midagi enneolematut välja mõtlete ja uue vaatenurga leiате, siis kindlasti. Ükski asi või olukord või tehnika ei ole iseenesest tühi ega halb, kõik oleneb sellest, mida sellega tehakse.

Livāni maastik avas end tasapisi. Hiline sügis tähendas varakult hämarduvat valgust, taanduvaid taimi ja libedaid pindu, millel liikumine nõudis keskendumist. Meie liikumine oli aeglane, peatustega. Ümbrus ei pakkunud visuaalset küllust, kuid iga fragment kandis kaalu.

Mahajäetud alade vahelt leidsime materjalitükke, mis olid korraga juhuslikud ja kohaspetsiifilised. Lõhenenud detailid, jäänused vormidest, osaliselt deformeerunud sulatusplaadid – need ei avanud end kohe. Iga leid vajas aega, et tajuda selle mõõtu, materiaalsset seisundit ja võimalikku tähendust.

Disaineri jaoks tähendab välitöö kehalist kohalolu: jalad vajuvad savisse, peopesasse

Fotod: Alyona Movko-Mägi

Kaadrid filmist „Mare Vitreum“ (1991), režissöör Peeter Brambat

jääb halli tolm, kõrvu kostab vaikus, mille sees liigub järellainetus. Kunagine tööstus on endiselt kohal, aga uues vormis. Välitöö ei piirdu andmete kogumisega. See hõlmab valmisolekut sattuda, kohaneda, mitte vaadelda ülevalt, vaid olla samal tasandil, samas niiskuses, samas rütmis.

Tööstusalalt kogutud jäägid ei vaja selgitust. Nende esialgne funktsioon on küll kadunud, aga vorm on jäänud. Käes hoides muutub pragunenud pressvorm millekski, mis ei vihja enam tootmisele, vaid mõttele, mis seisab vormi taga.

Selle hetke äratav just leidmine: see hetk, kus midagi ei panda kokku, vaid tuuakse esile. Ühe inimese poolt kõrvale jäetud ese muutub teise inimese jaoks tööriistaks, alguseks või konteksti võimendajaks.

Hilissügisel töötamine õpetab vaatama tähelepanelikumalt. Kui rohelust on vähem ja maastik vaiksem, saab iga leid suurema tähenduse. Libedatel pindadel liikumine ei soodusta kiirust, ja seetõttu kujuneb ka kogumine teistsuguseks: mitte kogumiseks, vaid tajumiseks. Palju ei olnud vaja. Mõni klaasitükk, millel on alles mustrijoon, mõni vormikild, millel on näha kulumist – need andsid kätte impulsid, mille ümber hakkasid koonsuma esimesed ideed.

„klaas-stikls: leitud tõlkes“

on Eesti Kunstiakadeemia klaasikunsti osakonna ja Läti Kunstiakadeemia magistriõppekava „POST“ koostööprojekt, mille keskmes on tööstusliku klaasi pärand, taaskasutus ja piiriülene loovdialoog. Projekti raames uurivad 16 tudengit Livāni ja Järvakandi ajaloolisi klaasitootmispaiku ning töötavad sealt kogutud ainelise pärandiga.

Livāni endise tehase klaasijäänused, mis pärinevad CeramOpteci territooriumilt, sulatatakse, töödeldakse ja tõlgendatakse uuesti nüüdisaegseteks kunstiteosteks. Projekti jooksul toimuvad uurimisreisid, töötoad ja materjalikatsetused Eestis ja Lätis.

Projekti tulemuseks on ühishäitus, mis avatakse 2027. aasta alguses Pärnu Linnagaleriis raekojas. Seal pannakse välja noorte kunstnike teosed, mis käsitlevad materiaalsust, kestlikkust ja kohapõhist mälu uues valguses.

Roadtrip surma veerele

Ehte- ja sepakunsti eriala lektor
Urmas LÜÜS

Lisainfo

Autor, foto: Margus Elizarov

Oktoobris 2025 võttis kamp Eesti Kunstiakadeemia sepise eriala tudengeid ja õppejõude ette teekonna rahvusvahelisele üritusele IronNotes Rootsis. Ürituse eesmärk oli tugevdada tänapäeva sepatöö kultuuripärandit ja ümber mõtestada sepa rolli ühiskonnas. Suurte järvede taga toimusid arutelud, töötoad, näitused, mõttetalgud ja saunatamine ning peeti pidu. Peamiselt rauakeskselt mõtlevad kunstnikud ja disainerid kogunesid seminarile „Hauatähised – sepistades tuleviku mälu“, et arutada surma ja lahkunute mälestamisega seotud traditsioone.

Reisilt tagasi, võtsime paari teelolnuga aja, et meenutada Rootsisis nähtut ja kogetut. Oma mõtteid jagavad EKA dotsent Nils Hint, lektor Urmas LÜÜS, meister Taavi Teevet ja magistri-tudeng Margus Elizarov.

Urmas LÜÜS

Eestis leiame raudriste ainult vanadelt kalmis-tutelt. Mingiks hetkeks olid meil uhkemad haua-tähised ära kadunud. Pigem tuli see näiline vagadus kaasa Nõukogude võimu surutisega, sest millegi uhkema jaoks lihtsalt ei jagunud raha. Samuti ei soosinud ateistlik riigikord religioossete sümbolite avalikku näitamist. Uued tehnoloogiad seppi ei soosinud ja neid jäi vähe-maks, traditsioon hääbus, funktsioon muutus dekoratiivsemaks. Modernsus ja progressiusk soosisid lihtsamaid siledaks lihvitud geomeetrilisi hauakive. Hauatähis on kehastunud mälestus. Nagu öeldakse, inimene sureb kaks korda: esimest korda füüsiliselt ja teist korda siis, kui viimane inimene maailmas ta unustab. Kas seppadel üldse on võimalust mälu kehastajana kaasa lüüa kaasaegses maailmas?

Taavi Teevet

Öeldakse ju, et surma ees olerme kõik võrdsed, ja mulle meeldib su küsimusest lähtuvalt mõelda, et sepa võimalust laieneda surnuaeda ei tohiks välistada. Mälestamisturg on samas

karm: matusebüroode poolt monopoliseeritud, ühetaoliste importkaupadega täidetud, klants ja viisakas. Ma ei oska raudpoltkindlalt väita, kas seppasid hoiab mälumajakate tegemisest eemale see turg ning teadmatus, kuidas ja millise ukse vahele jalg lükata. Igatahes tahtmise taha ei paista asi jäävat. Sepad kujundavad ja teevad praegugi mälestusesemeid: skulptuure, meda-leid, pannoosid ja märke. Mõtlen, et kui muud viisi mälu kehastamises kaasa lüüa ei saa, siis ühe sepa uhkuseasi võiks olla vähemalt iseendale hauatähis teha. Mina enda oma juba joonistan.

Nils Hint

Sepp on oma arhailiste oskustega juba niigi mälu hoidja. Ka sepikojas on kõrvuti tööriistad ja materjalid väga erinevatest aegadest. Algse alasi, haamri ja ääsi kõrval on keevitusaparaat, frees ja treipink, nende kõrval omakorda arvuti digitaal-sete mudelite-joonistega ning laserlõigatud või terasest 3D-prinditud detailid. Kogu sepatöö ajalugu võib ühes töökojas koos olla. Miski uus ei seljata vana ja vana ei tõrju uut.

Margus Elizarov

Me läksime seminarile ennekoike õigeid küsi-musi tõstatama. Pärast saab igaüks just endale sobivaid vastuseid otsida. Küsisime, mis on üldse ühe mälestusmärgi loomise põhjus. Näiteks oli seal seppasid, kes olid hauatähiseid koos leinajaga kujundanud ja pärast koos nendega ka töökojas asja valmis teinud. Sellisel juhul pole sepp ainult toote valmistaja, vaid leinaprotsessis abiline. Leinaja jaoks on väga oluline, et ta saab lähedase mälestuse hoidmiseks ise veel midagi ära teha, luua lahkunule postuumselt veel ühe heateo.

Nils Hint

Või ongi kokkuvõttes palju olulisem see kogemus, mis tegemise juures läbitakse? Sepikojas rassimine võib olla suurepärase vahend, et lahendada enda sees kaotusvalu või leina. Paljude jaoks on kadunud võime mõtestada

oma füüsilist tööd ja füüsilise liikumise toel oma hinge ravida. Kaotusvaluga toime tulemiseks ei pea ilmtingimata jõusaali ja Ironmanile minema.

Urmas LÜÜS

Üks olulisi küsimusi surmatemaatika kõrval oli kaasaegses ühiskonnas töötavate seppade roll. Nagu sa, Nils, ütlesid, on sepikojas kõik ajastud justkui ühekorraga koos. Tajud aja mittelineaarsust.

Nils Hint

Tehnoloogiate ja materjalide vahel laveerimine annab mõnel juhul sepale võimaluse olla justkui võimatuste sooritaja. Kogu metallitehnoloogia turukeskne maailm on ülimalt standardiseeri-tud ja reguleeritud. Sageli jõuavad meie juurde inimesed, kellel on metallist vaja midagi väga spetsiifilist, aga pole ühtegi ettevõtet, kes neid jutule võtaks. Selleks, et asi saaks kusagil suures firmas tehtud, on esmalt vaja inseneri arvutusi, seejärel teeb pingioperaator tööjoonise ja kavandab vajalikud abivahendid ehk rakised. Alles pärast kõiki neid eeltöid saab viimaks asuda detaili tootmise juurde. Selleks ajaks on aga kulu-tatud enamus eelarvet. Sepal võib olla võimalus toimetada sellest ahelast väljaspool ja seeläbi teha asju lihtsalt, kiirelt ja säästlikult.

Margus Elizarov

Kui varases minevikus seisis sepp maagilise siin- ja sealpoolsuse lävel, siis ukseaugust pole ta siiani kusagile kadunud. Nüüd seob ta mineviku ja tuleviku, arhailise ja tänapäevase oskuse. Ja mis veel olulisem, temas on korraga koos meister, käsitööline, kunstnik, disainer, arhitekt ja insener, kes suudab liikuda lisaks oskustele ka erinevate mõttemallide vahel. Ta on nagu rauakunsti pere-arst, kes peab oma valdkonda väga laialt tundma ja oskuslikult kõiki registreid tajuma. Äärmuslik spetsialiseerumine, nagu praegusaja tööstuses kombeks, võib oma silmklappidega pimedust põhjustada.

Urmas LÜÜS

Mitu ettekannet tõstatas küsimuse, mis on sepi-tamise juures kaasaegset. Mõttlesin vestluseid kuulates, et järsku võiks kaasaegsust vaadelda läbi sõna *hõõrdumine*. Kui võtta arhiivist regilaulu üleslindistus ja proovida seda identselt taas-esitada, siis ei muuda see seda regilaulu automaat-selt kaasaegseks, samas kui Duo Ruut või Trad. Attack kõlavad väga kaasaegselt. Hõõrdumine tekitab soojust. Võtad külma toidu, pistad selle mikrolaineahju: lainesagedus paneb veeosakesed omavahel hõõrduma ja hõõrdumise tagajärjel eraldub soojus, toit muutub kuumaks. Võime võtta ajaloost igasugu töövõtteid ja kujundeid, aga tänapäeva sepa roll on panna see ajastu vaimu vastu hõõrduma, muuta inimeste jaoks soojaks ja omaseks, mitte lihtsalt vorpida mineviku koopiaid.

Meie viiistlelane Alexander Kamelhair õppis oma meistritöö jaoks sepistama vanu puutöökirveid ja tahus nende abil endale ühepuupaadi haabja.

Fotod: Margus Elizarov, Nils Hint, Urmas LÜÜS, Taavi Teevet

Autor, foto: Nils Hint

muutub elu ja surma küsimuseks. Kamelhairi kirved ei olnud orienteeritud tulemusele, vaid protsessile, meie võimele füüsilise maailmaga toime tulla, kui digitaalne maailm alt veab. See küsimus on praeguses ajavaimus vägagi kohal, tekitab aktuaalsete probleemidega hõõrdumist, vibreerib ja tekitab soojust.

Nils Hint

Sepp on ka kui trikster ja algataja. Soome sepp Antti Nieminen tahtis teha koos teiste seppa-dega festivali – saaks juua õlut, teha grilli ja ajada koos teiste toredate tahmanägudega rauajuttu. Pöördus selle mõttega Soomes ülikooli poole ja lükkas niiviisi veerema akadeemilise lumepalli, mis pääle kümneid tunde koosolekuid vormus miljonieurose eelarvega seppade ja metallikunst-nike rahvusvaheliseks projektiks. Lõpuks sai õlut ja veini ka.

Inimene + algoritm: uus koostöö disainis

Digitootedisaini erialajuht ja külalisdotsent
Carol Tikerperi

Illustratsiooni autor
Daria Titova

Millal sa viimati *doomscroll*! Isid sotsiaal-meedias pilte, mille on suures osas loonud tehisarud, ja mõtlesid: nojah, mu karjäär on läbi enne, kui see alatagi sai?

Hinga sisse ... ja nüüd hinga välja. See mõte on vae. Sinu tulevane roll disainerina on veel olulisem kui varem.

Tuleviku disain ei ole võitlus sinu ja koodi-jupi vahel. See on hoopis kõige huvitavam koostöö, mida sa ette kujutada oskad.

Mõtle sellest nii: sina oled bändis sügavate sõnade autor, see, kes tunnetab publikut, ja tehisaru on see ulmelise tehnikaga kitarrist, kes suudab mängida tuhat nooti sekundis, aga ei tea, mis lugu ta tegelikult mängib. Asi pole mitte võistluses, vaid ühises tulemuses ehk selles, millise hiti te koos loote.

Tuleviku disain pole juba ammu ainult inimese looming. Samamoodi ei ole tehis-aru enam lihtsalt mingi tööriist. Üha sagedamini kohtuvad inimene ja algoritm disainilaua taga kui teineteist täiendav duo: üks tunnetab, teine arvutab; üks unistab, teine genereerib. Küsimus pole enam selles, kumb on parem disainer, vaid selles, kuidas ja millise maailma nad koos loovad.

Inimlik kaos kui supervõime

Kui panna inimene mikroskoobi alla, näeme kohe, et ta on üks kaootiline ja ebatäiuslik olend. Parimad ideed tulevad duši all, kõhutunne sõidab tihti loogikast üle ja arvutis salvestamata jäänud töö jääbki unistuseks. Ometi on just see ebatäius meie suurim tugevus ja väärtus.

Inimene ei ole ega peagi olema efektiivne masin, vaid tähenduste looja ja lugude jutustaja. Sa tajud ironiat, saad aru naljadest, mis on nii halvad, et need on head, ja tunned ära selle magus-valusa nostalgia, kui kuuled oma lemmiklugu mängimas. Seal, kus masin näeb andmeid ja mustreid, näed sina seoseid ja terviklikku lugu.

Disaineri „viga“ on subjektiivsus, kuid tegelikult on see disaini üks põhilisi ressursse. See lubab sul küsida „Kas see töötab?“ asemel hoopis „Miks me seda teeme ja kas see on üldse õige?“.

Inimene oskab tunda, mitte lihtsalt arvutada. Tema disain on täis varjundeid, mis tekivad juhusest ja eksimusest, kogemusest ja unistustest – neistsamadest hetkedest, mida ükski algoritm ei oska veel piisavalt tõetruult simuleerida.

Ja just see segadus, see loominguline kaos, on sinu salarelv.

Sinu uus paariline on turboefektiivne koodijupp

Tehisaru on justkui eriti tõhus sisepõlemismootor: efektiivne, täpne ja võimas. Ta ei maga, ta ei muretse ja ta teab alati, milline orbiit on optimaalne. Ta ei mõtle üle ega karda eksida. Kui sina alles kohvitassis suhkrut segad, on tema juba genereerinud tuhat variatsiooni sinu ideest.

Ta õpib olemasolevatest mustritest, mitte unistustest. Ta loob kompositsioone, mis on täpsed nagu matemaatika ja tõhusad nagu turundusosakonna strateegia. Ja ka selles tība külmas täpsuses on oma ilu, selline ebainimlikult viimistletud, aga elegantne ja matemaatiline ilu.

Tehisaru ei mõtle loominguliselt, kuid ta avab ukse ja uusi ruume, kuhu inimene alles hiljem järele jõuab. Ta pakub kombinatsioone, mida me ise ehk kunagi ei oskaks küsida või julgeks pakkuda. Masin genereerib, inimene kureerib.

Kuid just siin tekib küsimus: kas disain, mis sünnib ilma küsimuseta „miks?“, saab olla tähenduslik? Tehisaru võib olla võrratu abiline, ent tal puudub eetiline ja kultuuriline mõde. Kui inimene otsib vastust küsimusele „miks?“, siis tehisaru küsib ainult „kuidas?“.

Inimene annab disainile helikõla

Siin ongi konks: tehisaru võib luua miljon pilti, aga tal puudub visioon ja vastutus. Seepärast vajab disain inimest, seda aeglast, unistavat ja ekslikku olendit, kes suudab mustrid tähenduseks tõlkida. Sina õpetad masinale, mis on oluline, mis on eetiline ja mis on ka lihtsalt ... lahe.

Disaineri roll on olnud juba mõnda aega muutumises ning nüüd kulgeb see muutus eriti kiiresti, mitmetahuliselt ja vahel isegi natuke hirmutavalt. Inimene töötab üha sagedamini koos algoritmidega, mille abil avastatakse uusi võimalusi ja lahendusi.

Praegusaja disainer ei kasuta tehisaru tööriistu lihtsalt tööriistadena, vaid mõtleb nendega koos. Ta lubab masinal end ka provotseerida ja segadusse ajada, et avastada midagi põnevat ning ootamatut. Ta ei palu masinal enda eest mõelda, vaid juhhib dialoogi, kus tema enda eetika, teadmised ja oskused peegelduvad masina vastustes.

Selline disainiprotsess muutub omamoodi vestluseks, mis on vahel dialoog, vahel konstruktiivne vaidlus ning vahel mänguline tants, kus inimene juhib ja masin järgib, või vahel vastupidi, kuid alati on see protsess inimese poolt teadlikult juhitud ja kriitiliselt tasakaalustatud.

Inimlik puudutus, algoritmiline jõud

Inimese ja tehisaru partnerlust võime kirjeldada loometsess anatoomia kaudu, milles silmad, pea, süda ja käed leiavad uue tasakaalu. Inimese silm näeb sümbolit ja emotsionaalset konteksti, algoritm tajub mustreid ja mastaapi. Nende ühises vaateväljas sünnib uue kvaliteedi ja sügavusega semiootiline disain, millega antakse andmetele tähendus ja sügavus.

Inimese mõistus töötab intuitiivselt ja seosepõhiselt, masin aga analüütiliselt ja süsteemselt. Koos moodustavad nad parima

Lisainfo

disainilahenduse loomise nimel sümbioosi ja strateegilise partnerluse. Loovideed ja andmepõhine analüüs astuvad omavahel dialoogi ja täiendavad teineteist.

Süda poetab protsessi omakorda eetika, empaatia ja kultuuritundlikkuse, seevastu algoritm pakub samal ajal tõhusust ja statistilist neutraalsust. Nende tasakaalust saab omakorda sündida väärtuspõhine disain, mis on nii tulemuslik kui ka vastutustundlik.

Käed loovad: inimene improviseerib ja viimistleb, ning tehisaru automatiseerib ja laiendab võimalusi. Tulemuseks on ilus sümbiootiline loomeprotsess, milles inimene algatab visiooni, masin genereerib andmepõhiseid variatsioone ja inimene teeb lõpliku kureeritud valiku.

Kõige selle juures jääb disaineri hää alati keskseks ja kordumatuks. Inimene kõneleb kultuuriliste metafooride, ironia ja emotsioonide ehk kõige selle kaudu, mis annab ideele hinge. Masin vastab statistilise neutraalsuse ja algoritmilise loogikaga. Esmapiigul on tegu justkui erinevate keeltega, kuid nende kokkupuutepunktis sünnib uus ja rikkalikum ühiskeel.

See dialoogivorm pole olemuselt uus: varem toimus see lihtsalt disainerite ja meeskonnaliikmete vahelistes aruteludes. Nüüd on dialoog laienenud inimese ja masina partnerluseks.

Silmad • tajut

Inimlik külg: empaatia, kultuuriline tundlikkus, kontekst
Algoritmiline külg: mustrituvastus, andmeanalüüs, mastaap
Kohtumispunkt: semiootiline disain. Kuidas andmed ja tähendused ristuvad?

Pea • mõtlemine

Inimlik külg: intuitsioon, kriitiline refleksioon, loovus
Algoritmiline külg: analüütiline modelleerimine, ennustamine, optimeerimine
Kohtumispunkt: strateegiline disain, idee ja algoritmi dialoog

Süda • väärtused

Inimlik külg: eetika, empaatia, sotsiaalne teadlikkus
Algoritmiline külg: neutraalsus, andmepõhisus, efektiivsus
Kohtumispunkt: väärtuspõhine disain, disain, mis on läbipaistev ja õiglane

Käed • loomine

Inimlik külg: käsitööoskus, juhust, improvisatsioon
Algoritmiline külg: automatiseerimine, täpsus, generatiivsus
Kohtumispunkt: hübriidne protsess, kus inimene alustab, tehisaru laiendab ja inimene lõpetab

See on vestlus, milles osapooled õpivad teineteist kuulama, et luua midagi, mis ületab kummagi eraldiseisva panuse. Disainiprotsess jääb aga ikka dialoogiks. Vahel on see konstruktiivne väitlus, vahel aga sünergiline tants, mis peegeldab nii inimlikku loovintellekti kui ka algoritmilist võimekust.

Tuleviku disainer on rohkem poeet kui insener

Tuleviku disainer ei pea kartma, et tehisaru võtab tema töö ära. Palju suurem oht on, et inimene unustab, miks ta üldse disainib või mis on tema tegevuse tagajärg. Kui tehisaru muudab disaini massiliseks, siis inimene muudab selle tähenduslikuks. Hää, mis väriseb, joon, mis kõigub, ja otsus, mis tundub irratsionaalne, aga kõnetab. Kõik see jääb alati meie pärusmaaks.

Tõsi on ka see, et kogu see „tehisk loovus“ on tegelikult inimeste varasemast loomingust tehtud *remix*. Tehisaru looming ei sünni tühjusest. See toitub meie tekstidest, joonistest ja unistustest.

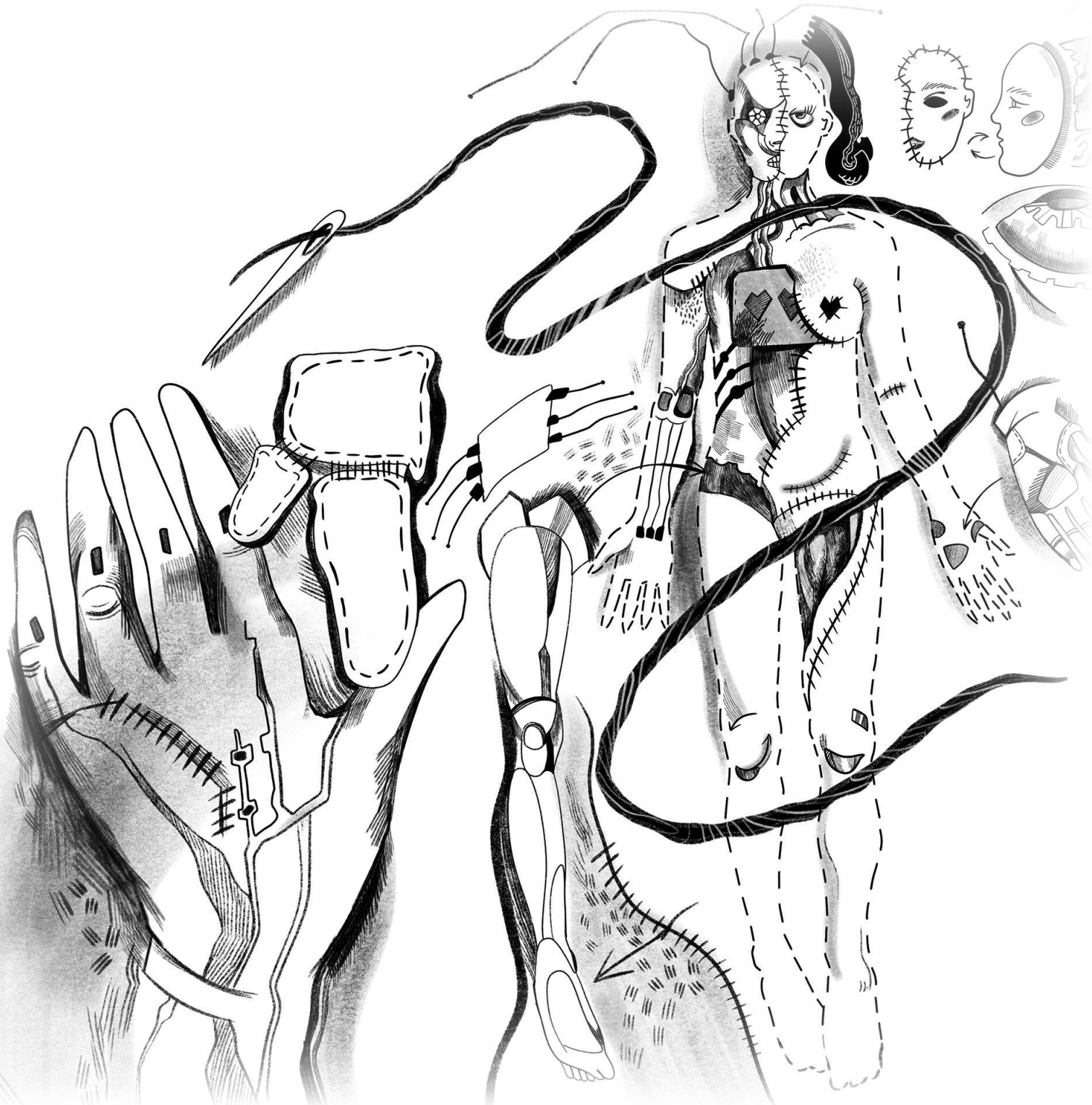
Ja nüüd on sellel tekkinud juba ka halb toitumisharjumus: ta hakkab sööma iseenda jama. Internet kubiseb tehisaru *slop*’ist ehk masinate enda toodetud pudrust, mille pealt needsamad masinad siis jälle treenivad ja uusi *remix*’e pakuvad. Tagajärjeks on kopeeritud koopia,

mis muutub iga korraga natuke tuhmimaks. Nii et jah, kvaliteet tuleb endiselt meist – inimestest, kes näevad mustrite taga lugusid. Ka disainiharidus ei ole enam ainult teadmiste andmine ja oskuste õpetamine. See on kriitilise mõtlemise, empaatia ja eetika treenimine. See kasvatab tundlikkust, mis aitab meil teha koostööd peale inimeste ka masinatega. Disain ei ole enam ainult probleemide lahendamine või võimaluste leidmine, vaid ka oluliste küsimuste esitamine, mida masin ei oska küsida.

Tulevikus, kus igaüks saab hiireklõpsuga luua „täiusliku“ kujunduse, muutub väärtuslikuks see, mis on inimlikult ebatäiuslik: inimene, kes julgeb joonistada väriseva joone, tudeng, kes küsib „Miks see üldse oluline on?“, ja disainer, kes laseb algoritmil end inspireerida, aga mitte juhtida. Need on tuleviku disainerid. Ja võib-olla ongi see kõige lohutavam mõte: masin võib genereerida, ent ainult inimene suudab unistada. Ja võib-olla ongi tuleviku disainer hingelt rohkem poeet kui insener.

Tänapäeva disainer ei võistle algoritmiga, ta õpib sellega koos veelgi suuremalt unistama. Kui maailm muutub aina digitaalsemaks, on just inimlikkus see kõige haruldasem disainivaluuta. See ongi sinu mängumaa.

Oled sa valmis? Tule EKAsse õppima!

Hää! • kommunikatsioon

Inimlik külg: narratiiv, ironia, emotsioon ja metafoor
Algoritmiline külg: keelemudelid, statistiline kohanduvus, neutraalne toon
Kohtumispunkt: diskursiivne disain, kus inimene ja masin jutustavad koos, luues uue suhtluskeele

Jalad • liikumine kontekstis

Inimlik külg: kohanemine sotsiaalse, poliitilise ja kultuurilise keskkonnaga
Algoritmiline külg: üleilmised andnevõrgustikud, trendide jälgimine ja prognoosimine
Kohtumispunkt: spekulatiivne tulevikuvision ehk disain, mis liigub eri kontekstide vahel ja loob uusi stsenaariume

Keha • tundlikkus ja identiteet

Inimlik külg: esteetiline tajut, kehaline kogemus, identiteeditunnetus
Algoritmiline külg: kasutajaprofiilid, isikupärastamine, andmepaegeldus
Kohtumispunkt: sensoorne disain, kus inimene ja masin loovad koos „tundliku pinna“, mis reageerib ja peegeldab kasutajat

Lõppakord, mis tõi Eesti moekunsti uuele stardijoonele

Moedisaini eriala vilistlane ja aksessuaaridisaini magistrant Sandra Luks

Uus põlvkond, uus formaat

25. augustil 2025 tõi Sakala Teatrimaja Tallinnas lavale midagi, mida on Eesti moeilmas harva näha: Eesti Kunstiakadeemia moeosakonna viie lõpetaja ühise moelavastuse. See ei olnud lihtsalt kollektsioonide esitlus pealkirjaga „Finisäge“, vaid süvitsi minev visuaalne ja vaimne maiuspala. See ühendas oskusliku käsitöö, põhjaliku uurimistöö ja kõrgetasemelise lavastuse. Teos vormus ühtaegu nii publikule suunatud tänuhetkeks, isiklikuks sisekaemuseks kui ka kollektiivseks kunstiliseks väljenduseks.

Kui ERKI Moeshow keskendub eksperimentaalsusele ning Tallinn Fashion Week brändide müügile ja nähtavusele, siis „Finisäge“ paigutab end nende kahe maailma vahele. Sellisel kontseptuaalsel ja põhjalikult läbimõeldud moelisel vaatamängul on potentsiaal kujuneda edasi uueks ja oodatud platvormiks, mis on seni olnud

Eestis puudu või mida on kasutanud ainult üksikud loojad.

Tuua publikuni mõtestatud kultuuriobjektid, mis räägivad nii isiklikke kui ka kollektiivseid lugusid, on pigem olnud näituste pärusmaa ja Eesti moeloo demonratsioonidel kuigivõrd võõras nähtus – kuni 2025. aasta augustini.

Moeekspert ja Eesti Kunstiakadeemia külalis-
lektor Ester Kannelmäe nõustub: „Olen korduvalt öelnud, et minu Tallinna linna sügisene moenädal toimus juba augustikuus. Võtsin ette kõrgetasemeliste etendus-performance’ite maratoni: 19. augustil tutvustas SORCERER oma sügiskollektsiooni etendusega „Autolysis“, 23. augustil üllatas Viimsi Artiumis „Eden.EXE“ ja 25. augustil järgnes „Finisäge“ Sakala 3 teatrimajas. Nendes kolmes etenduses nägin ambitsiooni ja läbitõotatud kontseptuaalseid tervikuid nii etenduslikult kui ka moeliselt ning just sel

tasemel, mida julgeksin suurima heameelega näidata kogu maailmale. Loodan, et on vaid aja küsimus, mil see värske loominguline jõud veelgi oma ridu täiendab ja sarnased etendused ühise vihmavarju alla koondab.“

Võistluse asemel kogukond

Etenduse loovjuht, lavastaja ja üks viiest disainerist Ron Jonas Verlin ütleb ausalt välja, et projekti üks ajend oli vastuhakk võistlusformaadile. „Me tahtsime võistluse, pinge ja rikutud suhted enda jaoks välistada ning oma tehtud tööd hoopis tähistada,“ ütleb ta.

EKA värsked lõpetajad Jaagup Kaiv, Hanna Tiina Pekk, Maria Roosiaas, Kristiina Tali ja Ron Jonas Verlin otsustasid seega, et vastastikune mõõduvõtt ei teeni ei kunsti ega vaimset tervist. Ei räägi ju kolmeminutilised catwalk’id disaineri kuudevõi koguni aastapikkuse töö kohta midagi.

Hanna Tiina Pekk, Kristiina Tali, ürituse peaproductsent Marie Soosaar, Jaagup Kaiv, Ron-Jonas Verlin ja Maria Roosiaas. Foto: Mia Tohver

Nii võeti eesmärgiks luua väärikas lõppakord, mis tähistab pikalt kestnud tööd, mitte ei kahanda seda kitsasse ajaraami.

Ka suur osa publikust oli osa kogukonnast ja etendusele isiklikult kutsutud. Autorid soovisid oma töö vilju jagada eeskätt inimestega, kes oild olnud nende teekonnal erineval moel toeks, olgu see siis loomingu soetamine, kogumine või mõnel muul viisil autorite töö austamine.

Autorid soovisid näidata oma loomingut neile, kes oskavad seda hinnata. Ühest küljest on see õilis eesmärk, ent teisest küljest on see tingitud Eesti moeskeene kitsaskohtadest.

Naljatlides kutsume ju kunstnikke töötuteks. Ometigi jõuab tugevamate kunstnike looming tänu suurele missioonitundele ja õhinale ning

ainult lähikondsete ja üksikute sponsorite-fännide toele lõpuks publikuni. See võiks olla palju lihtsam!

„Mida ma ei näe, on riigi ja äriühingute äärmise, potentsiaali nägemine ja taipamine, et talente tuleks kasvõi omakasust lähtudes aidata järgmise sammu tegemisel. Muidu jäävad nad väga- väga talendikateks hobidisaaineriteks, kes rahateenimistöö kõrvalt aeg-ajalt suure loomeloo ajal midagi sünnitavad või kes tõuga-takse võimaluste põgenikeks, kes otsivad oma edu välismaalt, sest kodumaal puudub struktuur, mis neid toetaks,“ kritiseerib Ester Kannelmäe.

Dokumentalistlik avavaatus

Etenduse „Finisäge“ esimene osa oli dokumentaalfilm, milles tutvustati viie disaineri tausta ja

mõtteid. See oli teadlik vastand traditsioonilisele runway sprint’i formaadile, mis Ron Jonas Verlini sõnul ei võimalda näidata aasta jagu tööd väärikalt.

„See on absurdne. Meid huvitab, kust see kõik päriselt tuleb, kes seda teeb ja miks. Mida ta mõtleb?“ selgitab Verlin. Viisiku loomingut iseloomustab erakordne ühtsus ja kontseptuaalne selgus ning see on juba pälvinud moering-kondade tulise heakskiidu.

EKA moeosakonna juhataja Piret Puppert on näinud nende noorte disainerite ühises jõus sarnast hõngu, mis kunagi viis Belgia moe rahvusvahelisele tasemele, võrreldes viisikut kuulsalt Antwerp Six’iga. See võrdlus rõhutab rühma kompromissitult kontseptuaalset keelt ja võimet töötada läbimõeldud narratiividega, luues pidevalt kinematograafilisi esitlusi.

Foto: Mia Tohver

Autor: Jaagup Kaiv. Foto: Ana-Maria Gergely.

Autor: Maria Roosiaas. Foto: Valeria Melnikova

Autor: Ron Jonas Verlin. Foto: Mia Tohver

Finisäge
2025
Sakala Teatrimaja, Tallinn

25. august

Peaproductsent Marie Soosaar
Loovjuht ja lavastaja Ron Jonas Verlin
Lavastuslik tugi Ene-Liis Semper

Instagrami konto: @moeshowetendus

Kuulsponsor oli Solarise keskus, hõbesponsorid VLND Burger ja Tallinn. Toetasid A. Le Coq, Boba Koda, Kattjes, Balbino, SunFly, JOIK, TrendTekstiil, ICONFIT ja Bioderma.

Foto: Mia Tohver

Võimas kollektiivne energia

Etenduse visuaalne ja ruumiline keel sündis koostöös kunstnik Ene-Liis Semperiga, kelle tähenduslikult mitmekihiline käekiri on märkimisväärselt kujundanud Euroopa teatripiltil. Peaproductsent Marie Soosaar aitas muuta visiooni maapealseks, sidudes moeloo tervikuks heli, valguse, video ja ruumikujundusega.

Tulemuseks oli kogemus, mis viis publikuni palju rohkem kui rõivad. Lavale jõudis manifest, rituaal ja kinematograafiline ekspositsioon. Selles kõneles iga kollektsioon suuremat lugu mälust, mässust, intiimsetest küsimustest ja teekonnast iseenda juurde.

Etendusega avanenud võimalused ulatusid üle mitme loomevaldkonna, tuues kokku lavastajad, näitlejad ja visuaalkunstnikud. Autorite sõnul oli nende jaoks kõige väärtuslikum siiski publiku reaktsioon: siiras emotsioon, pisarad, aplaus, toetus.

Finisäge alguse, mitte lõpuna

Etenduse pealkiri on sügavalt läbi mõeldud ja mitmetasandiline sõnamäng sõnadest finale, finish ja finissage.

Prantsuse finale on moeetenduse tunnustav lõppvaatus ning inglise finish viitab pika maratoni distantsi (kollektsiooni loomine) kiirele sprindile ja ületamisele. Prantsuse finissage (mida

kunstimaailmas kasutatakse näituse lõpetamise puhul) tähistab ühtlasi nii lõppu kui ka kollektsiooni uut sündi tervikuna.

Lavastuse poeetiline dramaturgia rõhutas mõtet, et finis on midagi enam kui autasu. See on kogemuse, visaduse ja kogukonna kulminatsioon. „Mõtlen siia maani, et saime millegi erilisega hakkama. Me ei võta seda mitte kui suurt moesündmust, vaid kui kogemust, mis näitab, et mood on midagi rohkemat,“ meenutab Ron Jonas Verlin. Ka moeekspert Ester Kannelmäe on lootusrikas: „Eesti uuel moel on potentsiaal ja hääli olemas. Küsimus on, kas me aitame sel kõlada laiemalt kui ainult oma konnatiigis.“

Lõbus ja siiras „TASE 25“

Graafilise disaini osakonna juhataja Ott Kagovere rääkis graafilise disaini tudengite Nelli Viisimaa ja Mette-Mari Kaljasega

Fotod: Joosep Kivimäe, Mette-Mari Kaljas, Nelli Viisimaa, Markus Laanisto

„TASE“ on Eesti Kunstiakadeemia iga-aastane lõputööde näitus. See on suursündmus, mis paneb õppeaastale väärrika lõpu. Näituse avamine on täis eufooriat ja emotsioone: antakse üle auhindu, peetakse kõnesid ja muidugi toimub ka üks kõva pidu. Näituse ettevalmistamine on aga suur töö, mis kestab terve aasta.

Traditsiooniliselt on näituse visuaalse identiteedi autoriteks olnud graafilise disaini tudengid. Nad alustavad kujundamist juba sügissemestri keskel vastava tunni raames. Tudengid jagatakse rühmadesse ja iga rühm hakkab pakkuma kujunduslahendusi. Lõpuks valitakse välja üks rühm, kellele saab auks oma kujundus ellu viia.

2025. aastal olid „TASE“ kujundajad Nelli Viisimaa, Mette-Mari Kaljas ja Rasmus Lukas.

Avage palun „TASE 25“ kujunduse tagamaid. Mis on kujunduse kontseptsioon, kust tulid ideed ja inspiratsioon?

Mette Mari Kaljas

„TASE-le“ kujunduse tegemine on keeruline ülesanne. Töö identiteediga hakkas enne eksponeeritavate lõputööde valimist ning näituse enda tööde valik on nii sisu kui ka teostuse mõttes väga kirju ja mitmekesine.

Nelli Viisimaa

Näituse sisu, kujundus ja kujundusformaadid olid alguses hoomamatud. Me ei teadnud isegi seda, kus näitus toimub. Tahtsime luua midagi lõbusat

ja siirast, mis võtaks samas lõputööde näituse kokku ja seoks tervikuks.

Mette Mari Kaljas

Otsisime märksõnu, mis „TASE“ sündmusi hästi kirjeldaks ja kokku võtaks. Üks läbiv joon on selle lõputööde festivali puhul kooliskäimine ja kooliaja lõbus, eksperimentaalne olek. Seda kirjusus ja mitmekesisust tööme disainis väga otseselt esile, sest meie silmis peegeldab see EKA keskkonda ja vaimsust.

Nelli Viisimaa

Lisaks värvilisusele tahtsime, et meil oleks modulaarne süsteem – nagu pusle –, mida saaks lihtsasti eri formaatidele kohandada ning mis toimiks ka infograafikana. Värvid ja kujundid on hea viis eri tüüpi infot ja sisu kujunduses grupeerida. Meil oli *moodboard*’is näiteks Soome disainistuudio TSTO Flow’ festivali identiteet ja Gert-Rasmus Rannametsa Tallinn Colors.

Mitmel eelnenud aastal oli „TASE“ kujunduse läbiv element olnud voolav, dekoratiivne tüpograafia. Me tahtsime sellest erineda ja otsustasime kasutada vaid ühe klassikalise groteski kahte lõiget. Saime tagasisidet, et sellepärast paistis meie ideekavand silma: „TASE 2025“ oli selgelt ja arusaadavalt kirjas. Ühtluse mõttes kasutasime EKA identiteedi rohelist, liilat ja punast, lõime väikese silla EKA enda CVI-ga.

Nii kooruski välja mini-CVI ja süsteem, kuidas *grid*’ile formaate ehitada, kus milliseid värve

kasutada ja kuidas paigutada täppe. Tegelikult võimaldaks see süsteem meil isegi veel mitu aastat „TASE“ kujundusi teha nii, et need näeks ka aastate lõikes erinevad välja.

Näiteks seekord kasutasime modulaarsete elementide taustaks kindlat pilti, aga nendest värvilistest riskülikutest saaks luua taustu, mustreid või paigutada neid *grid*’ile hoopis vertikaalselt. Võimalusi ja ideid on seal palju.

Kuidas oli kolmekesi koos töötada? Kuidas omavahel töid jagasite? Kas läksite tülli ka?

Nelli Viisimaa

Me oleme Mettega alates esimesest kursusest koos projekte teinud. Saime aru, et kolmekesi töötamine võib olla keerulisem kui kahekesi. Loomingulises ideede genereerimise protsessis võtab enda vabalt väljendamine, arutamine ja samale lainele saamine igaühelt eraldi tööd ja pingutust.

Mette Mari Kaljas

Õnneks saime tööd jaotada nii, et igaühel oli erinev vastutusalala, mis ei sõltunud teistest, ja mis omakorda aitas hästi palju kujunduse aspekte katta: kes tegeles *grid*’i loomisega, kes trükimeediaga ja kes veebi ehitamisega.

Nelli Viisimaa

Kui meie ideekavand valituks osutus, arutasime esimese asjana läbi, kes mida ja mis mahus kevadises tööprotsessis enda peale võtab. Alguses avatult suhtlemine ja läbi arutamine

Lisainfo

hoiab ära suuremad pinged siis, kui töömaht on juba üle pea kasvamas ja on vaja suunata energia materjalide valmis saamisele.

Mette Mari Kaljas

Pidime silma peal hoidma sellel, et me kõik ei hakkaks kogemata samade asjadega pead vaevama või ei tunneks vastutust samade ülesannete eest. Kuidagi pidi ka rasketel aegadel motivatsiooni üleval hoidma. See oli huvitav, sest kohati ei teadnud me, kas peaks omavahel suhtlema nagu sõbrad või kolleeegid.

„TASE“ toimus Tallinnas endises projekteerijate majas (Rävälä pst 8). See on suur hoone, kus on kerge ära eksida. Kuidas lahendasite viidanduse, mis inimesed alati õigesse kohta juhatab?

Nelli Viisimaa

Istusime kuraator Kaisa Maasiku ja installeerimis-tiimi juhi Erik Hõimuga koosolekul, majaplaan prinditud laual, ning hakkasime pliatsiga joont ajama. Saime aru, et sellisel massiivsel mahul on vaja mingit kindlat trajektoori, sest seda maja ja näituseeksponaate oli võimatu jaotada teaduskondade või muu info alusel. Pealegi on projekteerijate maja paras labürint. Me ei tahtnud panna lihtsalt nooli seinanurkadesse või kasutada klassikalist silt-seinal-lahendust. Eri seintel ja niiskes ruumis oleks kinnitusega probleeme olnud ning viidad oleksid visuaalselt konkureerinud ka paljude töödega.

Mette Mari Kaljas

Otsustasime, et paigutame maja läbiva trajektoori pika klepsuribana põrandale. Tänu trüki-agentuurile saime teada, et on olemas kilekleebised, mis tulevad rullist ja on täpselt sellises materjalist, nagu meil vaja oli. Samas oli keeruline paika saada õigeid toone, mis meie valitud värvisüsteemiga klapiks. Tellisime „TASE“ värvides pikad riskülikud ja ringid, mis aitaksid inimestel usna intuitiivselt mööda Rävälä maja trajektoori hoida.

Nelli Viisimaa

Inimestele oli olemas ka suur majaplaaniga banner, mille joonistas Mette trepiastme

täpsusega ja millele ta paigutas kõik näituse osad. Teisel ja kolmandal korrusel asusid peamiselt vabade kunstide osakonna tööd ning seal tuli nimesid info selguse mõttes ükshaaval plaanile kanda. Õnneks moodustusid teistest erialadest suuremad plokid, mille saime kaardile märkida teaduskonna värvides. Päris kõiki osalejaid – neid oli üle 200 – eraldi kaardile kandma ei pidanud.

Milline oli kõige suurem katsumus nii suuremahulise ettevõtmise kujundamisel?

Nelli Viisimaa

Kõik osad sellest protsessist oli paras väljakutse, alates projekti haldamisest kuni tehniliste lahendusteni. Töömaht oli juba iseenesest suur. Õnneks olime just eelmisel sügisel agentuuri-des praktikal käinud ja meil mõlemal oli sealt festivalile disainimise kogemus olemas. Töötasin AKUs koos Mirjam Reiliga UNDA festivali kallal. Tal oli järje pidamiseks väga põhjalik Google Sheet, kus olid kõik võimalikud täpsustused üles märgitud, ja see tegi töö tegemise nii palju lihtsamaks. Olen selle üle võtnud ning kasutan seda igas projektis. „TASE“ tabelis oli vist lõpuks üle 75 ülesanderea.

Mette Mari Kaljas

Olin just siis Norras agentuuris Blank Blank praktikal, kui oli vaja teha Ekko muusikafestivali visuaalid ja materjalid. Õppisin nagu Nelligi palju paremini sellist suurt mahtu hoomama. Kuna pidin seal tühimuseni sarnastest formaatidest nii trükkiks kui ka digiks eri kujundusi tegema, oli meil „TASE“ tööfaile üles seades juba teada, millega arvestada, et koos tegutsemine võimalikult lihtsalt kulgeks.

Tegime projekti kõrvalt oma individuaalseid lõputöid ja tavatööd, seepärast oli aeg ja selle puudumine suurim probleem. Pidime juba veebruaris planeerima oma maikuu kohustusi ja töötama nii, et ettearvamatusi tuleks võimalikult vähe. Saime sellega hakkama, aga läksime natuke hulluks ka, sest sel kevadel vaba aega ja nädalavahetusi meie jaoks ei eksisteerinud. Meid aitas tähtaegade varuga panemine ja

nende megakorralik jälgimine. Nii ei pidanud me ülejäänud tiimile stressi tekitama või end välja vabandama, kui midagi juhtus, sest asi sai ikka õigeks ajaks tehtud.

Nelli Viisimaa

Saime ka palju tehnilisi teadmisi rakendada ja kinnitada suurte formaatide vormistamist ja tellimist. Näiteks oli üks suur õppetund värvide kasutamine ja ühilduvus erinevatel kujudel. Me ei osanud kaugemale mõelda RGBst ja CMYKist, kuid kui tellida muid tooteid, näiteks kangaid, teipe, kilet ja seinavärvi, siis neid ei ole alati kõikides CMYKi toonides saadaval. Eriti raske on kollakasrohekate toonidega, mis kohati ei klappinud ei seinavärvidega (RAL-koodid) ega kiledega. Kuskilt on meele, et vist isegi Bolt muutis oma rohelise tooni ära, et oleks kergem ja odavam ühtlast värvi hoida.

Mette Mari Kaljas

Ka negatiivtekstiga (valge tüpograafia mustal taustal) õppisime töötama (ja nägime, mida järgmisel korral paremini teha), sest trükkis, eriti suurel bänneril, peab jälgima, et must taust teksti visuaalselt üle ei ujutaks. Ei ole tihti projekte, kus saaks nii paljusid lahendusi ja tehnilisi võtteid korraga läbi teha ja päriselt kõiku lasta. See oli ilus punkt kooli lõpetamiseks.

Mis teile endale selle projekti juures kõige rohkem meeldis?

Mette Mari Kaljas

Avamine oli kõige parem osa, sest kujundus oli nii intensiivselt igal pool: suured bännerid, pudelid, kõik inimesed voldikutega ja rõõmus atmosfäär. Oli tunda, et kõikidel on pingelangus.

Nelli Viisimaa

Uhke tunne oli. EKA kommunikatsiooniosakond, Pärtel Eelmer, Kaisa Maasik ja meie enda osakond olid nii toetavad ja tore oli nendega koos töötada. Lahe oli midagi nii mastaapset välja mõelda, ja et nii paljud inimesed said seda näha ja kogeda. Oleksime nagu endast mingit tükki jaganud väga paljude inimestega.

Nahakunstnikust rändur

Aksessuaaridisaini külalislektor Volker Koch
Tõlkinud Mari Volens

Kollektsioon Sumbawanga Trail. Disain ja teostus: Volker Koch. Foto: Alejandro Cavallo

Olen sündinud Saksamaal Lemgo-nimelises väikelinnas, mis kuulus kummalisel kombel Hansa Liitu nagu Tallinngi. Kasvasin üles nahatöölise perekonnas. Minu isa pidas väikest nahaäri, mis oli meie perekonnale kuulunud juba neli põlvkonda, alates selle asutamisest 1845. aastal. Seega möödusid juba minu esimesed koolivaheajad nahatöõga tegeledes. Olin alati teadnud, et tahan suureks saades teha midagi loomingulist oma kätega.

Kuigi meie piirkond oli tuntud puidutööstuse poolest, otsustasin vähem populaarse valiku kasuks ja suundusin toonasesse (1993) Saksamaa nahatöökokeskusesse Offenbachi, et läbida seal õpipoiisõpe. Õpipoiisikoha leidmine osutus üllatavalt keeruliseks, sest paljud ettevõtted nägid minus isa äri tõttu võimalikku konkurenti.

Lõpuks leidsin ühe ettevõtte, mis oli valmis mind enda juurde võtma – osalt tänu sellele, et selle omanikul oli ka kunagi raske olnud õpipoiisikoha leida ja ta oli andnud endale lubaduse võimaluse korral teisi aidata. Ja juhtumisi oli see sama koht, kus mu isa oli 31 aastat tagasi oma õpipoiisõppe läbinud!

Pärast kaheaastast õpet olin selgeks saanud nahatöö põhialused, kuid tahtsin oma teadmisi veelgi laiendada. Traditsiooniliselt rändasid nahatöölised sellid ringi, liikudes ühest töökojast teise. Otsustasin samuti midagi sellist läbi teha ning nii läksin mitmele praktikale: esmalt Saksamaale, siis Prantsusmaale.

Osalesin ühel nahktoodete võistlusel, kus kohtusin Prantsuse tudengite ja õppejõududega. See avas mulle ukse ühte väikesesse nahktoodete ettevõttesse Pariisis, tänu millele sain hiljem ka praktika-koha Hermèsis. Veetsin selles luksustoodete

ettevõttes kokku umbes poolteist aastat. Töötasin nii Pariisis (Rue du Faubourg Saint Honoré ja Pantin) kui ka Hermèsis teises tootmisüksuses Genfi lähedal. Kuigi see kogemus oli tohutult väärtuslik, on Hermès nii suur ettevõtte, et seal tekib kergelt tunne, et oled lihtsalt üks mutrike teiste seas.

Tänu tutvustele sain tööpakkumise Lõuna-Aafrikast ja otsustasin 1995. aastal sinna kolida. Minu esimene töökoht Johannesburgis polnud kergete killast: töökeskond ja viis, kuidas töötajaid koheldi, ei istunud mulle. Nii kolisin lõpuks hoopis Kaplinna ja hakkasin tööle eelmise tööandja konkurendi Cape Cobra juures, mis oli spetsialiseerunud eksootilisest nahast (nt jaanalinna-, krokodilli-, sisaliku- ja püütoni nahk) toodetele. Sealsetel töötajatel puudus formaalne väljaõpe, mis tähendas, et enamik neist oli koolitatud ettevõttes, sageli olid nad väljaõppinud töötajate pereliikmed või sugulased. Luksustoodetele vastava kvaliteedi hoidmine sellistes tingimustes oli keeruline, kuid ühtlasi oli see põnev õpikogemus.

Cape Cobra omanikul oli minuga sarnane tööalane taust – ta isa oli sakslane, ema liibanonlane ning ta oli õppinud minuga samas kutsekoolis –, tänu millele tekkis meil hea klapp. Jäin sinna lõpuks peaaegu 15 aastaks ja nägin, kuidas ettevõtte kasvas umbes 40 töötajalt 95 töötajani ning kuidas see arv seejärel turgude muutudes taas kahanes. Eksootilisest nahast tooted olid toona veel väga populaarsed, kuid sellest ajast saadik on valdkonnas toimunud dramaatilised muutused, mille taga on osaliselt loomade heaolu eest seisvad aktivistid.

Kõige väärtuslikumad õppetunnid, mis ma nende aastate jooksul sain, olid väga praktilised. Esiteks: kui sa märkad midagi, mis võib

tootmises probleeme tekitada, siis lahenda see niipea kui võimalik. Prototüübi parendamisele kulutatud aeg hoiab hiljem – 50 või 100 eseme valmistamisel – tohutult aega kokku. Ja teiseks, tsiteerides oma endist ülemust: „Hea käekott on müüdnud käekott.“ Võid disainida maailma kõige ilusama eseme, aga kui sul puuduvad selle müümiseks kanalid, pole sinu tööst ega pingutustest mingit kasu. Oskus oma toodet müüa võib olla isegi olulisem oskusest seda valmistada.

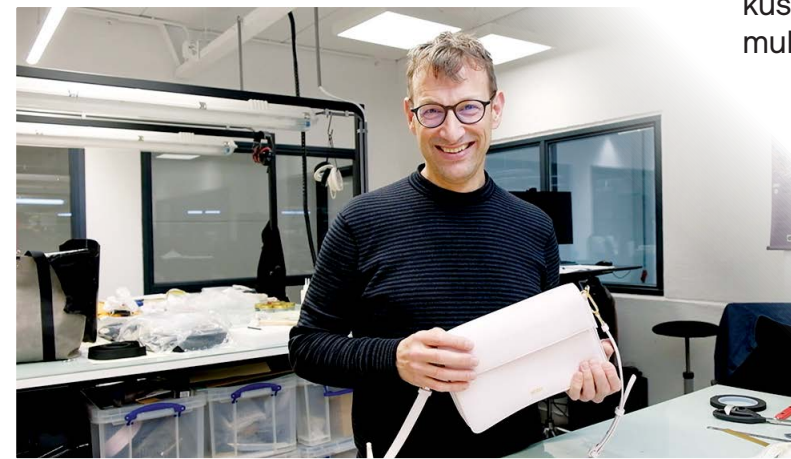
Pärast Lõuna-Aafrikat töötasin üheksa kuud New Yorgis ühe Cape Cobra kliendi juures. Ja seejärel, üsna hilises vanuses, otsustasin taas õppima minna, sest sain aru, et mul on küll tugev tehniline taust, aga mul puudus formaalne disainiharidus.

Kandideerin otse Central Saint Martinsi ja Londoni Moekolledži magistriõppesse ning tänu erialasele kogemusele võeti mind kohe Londoni Moekolledži „Fashion artefacti“ õppekavale vastu. Sain sisse hoolimata sellest, et mul polnud isegi bakalaureusekraadi – Saksamaa jäigemas süsteemis poleks see võimalik olnud. Kuigi tundsin end praktilises osas enesekindlalt, tuli mul akadeemiline kirjutamine alguses päris raskelt.

Uurisin oma magistritöö raames skulpturaalsete kotivormide loomist taimparknahast märgvormimise teel. Seejuures polnud ma taimparknahaga kunagi varem töötanud. Tagasi vaadates tundub mulle, et üritasin kokku tuua liiga palju erinevaid elemente: elegantne disain, peidetud õmblused, looduslikud värvid, isevalmistatud metallfurnituurid, jätkusuutlikkus ... Mõni asi toimis, teised mitte nii väga. Minu peamine nõuanne tudengitele praegu ongi: vähem on tõesti rohkem! Ühe või kahe idee väljavalimine ja täiustamine annab paremaid tulemusi.

Magistriõpingute ajal tutvusin Eesti tudengi Oliver Rüügeriga. Meie õppekava nägi ette, et uued üliõpilased pidid lõpukursuse tudengitele abiks olema, millele ma alguses vastu seisin („Maksan juba niigi oma õpingute eest, miks ma peaks veel kellegi teise heaks tasuta tööd tegema?“). Tegelikult aga osutus see väga kasulikuks, eriti kui oled Londonis uus. Saad kiiresti ülevaate linna põhihohtadest, kus asuvad tarnijad, kust saab materjale, ja lisaks näed lähedalt kellegi teise magistriprojekti valmimist.

Saime Oliveriga hästi läbi ja asutasime pärast lõpetamist ühise ettevõtte. Mõtestasime selle tegevust seitsme aasta jooksul kolm korda ümber. Kõigepealt lõime avangardseid käsitööna valmivaid nahktooteid, mis töid meile suurepäraseid meediakajastusi ja kutseid muuseumitelt – sealhulgas tellimustöö Victoria ja Alberti muuseumilt näitusele „Mis on luksus?“ („What is Luxury?“). Rahaliselt aga ei tasunud see ennast peaaegu üldse ära.

Volker Koch ECCO naha-ateljees Dongeni linna Hollandis. Foto: Yiwen Shen

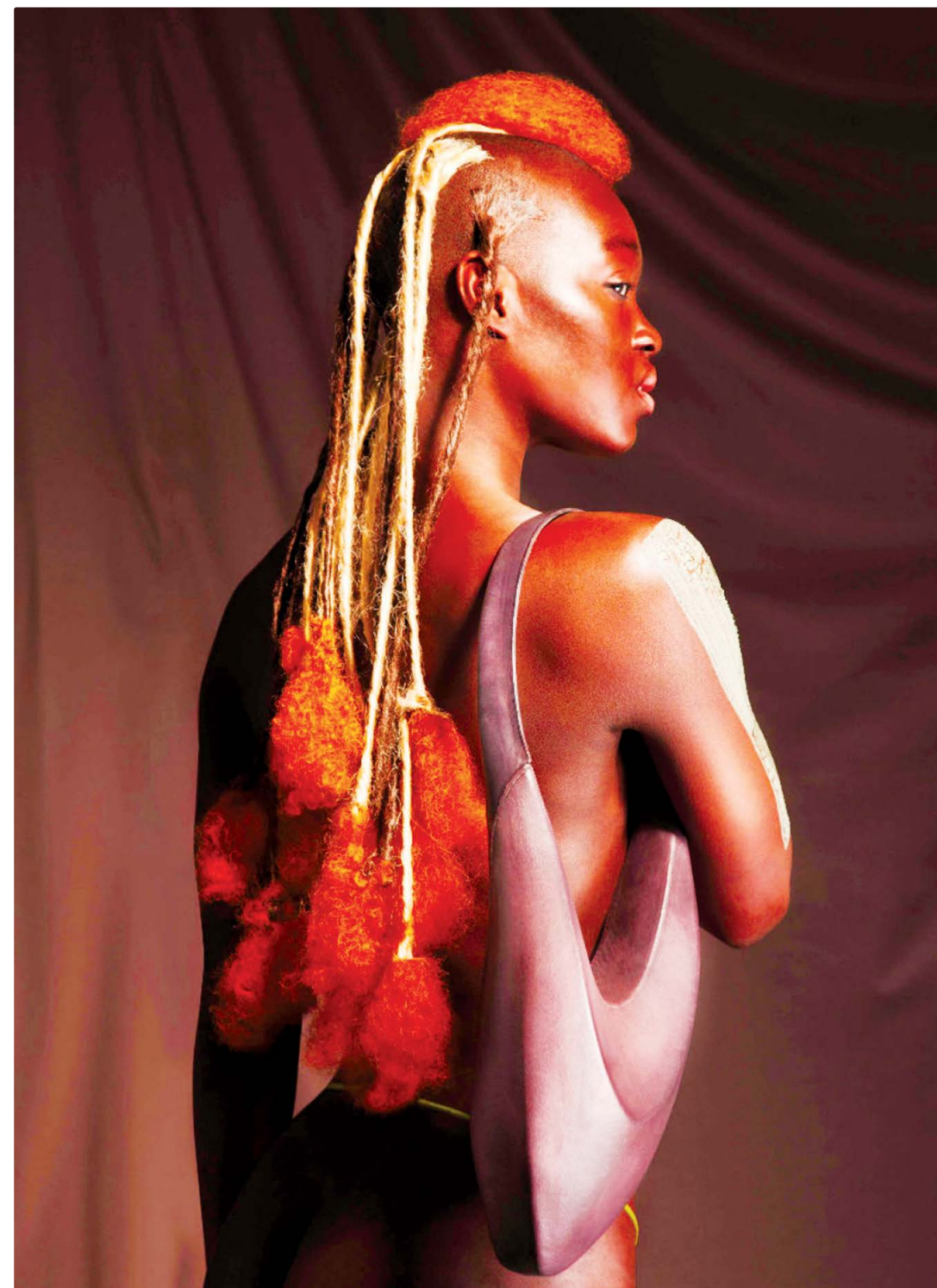
Seejärel hakkasime tegelema nõustamisega, aidates teistel disaineritel töötada välja käekottide sarju, mida toodeti Türgis. Veel hiljem panime aluse oma brändile Silent Goods, mida võis näha peaaegu meie algse tegevuse vastandina: lõime erakordselt minimalistlikku disaini, pöörates suurt rõhku jätkusuutlikkusele. Kasutasime Rootsist Tärnjö parkimistöökjast pärit orgaanilist nahka, eritellimusel valmistatud roostevabast terasest detaile, taaskasutatud kangast voodreid, ning olime seejuures kulude osas täielikult läbi-paistvad. Meil oli tugev kontseptsioon, mille üle olen ma endiselt uhke, kuid turundus oli usku-matult kallis ja meil ei õnnestunud leida investorit, kes brändi täielikult mõistaks. Nii et lõpuks läksime Oliveriga eri teid.

Pärast seda jätkasin õpetamist – aeg-ajalt täiskohaga, aeg-ajalt külalislektorina – nii Londoni Moekolledžis kui ka Koldingi Disainikoolis Taanis. COVIDi ajal õpetamine oli katsumusterohke, kuid mõned tudengid üllatasid meid oma leidlikkusega, luues kodus taaskasutatud materjalidest muljetavaldavaid makette.

Londonit Eesti Kunstiakadeemiaga võrreldes tundub mulle, et Londonis on suure hulga rahvusvaheliste tudengite tõttu palju karmim konkurents. Sul võib olla kursusel 40 inimest või rohkem. Tallinnas on mul rühmas sageli ainult kaheksa üliõpilast. Siinsed tudengid saavad palju rohkem individuaalset tuge ning tutvuvad paljude tehnikatega: nahktoodete ja -jalatsite valmistamise ning puutöö ja raamatuköitmisega. See on minu arvates suurepärane.

Olen peamiselt töötanud kottide tootearenduses, viimati projektiga ECCO.Kollektive. Mul on sissevaade nii tööstusse kui haridusse ning mulle näib, et teinekord alahindavad tudengid disainiprotsessi mineva töö mahtu. Meie väljal loevad eelkõige kirg, uudishimu, visadus ja võime tajuda konteksti.

Seepärast on õpetamine minu jaoks oluline. Hindan väga võimalust teadmisi jagada: anda edasi eelmistelt põlvkondadelt pärit oskusi ning näha, kuidas tudengid neid kohandavad ja enda omaks muudavad.

Kott Kivu kollektsioonist Sumbawanga Trail. Disain ja teostus: Volker Koch. Foto: Madame Peripetie

Kott Soft. Autor: Volker Koch, Silent Goods. Foto: Andy Malone

Aksessuaaridisaini ülesanne

Ülesande koostas aksessuaaridisaini
külalisektor Volker Koch

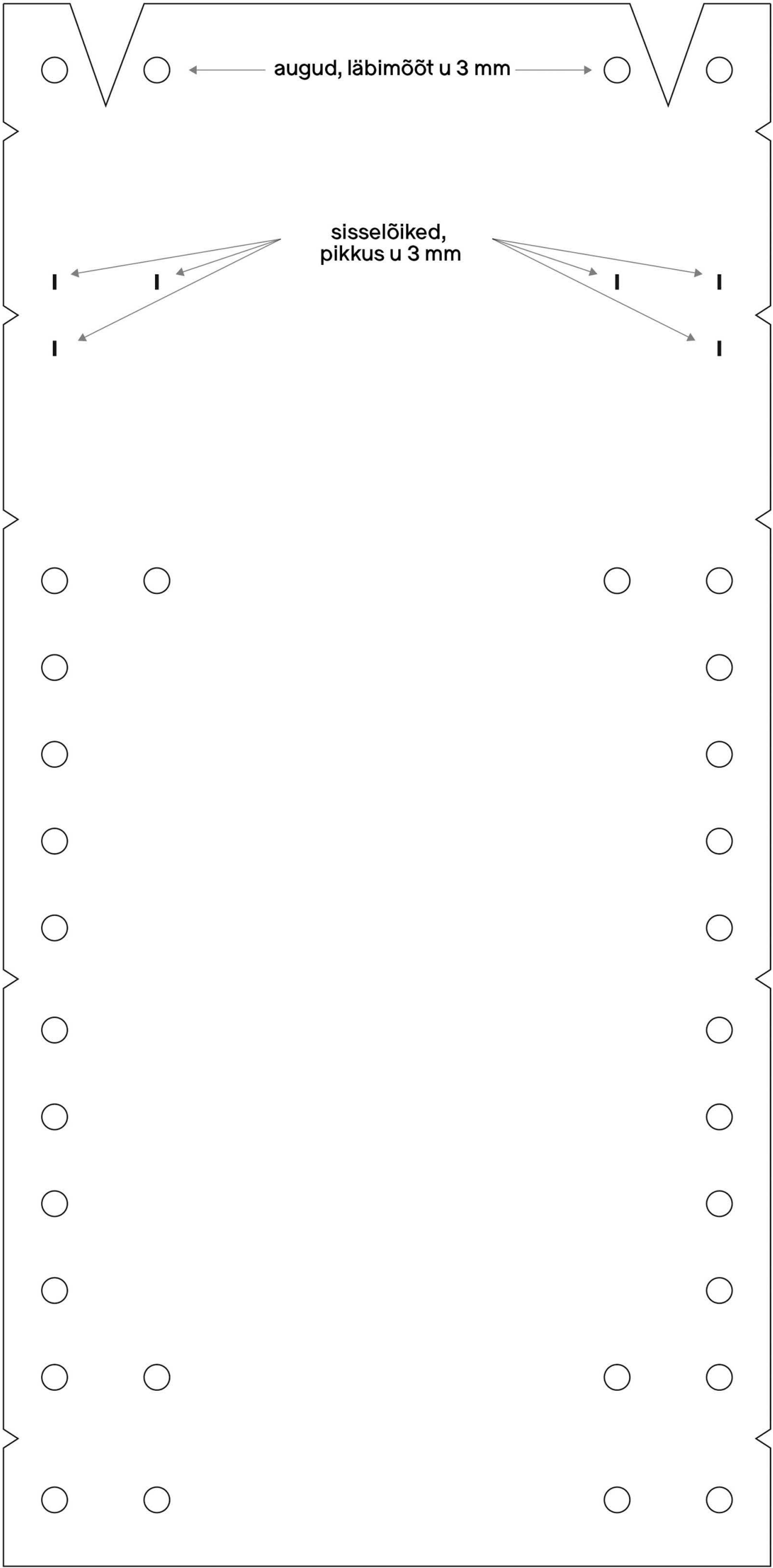
Skänni ruutkood, et vaadata videoõpetust!

Lisainfo

Harjuta käelist mõtlemist ja valmista põimitud kott.

- Vajalikud vahendid
1. Tükk õhemat nahka (nt vanalt nahkjakiilt)
 2. Kingapaelad: 2 paela pikkusega 20 cm ja üks pael 95 cm
 3. Käärid ja pliats
 4. 3–5 mm suurust auku tegev auguraud

Kassandra kohtumine Arachnega

Moe-, tekstiili- ja aksessuaaridisaini õppekava
tekstiilidisaini viistlane (2025) Kassandra Laur

2025. aasta aprillist kuni septembrini oli mul võimalus olla praktikal tekstiilikunstnik Johanna Ulfsaki juures. Abistasin teda Soomes Espoo teatri etenduse „Arakhne“ ettevalmistamisel, kus ta oli nii kostüümikunstnik kui ka kangastelgede meister. Tegu on Sinna Virtanenil lavastusega.

Etenduse keskmes on kreeka mütoloogia lugu, milles jumalanna Athena esitab väljakutse andekale kudojale Arachnele. Kudumisvõistlus lõpeb Athena pahandamisega. Arachne muudetakse maailma esimeseks ämblikuks, kes peab aegade lõpuni kuduma võrke.

Mul oli juba mõnda aega olnud soov uurida lähemalt teatrimaailma, eriti stsenograafiat, ning leida selles rakendust omandatud tekstiileriala

teadmistele. Virtanenil lavastus osutus tekstiilitudengi tõeliseks unistuste projektiks. Sain osaleda teose loomises, mis on läbi imbutunud tekstiilimütoloogiast, ning näha kangastelgi toimimas nii tööriista kui ka lavalise tegevuse ja dramaturgia kandjana.

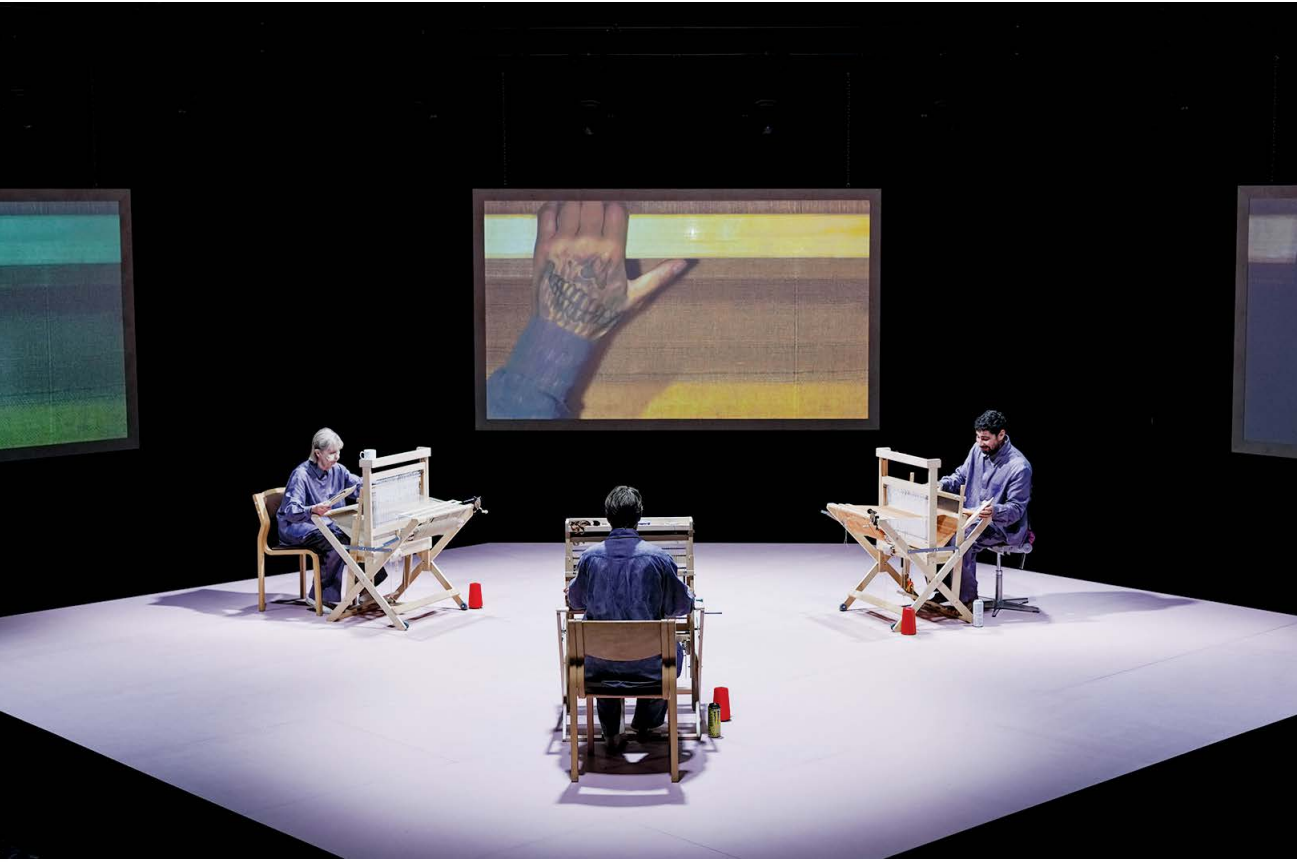
Mu peamine ülesanne oli aidata Johanna Ulfsakit kangastelgede ettevalmistamisega etenduse proovide ja läbimängude ajal. Kahekesi seadsime üles kolmed teljed, mille taga näitlejad terve etenduse aja kudasid.

Ühe ettevalmistustööna rakendasime kevadel telgedele kolmes toonis ja jämeduses linased lõimed, et katsetada, kuidas need laval tööle hakkavad. Hiljem, kui kostüümide ja lavakujunduse

värvid olid juba paigas, muutus toonivalik palju kitsamaks. Lisaks näitas esimene prooviperiood, kuidas eri jämedusega lõimed vastu peavad ja milline on kõige kindlam valik etenduste ajaks.

Kui ise kangastelgede taga kududa, siis on asjatundjal aega ja oskusi, et lahendada eettulevaid probleeme, kuid laval ei saa keegi teine sekkuda ning näitlejatel on muudki mõttes. Vastutus etenduse õnnestumise eest tegi telgede ja lõime põhjaliku ettevalmistustöö pingeliseks.

Proovidevälisel ajal saime Eestis keskenduda kostüümidele ja nende detailidele. Johanna Ulfsak oli disaininud etenduse alguseks keebid, milles näitlejad sisenesid lavale kui võitlusareenile. Iga tegelase keebi seljal olid tema nimetähed,

Etendus „Arakhne“ Espoo teatris. Lavastaja Sinna Virtanen. Foto: Darina Rodionova

stiiliseerituna talle omases stiilis. Initsiaalide õmblemine sai minu kohustuseks. Kuigi tegu oli detailiga, lisan see rõivastele vajalikku karakterit.

Kostüümide juures jäid minu vastutada veel põlvekaitsmed, mis olid osa lõpusteeni kostüümist. Neid ei olnud algul disaini juurde planeeritud, aga kuna näitlejad roomasid maas, tundsid nad, et see on vajalik täiendus. Kostüüm oli vahend, et kujutada muutumisfaasi, milles kudumisvõistlus katkeb ootamatult ja tegelased moonduvad ämblikeks: tööriivad kistakse neilt seljast ning nende alt paljastuvad veripunased absurdsed maadlusriivad.

Pikalt otsisime põlvekaitsmeid, mis oleksid juba originaalis punased, ja lükkasime edasi olemasolevate tuunimist. Ometi osutus isetegemine kõige paremaks lahenduseks. Õmblesin kaitsmetele

justkui soki ümber, tänu millele sobisid need ülejäänud kostüümiga paremini kokku kui valmis-kaitsmed. Et lisada obskuursust, said neile juurde õmmeldud sats-sääred ja sametpaelad.

Peale väikeste asjade eest vastutamise pidin suvistel proovidel Johanna Ulfsakit ka teatris asendada ning olema tema silmad ja kõrvad. Kevadiste proovide ajal oli mul olnud huvitav jälgida, kuidas kulgeb kostüümikunstniku ja näitlejate koostöö, et luua kostüümid, mis on mugavad kanda ning annavad edasi mõlema poole visiooni karakterist.

Hiljem iseseisvalt teatris olles pidin samuti hoolikalt kuulama näitlejate muresid ja soove, et muuta riivad nende jaoks mugavaks. Peale kostüümide oli vaja jälgida, kuidas teljed proovidele vastu peavad ja kui palju materjali kulub, et valmistada võimalikult hästi etenduse perioodiks.

Foto: Johanna Ulfsak

Kuna etenduste ajal pidi kangastelgede eest hoolitsema tehniline tiim, kes ei olnud nendega kokku puutunud, tuli mul neid juhendada kudumismaailma tundmaõppimisel.

Põnev oli jälgida etenduse proove ja näha, mida kõike meeskond katsetas enne lõpptulemuseni jõudmist. Viimane proov, mida nägin, toimus nädal enne esietendust, ja ühe nädalaga loksusid kõik asjad oma kohale.

Peale oluliste inimeste, kes löid selle etenduse väljanägemise, oli mul au töötada Päivi Koskineni, Olli Kettuneni ja Holly Baldwiniga. Nad on teatri tehnilise poole esindajad, kes ei paista välja, aga mängivad samuti suurt rolli terviku loomisel. Olen väga tänulik Johanna Ulfsakile, kes kaasas mind sellesse projekti ja usaldas mind kogu protsessi käigus.

Saviste kätega digitaalses padrikus ekseldes

Keraamika külalisdotsent ja osakonnajuhataja
Kaja Altvee

Fotod: Kaja Altvee, Lauri Kilusk

Savi on Eesti Kunstiakadeemia keraamika osakonna õppetöös peamine toormaterjal ning ühtlasi üks vanimaid, mida inimene õppis kasutama ja tule abil muundama.

Vanimaks keraamikaleiuks peetakse u 35 000 aasta vanust kujukest, mis leiti Tšehhist Brno linna lähistelt. See väike käsitsi vormitud inimfiguur on tõenäoliselt põletatud lõkkes, tänapäeva keraamikatehnoloogia mõistes väga madalal temperatuuril. Oma põhiolemuselt on keraamika valmistamine suures osas samaks jäänud: ikka vormitakse savi, lisaks masinatele endiselt ka käsitsi, ja ikka põletatakse see tugevaks, enamasti küll mitte lõkkes, vaid elektri-, puu- või gaasiküttega töötavas ahjus.

See ei tähenda aga sugugi, et valdkonnas puuduks innovatsioon. Leiutatud on rohkelt uusi kõrgtehnoloogilisi keraamilisi materjale ning erinevaid keraamika valmistus- ja kasutusviise. Savi 3D-printimine ei ole rangelt võttes enam uus tehnoloogia. Selle juured ulatuvad juba 1990. aastatesse, mil Ameerika Ühendriikide Massachusettsi Tehnoloogiainstituudis leiutati ja patenditi 3D-printimise tehnoloogia. Esialgu

printiti küll peamiselt ülipeene pulbrilise struktuuriga plasti ja metalli, kuid peatselt järgnesid esimesed katsed saviga.

Tipptehnoloogialaboritest väljaspool hakkasid kunstnikud ja arhitektid enda ehitatud masinatega savi printimist katsetama selle sajandi alguses. Praegu on võimalik igal huvilisel üsna mõistliku hinna eest soetada isiklik saviprinter. Sellest hoolimata ei ole savi printimine minetanud uudsuse võlu.

Eestis oli EKA keraamika osakond üks esimesi kohti, kus toonase osakonnajuhataja Urmas Puhkani eestvedamisel asuti 2015. aastal uut tehnoloogiat katsetama ja arendama. Just EKA on ühtlasi ainuke koht Eestis, kus on kõrghariduse tasemel võimalik õppida savi printimist, alustades 3D-faili loomisest arvutis ja lõpetades disainitud eseme printimise ja põletamisega keraamikaks, olgu see siis vaas, kann, fassaadmoodul või skulptuur.

2025. aasta augustis korraldas keraamika osakond rahvusvahelise saviprindikursuse, kust võttis osa 19 konkursi korras valitud tudengit

viiest riigist. Kursus „Navigating Through the Complexities of the Digital Jungle“ algas vaatamata keerukana näivale pealkirjale selge lähteülesandega: tunda inimese igapäevases elukeskkonnas ära paigad, kus bioloogiline mitmekesisus on pärsitud, ja disainida sinna 3D-printitud keraamiline objekt, mis aitaks seda mitmekesisust taastada.

Peale EKA keraamika ja arhitektuuri õppejõudude (Lauri Kilusk, Martin Melioranski, Kaiko Kivi) oli tudengeid innustama ja juhendama kutsunud Dries Verbruggen, kes on Belgia disainistuudio Unfold kaasomanik ning üks 3D-saviprindi tuntumaid eksperte ja teerajajaid. Oma loovstuudios pakub Verbruggen hübriidlahendusi, mis seovad vana ja uut tehnoloogiat ning materjale väga erinevatel viisidel alates kõrgmoebrändide vaateakende kujundustest kuni koostööni tuntud kunstnikega.

Rahvusvahelisel kursusel töötasid koos erinevate käsitöö- ja arvutiteadmiste ja -oskustega inimesed, kes õppisid üksteiselt kõigis projektietappides. Tulemuseks olid julged, uudsed ja ootamatud ideed. Viiepäevase töö tulemusena

valmisid savist printitud prototüübid muu hulgas salvestus- ja kõlarisüsteemile, mis võimendab sipelga sammud pargis inimkõrvale kuuldavaks (autor Marcelo Guajardo Aalto Ülikoolist), liblikate talveunepaikadele (autor Julie Ternus Kunstiülikoolist HBKsaar) ning linnanahkhiirte pesakastidele (autor Florêncio Justino João Aalto Ülikoolist).

Kuuest ülikoolist pärit tudengite ja õppejõudude vahel tekkis ühist ülesannet jagades sünergia, mis näitas, et Euroopat tajutakse ühtse kultuuri-ruumina, kus saab vabalt liikuda ja kontakte luua. Taoliste rahvusvaheliste kursuste üks lisaväärtusi ongi erialase suhtevõrgustiku laienemine. Ka EKA keraamikaeriala teise kursuse tudeng Karl Otti leidis, et tegu oli väärt kogemusega, kus olulist rolli mängis uute suhete loomine, ning

avaldas kahetsust, et töötuba nii kiiresti läbi sai. Kursus, mis algas osalejaid ja lähteülesannet tutvustava veebikohtumisega ning jätkus intensiivse viiepäevase praktikumiga EKAs, lõppes improvisatsioonilise hüpiknäitusega. Seal oli osalejatel võimalik valminud tööd välja panna, neid esitleda ja analüüsida.

Valminud veereservuaarid (autorid Jonas Rakutis Vilniuse Kunstiakadeemiast, Mattia Anderle Aalto Ülikoolist ja Olivia Jegorov EKAst), mesilastarud ja taimekasvatuseks mõeldud fassaadmoodulid (autorid Jeva Šiaudvytytė Vilniuse Kunstiakadeemiast, Karl Otti EKAst ja Adams Sūna Läti Kunstiakadeemiast) näitasid, et noored tajuvad teravalt kooseksisteerimise muresid linnakeskkonnas.

Tehnoloogiline piirang disainiülesandes – kasutada prototüübi valmistamiseks saviprinti – pöörati töötama tegijate kasuks. Enamikul juhtudel poleks olnud võimalik tööd teostada mõnes teises tehnikas, sest tulemus ei oleks olnud samavõrd funktsionaalne või esteetiliselt nauditav.

Savi vanust loetakse üldjuhul miljonites aastates. Saviprinter on sellega võrreldes eksisteerinud maailmas vaid ühe hingetõmbe jagu. Sellest kooslusest kursuse jooksul sündinud esemed on tõestuseks materjali, tehnoloogia ja inimeste õnnestunud koostööst. 3D-saviprint on tulnud, et jääda ja areneda. EKAs hoiame end selle ala arenguga kursis!

Tekstiilitudengid ja õppejõud Leedus intensiivkursusel tulevikku vaagimas

Moe-, tekstiili- ja aksessuaaridisaini õppekava tekstiilidisaini teise kursuse tudeng Katriin Tammoja

Eesti Kunstiakadeemia tekstiilitudengid osalesid 8.–14. septembril 2025 Leedus rahvusvahelisel kursusel „Textile future scenarios“.

Põhja- ja Baltimaade kunstiakadeemiate ning Nordplusi õpirände võrgustiku KUNO intensiivkursuse projektis osales 23 tudengit ja õppejõudu neljast ülikoolist: Eesti Kunstiakademiast, Vilniuse Kunstiakadeemia Kaunase tekstiiliosakonnast, Bergeni Ülikoolist ja Göteborgi Ülikoolist. Lisaks ühinesid meiega tudengid teistest KUNO õppeasutustest Islandilt, Soomest ja Taanist.

Kevadel oli mul õnnestunud e-kirjade rägastikus märgata õppejõud Krista Leesi kirja, kus ta andis teada, et sügisel on võimalik osaleda Leedus intensiivkursusel „Textile future scenarios“. Kursuse pealkiri oli minu jaoks kohe väga intrigeeriv ja puudutav.

Lugesin kirjelduse läbi ja sain teada, mis kõik ees ootab: tasuta reis, uued tutvused üle Balti- ja Põhjamaade ning ilus ja rikkalik loodus. Otsustasin kohe, et kandideerin. Hiljem sain teada, et ka kaks sõpra meie osakonnast kandideerisid.

Niisiis olimegi koos Ethel Noortootsi, Kadri Vulkani ja Krista Leesiga mõni kuu hiljem kell 8 hommikul Tallinna lennujaamas. Kursus toimus imekaunis Nidas, mis asub Leedus Kura säärel. Teekond oli pikk ja väsitav: kaks lendu ja pikk bussisõit. Tõeliste eestlastena olime juba kergelt jõudnud hakata kahetsema, kuhu me läheme: võõrasse kohta võõrastega suhtlema ja koostööd tegema. Kohale jõudes lahtusid need mured sekundiga. Kursus toimus tõepoolest keset imelusat loodust asuvas Nida kunstikeskuses. Meile sai kiiresti selgeks, et asi oli mugavustsoonist väljaronimist väärt.

Nädala küsimus, millega me hakkasime tegelema, oli „Milline näeb välja tekstiilivaldkond viie aasta pärast?“. Õppisime segarühmades, kus oli igast ülikoolist üks tudeng. Mina sattusin samasse rühma koos kolme tüdrukuga Rootsist, Taanist ja Islandilt. Nendega koos hakkasime erinevate ülesannete kaudu küsimust avama ja hüpoteese seadma.

Kursuse puhul meeldis mulle, et see koosnes nii teoreetilistest loengutest ja aruteludest kui ka praktilistest osadest. Kursuse lõpptulemuseks valmis igal rühmal kunstiteos, mis andis edasi ühe nende valitud hüpoteesi.

Meie rühma hüpotees ja sellest lähtuv kunsti-teos kujutas tulevikku, kus ühiskond väärtustab päritud teadmisi ja oskusi. Nägime sellise tulevikustsenaariumi kujunemisel suurt rolli

Foto: Krista Leesi

haridussüsteemil, millel on potentsiaal olla suunanäitaja ja kogukonna looja.

Teos, mida me kursuse lõpus esitlesime, kujutas endast puude vahele tekkinud ruumi, kus sai vaadata ja õppida erinevaid käsitöötehnikaid. Ka teistes rühmades tuli esile oma juurte juurde tagasi pöördumise tähtsus, kuid käsitleti ka teisi teemasid, nagu jäätmed ja rohepesu.

Selle kursuse juures meeldis mulle tohutult see, et meie korraldati ümbruses kaks tuuri bioloogi ja ajaloolasega. Nii saime põhjalikult tuttavaks Nida looduse ja ajaloolise taustaga.

Nädala vältel korraldati meile ka võrgu punumise töötube. See avas meile kohalikku traditsiooni, õpetas seal piirkonnas kunagi eluks vajalikke ja nüüdseks hääbuvaid oskusi ning andis käelist tegevust.

Peale kursuse läbimist ja kõige kogetu seedimist saan aru, et kogu töö, mida me rühmas tegime, on andnud mulle hindamatu kogemuse sellest, kuidas luua kunsti koostöös teiste kunstnikega, kelle tööprotsessid on väga erinevad, ning kuidas teos ja kunst arenevad mingi teema üle arutlemise tulemusel. See oli hindamatu kogemus koostööst, kuidas viia arutelud ja sõnad visuaalsesse kunsti. Samuti sain kasulikke tutvusi mitmest riigist ja kultuuriruumist.

Kuna Kadril oli samal ajal käsil „Erasmus+“ -vahetusse kandideerimine, siis oli see suur jututeema ka laias ringis. Me tutvustasime üksteisele oma ülikoole ning paljud oskasid rääkida veel teistest ülikoolidest, mis on nende kodumaal või kus nad on ise käinud. Seega võin öelda, et sain palju siseinfot, kuhu võiks minna õppima „Erasmus+“ programmi toel.

Kõige tähtsam teadmine, mille ma kaasa võtsin, on see, et ka teistel noortel on mure meie ühiskonna ja planeedi tuleviku pärast ning soov olukorda parandada. Soovitan igast huvipakkuvast võimalusest kinni haarata ning mured ja hirmud välja lülitada.

PS! Eriline tunnustus ja tänu meie imelisele kokale Dovydasele ja tema ustavale neljajalgsele abilisele Laikale.

Loo autor kursuse lõpus oma rühma kunstiteost esitlemas. Foto: Krista Leesi

Nida düünid. Foto: Ethel Noortoots

Visuaalse kommunikatsiooni suvepraktika Narvas

Visuaalse kommunikatsiooni eriala kolmanda kursuse tudeng Mariliis Luurmees

2025. aasta 26. juuni õhtul astus Eesti Kunsti-akadeemia visuaalse kommunikatsiooni teine kursus Tallinna-Narva rongile, et alustada nelja-päevast suvepraktikat. Meie peatuspaigaks sai Narva kunstiresidentuur NART.

NARTi maja Narvas oli 19. sajandi lõpus ehitatud Kreenholmi manufaktuuri tollase tehnilise direktori John Carri elukohaks. Pärast teist maailmasõda kasutati hoonet kultuurimaja ja raamatukoguna. Alates 2015. aastast tegutseb seal Narva kunsti-residentuur. Hoones korraldatakse residentuuri programmi rahvusvahelistele kunstnikele, samuti näituseid, loenguid ja hariduslikke töötube.

NARTi juhataja Johanna Rannula viis meid kõige-pealt majaga tutvuma. Ta rääkis Narva elust ja hoone ajaloo ning näitas meile nii näituse-ruume, kinosali, kunstnike eluruume kui ka keldrikorrust.

Õppetöö ja ülesanded

Esimesel päeval kohtusime veel külalislektori Tero Leponiemiga. Ta juhib Soome rakendus-kõrgkooli LAB disaini ja kaunite kunstide insti-tuudis visuaalse kommunikatsiooni, UX/UI, teenusedisaini, meedia ja magistriõppekavu. Külalislektoriga arutlesime nii õhtusöögil kui ka saunalaval õppekavade, õppejõudude ja disaini-valdkonna eripära üle. Jututeemad varieerusid humoorikatest seikadest kuni praktiliste nõu-anneteni.

Järgmisel hommikul tutvustasid juhendajad lonel Lehari ja Kerstin Raidma meile praktikaprogrammi. Kolme päeva jooksul tuli meil Narva linnaruumis oma tempos läbi töötada kolm ülesannet:

- 1) otsida reklaamimise värskeid vaatenurki
- 2) otsida loova sekkumise ideid,
- 3) koguda korduvaid visuaalseid elemente.

Tero Leponiemi pidas meile lühiloengu visuaalsest antropoloogiast ja pilguteooriast, mille järel suundusimegi linnaruumi avastama. Veetsime terve päeva Narvas ringi kõndides, pildistades ja inspiratsioonimaterjali kogudes. Õhtuti jagasime leide ja soovitasime üksteisele huvitavaid kohti, et järgmisel päeval taas linnaga tutvuma minna. Nende päevade jooksul nägime ära peaaegu kõik olulisimad vaatamisväärsused ja kogusime muljetavaldava hulga samme.

Paljud meist jõudsid ka Narva Veneetsiasse ehk Kulgu piirkonda. See asub kunstiresidentuurist umbes pooleteise kilomeetri kaugusel ning seal asuvad kanalid, paadigaraažid ja suvilaaiad.

Vaba aeg

Õöbisime NARTi keldrikorruksel, kus olid meie käsutuses köök, kaks suurt magamistuba, tualettruumid ja saunaga vannituba. Saunas käisime peaaegu igal õhtul.

Samuti veetsime õhtuid muljeid vahetades, mänges mängides ja koos süüa valmistades. Menüü ulatus boršisupist *burrito*-de ja purukoogini.

Meie praktikapäevadega langesid kokku ESTO ja Narva kunstniku päevad, mis tõid linna palju sündmusi: kontserte, etendusi, jookse, näitusi ja tuure. Osalesime kursusega kunstituuril, kus giid tutvustas Kreenholmi rikkalikku ajalugu ja näitas meile eri korrustel paiknevaid kunstiinstallatsioone. Mõni meist jõudis ka Stefani laupäevaõhtusele kontserdile.

Tulemused ja esitlused

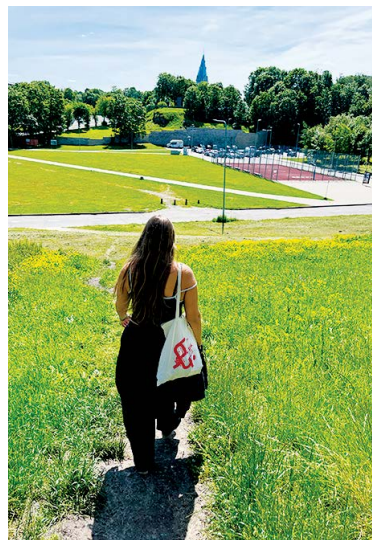
Praktika lõupäeval kujundasime arvutis oma visuaalsed lahendused. Pühapäeva õhtul esita-sime need juhendajatele ja kursusekaaslastele. Oli inspireeriv näha, kui mitmekesised lahendused olid tekkinud: kuigi ülesanded olid samad, ei kordu-nud ükski idee.

Fotod: Mariliis Luurmees

Ülesanne „Genius vandalism“. Autor, foto: Andrei Riimast

Fotod: Mariliis Luurmees

Ülesanne „Genius vandalism“. Autor, foto: Katarina Vuks

Sisekaemusi enese nahas

Aksessuaaridisaini eriala õppejõu Kellian Luisi intervjuu tudeng Jürgen Sinnepiga

Eesti Kunstiakadeemia aksessuaaridisaini kolmanda kursuse üliõpilane Jürgen Sinnep räägib intervjuus, kuidas ta EKAsse jõudis, mis teda disaini juures köidab ja mida ta õpingute kõrvalt veel teeb.

Väiksena tundis Jürgen suurt huvi zooloogia vastu ja unistas saada loomaarstiks, ent juba siis mõlkus tal tagapeas mõte ka moekunstniku elust. „Õppides gümnaasiumis teatriklassis, olin hakanud rohkem huvituma lugude jutustamisest ja kehalisest eneseväljendusest, erinevatest persoonadest ja karakteritest me ümber ning sellest, kuidas kantav rõivas loob suuresti nende identiteedi. Nii adusin, et veterinaaria pole minu kutsumus.“

Gümnaasiumi lõpetamisel valmistas ja stiliseeris Jürgen enda kursuse lõpulavastuse kostüümid. Ta usub, et see oligi ilmselt üks tõuge, miks ta läks EKAsse disaini õppima.

Nahk kui uuestisünni kujund

Nahk on Jürgenit alati võlunud, sest selles on tema hinnangul palju ainet. Nahk kannab endas uuestisündimise kujundit.

Jürgenit köidab mõte sellest, et enne, kui nahast saab materjal, on see osa kellestki, kellegi kaitsev kest. Selle sees peitus varem elu ning selle pinda kaunistasid armid ja aja jäljed. Ja nüüd, kui nahast on saanud materjal, kogeb see uut elutsüklit, mida ta oma eluajal ei osanud ettegi kujutada.

„Mu peres on alati hinnatud käsitööd ja oskust midagi käsitsi luua. Samuti kangastuvad mu silme ees lapsepõlvkodu pööning ja esk, kus

oli tornide viisi kingi ja jalanõukarpe. Siit järeldan, et aksessuaarid on meie peres alati tähtsat rolli kandnud,“ selgitab Jürgen.

Ilu ja isiklikkus

Jürgen on ikka olnud esteet. Ta jätkab: „Mind paelub ilu, isiklikkus ja intiimsus, kontrollitud juhuslikkus ja piiratud orgaanilisus. Ma leian tohutut naudingut kontrastides. Mida väljendusrikkam, kontrastidega mängivam ja vabam on vorm, seda huvitavam see mulle tundub.“

Ilu sünnib Jürgeni sõnul sageli juhusest. „Juhuslikkusest võib saada inspiratsioon, kuid seejuures peab disainis väljenduma valik, kontsentreeritus ja kontrollitus,“ sõnab ta.

Kasvamine disainerina

„EKAsse tulin pärast mõningast elu- ja koolikogemust ning eemalolemist loomevaldkonnast. Esimese õppeaasta alguses oli mul küll kahtlus, kas peaksin ennast rohkem tõestama, kuna olen vanem kui kõik mu kursusekaaslased. Ent ma arvan, et see tundmus, sisemine pinge, ambitsioon ja püüe motiveeris mind oodatust enam tööd tegema, ja kokkuvõttes on see mu elu lihtsamaks teinud,“ leiab Jürgen.

Ta ütleb, et nelja aasta jooksul on tema tehniliste oskuste pagas märgatavalt kasvanud ja tänu sellele on tema looming omandanud rohkem tema kui autori näo. Jürgen on ühtlasi käinud vahetus-õpingutel Belgias.

„Alguses olid mu projektid pigem tehnilised: tahtsin aru saada, kuidas üldse lõikeid luuakse,

kuidas toimivad tööks vajaminevad masinad, ja õppida, kuidas teostada ideid materjalis. Teadsin, et oskamatus ei saa olla põhjendus ja lahendus. Alles sellele järgnevad ideed ja loominguline vabadus,“ on Jürgen veendunud.

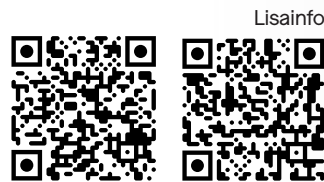
Proovikivid ja loomeprotsess

Praegu tegeleb Jürgen oma bakalaureusetööga, milles ta ühendab erinevaid meediume, esitab identiteedikeskseid küsimusi ja astub dialoogi eri tüüpi materjalidega.

„Protsess on alles algusfaasis, ent juba on tunda, et sellest saab mu EKA perioodi kõige hingestatum ja väljakutsuvam töö. Eks suur maht oli alateadlikult – või just teadlikult – eesmärk omaette: soovisin luua projekti, mis võtab kokku viimased neli aastat õpinguid ning sellele eelneva,“ tutvustab Jürgen oma tööd.

„Olen täheldanud, et mulle meeldib mängida isiklike lugude, valupunktide ja satiiriga, et luua kokkuvõttes sidus ning helge tervik. Küll aga on vahel tunne, et loodu on siiski melanhoolse alatooniga. Tunnen, et selles magushapus tooruses on midagi ehtsat ja võluvast.“

Oma senistest töödest peab Jürgen oluliseks eelmise semestri aksessuaariseeriat „The First Fall Might Be The Last“. Selle idee sündis kiiresti mõõduvast ajast ja surnud lindudest tänaval. „See oli tolle hetkeni mu kõige mahukam ja küpsem tervik, mille olin loonud, ning pakkus ilmselt ka seepärast kõige rohkem rahuldust,“ kommenteerib Jürgen. Ta usub, et see teos peegeldab nii tema tehnilist arengut kui ka sotsiaalset silma ning pühendumist loo jutustamisele.

Lisainfo

Praktika teatris

Disainiõpingutele lisaks on Jürgen seotud teatri-maailmaga. Praegu teeb ta praktikat Von Krahli teatris, kus loob moekunstnik Karl Joonas Alamaa juhendamisel tantsulavastusele nahkaksessuaare. „See on suurepärane võimalus ühendada kaks maailma: disain ja teater. Töö käib lavastaja Johhan Rosenbergi tantsuetenduse kallal, mis esietendub 2026. aasta kevadel,“ tutvustab Jürgen pooleli-olevat tööd.

Tulevik ja väärtused

Pärast õpingute lõpetamist on Jürgenil plaanis jätkata aksessuaaridisainerina, täpsemalt jalanõude disaini valdkonnas ja võimaluse korral mõnes välismaa moemajas. „Mind köidab eelkõige vorm ja innovatsioon ning see, kuidas leida disainis tasakaal narratiivikesksuse ja kantavuse vahel,“ ütleb Jürgen.

Eestis on tema sõnul jalanõudisaini alal vähe praktikavõimalusi ja ka sinne tööpõld on ahtrake:

Jürgen Sinnep ja tema disainitud kingad Woodpecker Kitten Mules. Foto: Kätlin Klaus

„Seega tuleb sumbata teisel pinnasel ja avastada suuremate rahvusvaheliste ettevõtete töövõimalusi.“

Tulevikku vaatab noormees realistliku optimis-miga. „EKAs olen õppinud väärtustama nii enda kui ka teiste aega, pühendumist loomingule ja oma sisemise motivatsiooni pidevat genereerimist. Disainis – nagu eluski – peab teadma, milleks sa midagi teed ja kui palju sa oled valmis ohverdama, et jõuda oma seatud eesmärgini,“ on Jürgen kindel.

See on kõige olulisem oskus ja taipamine, mille ta EKAs kaasa võtab. Jürgen lisab: „Hetkel, mil kaob motivatsioon, lased sa alateadlikult lahti ka ohjadest. Pärast seda on ikka pigem raske oma tegudega sihile jõuda.“

Aken moemaailma

Kunstivaldkonna elamustest tõstab Jürgen esile Jeremy Shaw' näituse „Phase shifting index“ aastaid tagasi Tallinnas Kumus. Hiljuti jõudis see uuesti temani Mari Kurismaa retrospektiivnäituse „Videviku geomeetria“ kaudu.

Jürgen kuulab kavandamise ja õmblemise saatets aeg-ajalt Spotifyst *podcast*'e – raamatu kättevõtmine on tema jaoks suur ajakadu. Talle on kõrva jäänud *podcast*'id Brendaawareness, Fashion Neurosis with Bella Freud, Chanel Connects, What's Contemporary Now ja The Cutting Room Floor. Neis võetakse jutuks popkultuuris aktuaalsed teemad ja tehakse intervjuusid eri valdkondade saadikutega, kes on lähemalt või kaugemalt seotud moeväljaga. Kuulata võib ka jutuaJamisi oma eriala spetsialistide ja fanattidega.

Et saada ülevaade moes toimuvast alates tudengite šedöövrtest kuni maailma suur korporatsioonide skandaalideni, jälgib Jürgen näiteks selliseid lehti nagu 1granary, BoF ja DazedFashion.

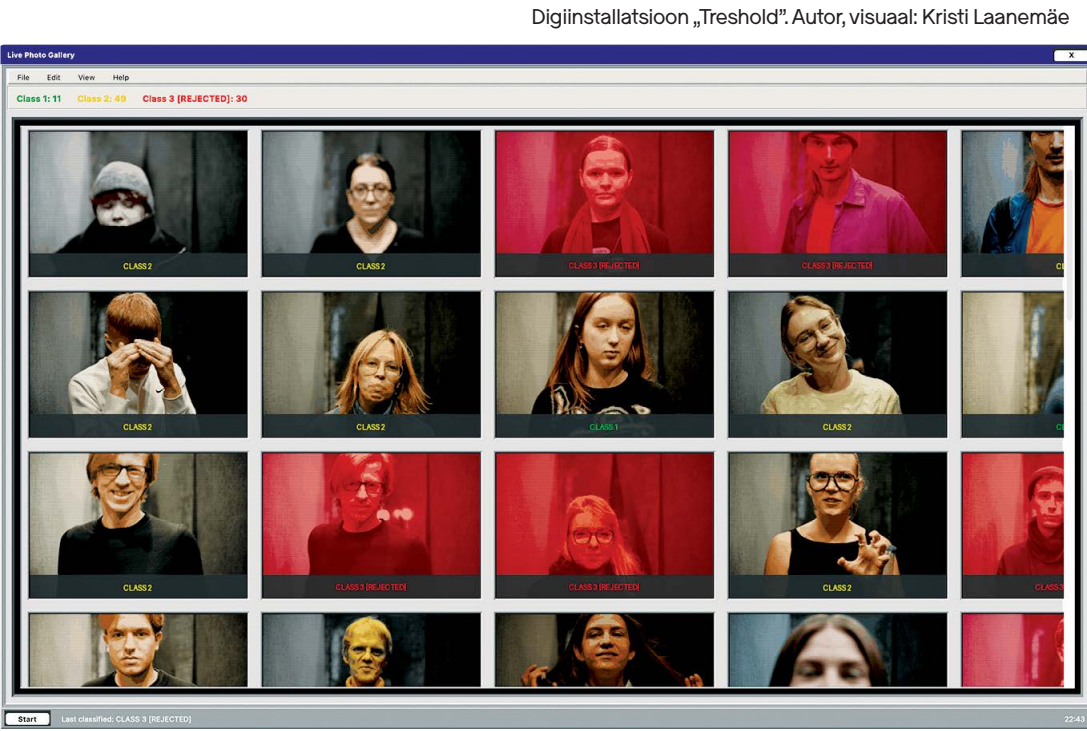
Saapad Big Red Riding Boots. Autor: Jürgen Sinnep. Foto: Peteris Viksna

Kott Undertail Bag. Autor: Jürgen Sinnep. Foto: Silver Mikiver

Tule õppima tootedisaini!

Tootedisaini osakonna juhataja
Björn Koop

Diginstallatsioon „Treshold“. Autor, visuaal: Kristi Laanemäe

Lumesõiduk. Autor, visuaal: Martino Agostoni. Juhendajad: Björn Koop, Sven Sellik.

Hileko elektriautode laadimisjaam, LAETUSe koostööprojekt. Autor: Kenneth Pert. Juhendaja: Lauri Hirvesaar

Digitootedisaini tutvustab erialajuht Carol Tikerperi

Digitootedisain on valdkond, kus homset tehakse täna. Siin ei õpi sa mitte ainult ilusaid kasutajaliideseid disainima, vaid õpid ka mõtlema läbi, kuidas inimesed tehnoloogiaga suhtlevad, miks nad seda kasutavad (või miks ei kasuta!) ja kuidas hästi disainitud digitoode saab muuta kellegi igapäeva lihtsamaks või isegi lõbusamaks.

Õppimine kulgeb samm-sammult. Alguses õpid sa valdama traditsiooniliste kasutajaliideste disaini, seejärel liigud keerukamate interaktsioonide ja liideste juurde.

Me anname sulle tehnilised oskused, aga kuidas sa neid kasutad ja millist disaini teha tahad, see on sinu otsustada. Meie anname sulle tööriistad, sina juhid oma arengut.

Kui sulle meeldib kriitiliselt mõelda, loovalt ülesandeid lahendada ja näha, kuidas sinu tehtud asi päriselt toimib, siis tere tulemast! Teeme koos midagi laheda!

Tööstusdisaini tutvustab erialajuht Lauri Hirvesaar

Tööstusdisain esindab tootedisaini klassikalisemat suunda, kõigile tuttavat asjade maailma. Õppes tegeleme disainitoote kogu elukaarega alates uuele ideele vormi andmisest ja kasutajakogemuse loomisest kuni küsimu- seni, mis saab tootest pärast selle esimese eluringi lõppu.

Soliidse ajalooga tööstusdisaini eriala muutub kogu aeg. Arenedes ja kohanedes koos kohaliku ettevõtlusega, püüame tiheda koostöö kaudu pakkuda oma tudengitele parimat ja ajakohast ettevalmistust edukaks karjääriks tööstusdisainerina. Samal ajal on meie eesmärk viia Eesti ettevõtjateni teadmine sellest, mida on värske ideedega tudengitel neile pakkuda.

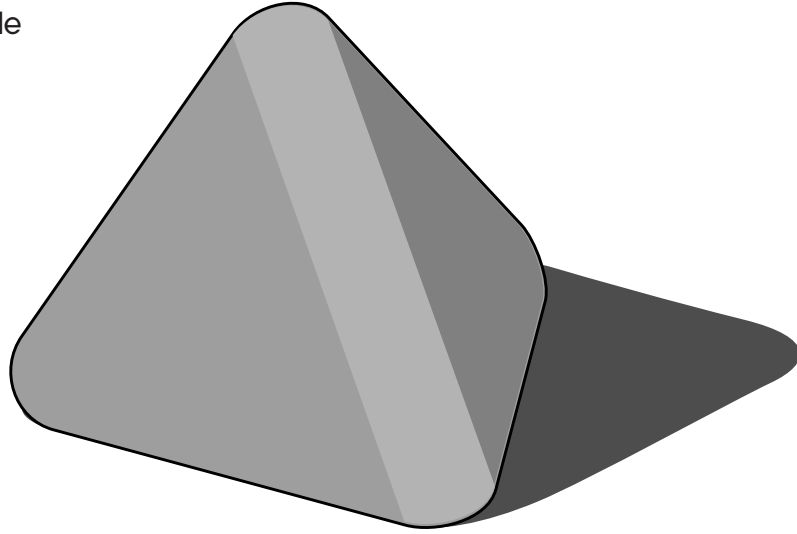
Loomulikult pöörame tähelepanu iga tudengi isikliku vundamendi ladumisele. Kompositsioonitunnetus, joonestamine ja käelised oskused oma ideede visuaal- seerimiseks on aegumatud väärtused ning nende arendamine on meie disainiõppe lahutamatu osa.

Tootedisaini ülesanded

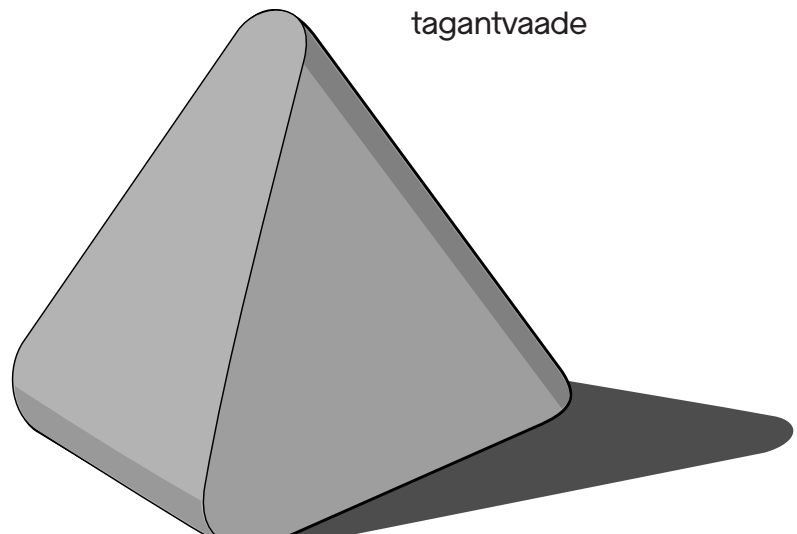
Ülesanded koostas
tootedisaini osakonna juhataja Björn Koop

Ülesanne 1. Voldi ergonomoomiline arvutihiiir.

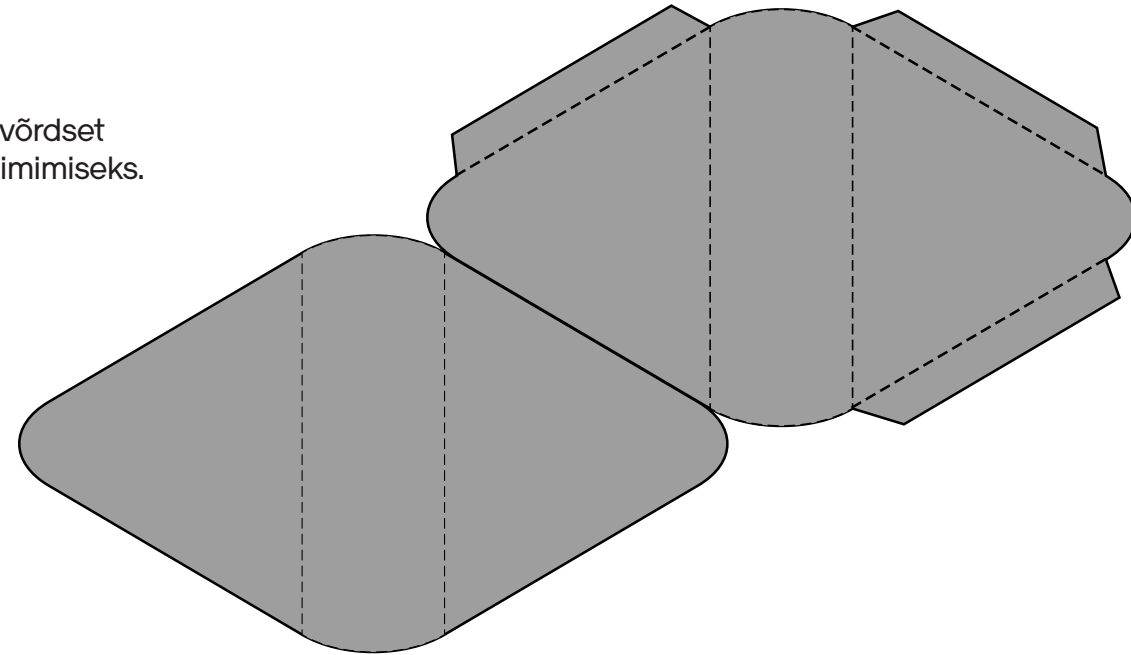
eestvaade

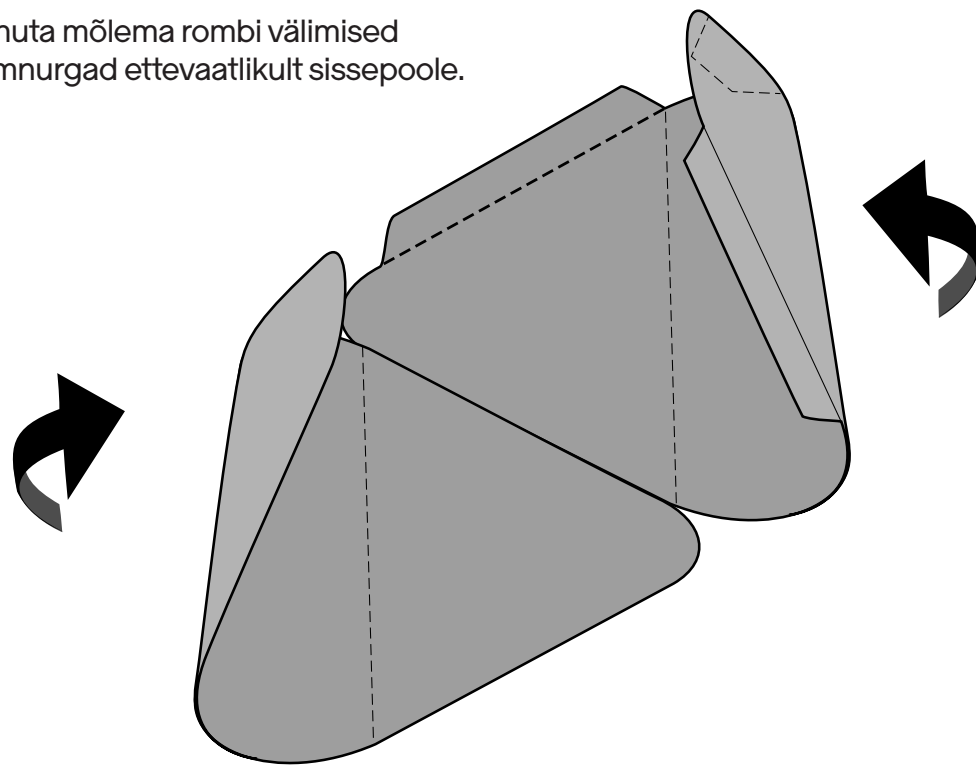
tagantvaade

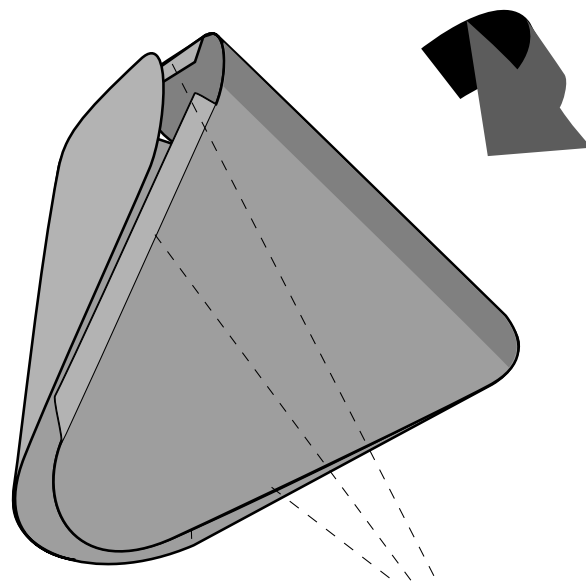
Joonesta pinnalaotus, kus on kaks võrdset
rombi. Jäta ühele neist lisapinnad liimimiseks.

Painuta mõlema rombi välimised
kolmnurgad ettevaatlikult sissepoole.

Voldi rombi pooled kokku.
Nüüd võid küljed kokku liimida.

Ülesanne 2. Visanda üks geomeetiline vorm, mis võiks ühtlasi olla toode. Tee sellest üleval oleva näite põhjal pinnalaotus.

Betoonist prinditud linnamööbel BENK

Tööstusdisaini suuna teise kursuse tudengid
Renette-Ly Greim, Kaur Laasi ja Heli Salmela

Modulaarne 3D-prinditud linnamööblikomplekt BENK sündis Tallinna Tehnikakõrgkooli võistlusel püstitatud ülesandest rakendada disainis 3D-prinditud betooni võimalusi. Meie meeskonna soov oli luua tänavaruumi lahendus, mis oleks ühtaegu lihtne ja paindlik.

Idee aluseks on modulaarne ülesehitus, mis lubab samu elemente kokku panna väga erinevateks koostusteks. BENK-i saab kohandada nii suurele väljakule kui ka väiksele tänavale. Igale kordumatu olukorrale on võimalik leida oma versioon.

Välimuselt on BENK tagasihoidlik, et ümbritsevaga sobituda, mitte võistelda. Mööblikomplekti põhielemendid on pink, prügikast, laud ja lillepott. Esimesed kolm loovad võimaluse peatuda ning lillepott lisab betooni kõrvale natuke elu.

Projekti üks põnevaimaid osi oli toote valmistamine 3D-prinditud betoonist. See tehnoloogia laseb printeril ladestada betoonisegu kihthaaval otse arvutis loodud mudeli järgi. Traditsioonilist raketist pole tarvis – vorm tekib ise, täpselt nii,

nagu koodis kirjas. Selline protsess avab disainerile täiesti uued võimalused, sest materjali saab vormida viisil, mis vormi valades oleks keeruline, kallid või lihtsalt võimatu.

Meie lahendus pälvis Betooniprint 2025 võistlusel ka žürii tähelepanu ja valiti võitjaks.

Viisime sama komplekti 2025. aasta Disainiööle, kus see jõudis laiema publikuni ja kust saime projektile tagasisidet. Meil oli võimalus vaadata, kuidas inimesed BENKiga suhestuvad, seda katsuvad ja kasutavad.

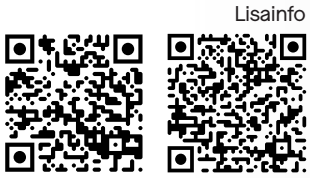
Vahetult pärast Disainiöö festivali oktoobri alguses paigaldati Eesti Kunstiakadeemia ette selline BENK-i versioon, kus rattahoidja asemel on abilaud. Kuigi see on veidi teistsuguse rõhuasetusega kui algne võistluskomplekt, kannab see sama mõtet luua väike, aga toimiv ala, kuhu on hea hetkeks istuda, kus saab tööd teha või lihtsalt mööda minnes peatuda. Seega ei ole BENK mitte ainult katsetus uue tehnoloogiaga, vaid praktiline objekt, mis leidis kiiresti kasutajaid.

Kaur Laasi, Renette-Ly Greim, Heli Salmela. Foto: Emma Liza Tigane

Linnamööblikomplekt BENK. Fotod: Renette-Ly Greim, Kaur Laasi, Heli Salmela

Lisainfo

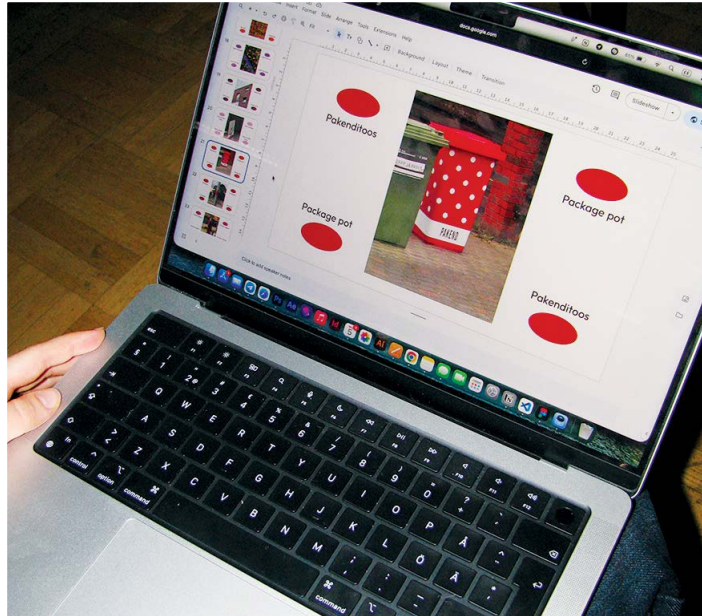
Värvibingo

Korraldajad: graafilise disaini tudengid
Elisabeth Mägi, Mia Greta Sepp ja Berit Raun

3. septembril 2025 jalutasime koos kursusega 40 minutit Tallinnas Pelgulinna.

Tegime fotosid. Märkasime. Mida? Värv. Palju värv. Berit märkas ainult oranži.

Pärast jalutuskäiku saime aru, et maailm meie ümber on täis toone, mida me pilk maas käies ei ole tähelegi pannud.

Fotod: Elisabeth Mägi, Mia Greta Sepp, Berit Raun

Lisainfo

Nii sündis „Värvibingo“: lõbus mäng ja viis teadvustada värve enda ümber.

Seda mängiti sama aasta 30. oktoobril Eesti Kunstiakadeemia 111. sünnipäeval EKA fuajees.

Ma tean, mis värvid minu ümber on.
Aga vaata ringi, ütles hääl minu peas, vabane.
Maailm hakkab läbi värvide rääkima.
Kutsudes mind midagi looma, midagi, mis on päris, midagi, mis on mu kujutlusvõimest.
Kas see maja on alati oranž olnud? Oranž?
Ma märkan. Ma täheldan. Ma jätan jälje.
Need värvid kannavad mälestusi minu jälgedest.

Värvilised plätud	Automark	Koera jope	Bussikatus	Ukselink
Tõuksil rallitaja mantel	Tasside koosolek	Lambi oranž	Vanaema kampsun	Mõnulev kärbes
Liblikakujuline leht	Kollane redel		Naerata auto	Kleeps kauguses
Roostepruun	Kott, mida kannad asjade ajamiseks	Vali oma ratas	Hommikune sai	Unustatud glamuursus
Krussi läinud	Roosa roosaga ja veel natuke roosat	Lillepott	Daam sinises	Sarvesai või lamp

